સ્વઅધ્યયનપોથી

ધોરણ
9

ભાગ
3

વિદ્યાર્થીનું નામ _____ રોલ નંબર _____

શાળાનું નામ _____ વર્ગ _____

સલામત શાળા
સલામત ગુજરાત

સ્વચ્છ શાળા સલામત શાળા

કચરો

✔ શું કરવું

કચરો કચરાપેટીમાં જ નાખવો.

થૂંકવા હમેશાં થુંકદાનીનો ઉપયોગ કરવો.

રિસાયકલ થતી વસ્તુનો વધુ પડતો ઉપયોગ કરવો.

✘ શું ના કરવું

કચરો જ્યાં ત્યાં નાખવો નહીં.

રસ્તા અને દિવાલ પર થૂંકવું નહીં.

પ્લાસ્ટિકનો ઉપયોગ કરવો નહીં.

પાણીજન્ય રોગો

✔ શું કરવું

પાણી ઉકાળીને જ પીવું અને માટલામાંથી પાણી કાઢવા હમેશાં ડોયાનો ઉપયોગ કરવો.

જમતા પહેલાં સાબુથી હાથ અવશ્ય ધોવા.

શાકભાજી અને ફળફળાદી હમેશાં ધોઈને ખાવા અને રાંધેલો ખોરાક હમેશાં ઢાંકીને રાખવો.

✘ શું ના કરવું

ખુલ્લામાં શૌચક્રિયા કરવું નહીં.

વાસી અને ખુલ્લા ખાદ્ય પદાર્થો ખાવા નહીં.

કોઈપણ અજાણ્યા સ્રોતોનું પાણી પીવું નહીં.

Education Department
Government of Gujarat
GSDMA
GUJARAT INSTITUTE OF DISASTER MANAGEMENT
BUILDING RESILIENCE
unicef | for every child
All India Disaster Mitigation Institute

પ્રેરણા

ડૉ. રતનકંવર એચ. ગઢવીચારણ (IAS)
સ્ટેટ પ્રૉજેક્ટ ડાયરેક્ટર,
સમગ્ર શિક્ષા, ગાંધીનગર

માર્ગદર્શન

પ્રકાશ ત્રિવેદી
નિયામક, જીસીઈઆરટી

ડૉ. એમ. એમ. પટેલ (GAS)
એએસપીડી, સમગ્ર શિક્ષા

એસ. જે. ડુમરાળિયા
સચિવ, જીસીઈઆરટી

મહેશ મહેતા
સચિવ, સમગ્ર શિક્ષા

સંકલન

ધર્મેશ રામાનુજ
અતુલ પંચાલ
રીઝવાનાબેન મિરઝા
ડૉ. અખિલ ડી. ઠાકર
સુચિત પ્રજાપતિ
હેમલબેન પંડ્યા
જયદિપસિંહ ચૌહાણ
અનિલકુમાર ઉપાધ્યાય
સંજય ચૌધરી
નિરવ મિસ્ત્રી

લેખન-સમીક્ષા ગુજરાતી

ડૉ. રાકેશ રાવત
દાનેશભાઈ મોદી
ભરત ખાચર
રશ્મિકાબેન મોદી
કલ્પેશભાઈ પટેલ
પ્રજ્ઞેશકુમાર વ્યાસ
બાબુભાઈ સોલંકી
બહેચરભાઈ ચૌધરી
મહેન્દ્ર રોહિત
રસિક વાળંદ
હસમુખ પટેલ
જગતકુમાર મોટકા
ડૉ. જૈનીબેન ભોજક
હર્ષવીબહેન પટેલ
જિજ્ઞેશકુમાર ગદાણી
જિગીષા રાઠોડ
અજય શર્મા
ડૉ. પ્રકાશ વિહોલ
માધવ ગઢવી
ડૉ. મગન બથવાર
પ્રિયંકાબેન ચૌધરી
નરેન્દ્રભાઈ રાવલ
મિનેશકુમાર વાળંદ
ભરતભાઈ ખાચર
સંજયકુમાર નાગર
એ. જે. રહેવર

લેખન-સમીક્ષા ગણિત

ડૉ. સંજયભાઈ શાહ
અંજનાબેન પટેલ
વિમલભાઈ સુથાર
પ્રજ્ઞેશકુમાર પારેખ
દિનેશભાઈ પટેલ
અલ્પેશભાઈ ભટ્ટ
સંજયભાઈ શર્મા
મનોજભાઈ ઉપાધ્યાય
પી. આઈ. પટેલ
ડૉ. મિલનકુમાર શાહ
ડૉ. કનૈયાલાલ પટેલ
દર્શનભાઈ મહેતા

લેખન-સમીક્ષા અંગ્રેજી

રાકેશભાઈ ઉપાધ્યાય	રાજુભાઈ જેઠવા	કંદર્પકુમાર જોષી
મોહસીનભાઈ શેખ	મેહુલભાઈ ભાલ	પૂર્વેશભાઈ પાવાગઢી
કુલદિપકુમાર પંડિત	ગીતાબેન અધ્વર્યુ	મયુરભાઈ ઉનડકટ
મિલનભાઈ પાઠક	જયેશભાઈ પઢારિયા	ડૉ. વૈશાલીબેન ચાવડા
ડૉ. ભાવેભાઈ ઠક્કર	ડૉ. જયેશભાઈ સુતરીયા	સીમાબેન કશ્યપ
ડૉ. દિપેશભાઈ અસોદરીયા	ડૉ.વર્ચસાબેન ભાડ	

લેખન-સમીક્ષા વિજ્ઞાન

વિનય પટેલ	મેહુલકુમાર પટેલ	બ્રિજેશકુમાર પટેલ
ડૉ. પ્રણવકુમાર ઉપાધ્યાય	મયંક ભટ્ટ	ડૉ. ભાવિનકુમાર પટેલ
નીતિનકુમાર પીઠડિયા	કેયુરકુમાર શાહ	સુનીલકુમાર જાધવ
અર્ચનાબેન પટેલ	ભાવેશકુમાર સુથાર	હીરેનભાઈ વ્યાસ
રશ્મીકાંત પટેલ	ડૉ. ગોવિંદ પટેલ	મિત્તલબેન પટેલ
રાજેશકુમાર પટેલ	ચેતનકુમાર પટેલ	મોના દેસાઈ
વૈશાલી ગરાસિયા		

લેખન-સમીક્ષા સામાજિક વિજ્ઞાન

બીમલભાઈ ભાવસાર	ચેતનભાઈ પટેલ	મહેન્દ્રભાઈ પાઠક
શૈલેન્દ્રસિંહ સોઢા	સંજયકુમાર પટેલ	સુરેશભાઈ ધોરીયા
વનરાજસિંહ ચાવડા	ભરતસિંહ વાઘેલા	ડૉ. પૂર્ણિમાબેન ત્રિવેદી
વીમલભાઈ દંગી	અરવિંદભાઈ પટેલ	બી. એમ. મેટાળીયા
મુકેશભાઈ પટેલ	વિમલ જાખડીયા	હારીતાબેન રાવલ
ભૂમિકાબેન મેધાણી	હાર્દિકભાઈ ગોસ્વામી	નીકુલ સથવારા
	આશિષભાઈ પટેલ	

પ્રસ્તાવના

સૌ પ્રથમ તો સત્રની સ્વઅધ્યયનપોથીનાં પ્રયોગ માટે આપ સૌ સાથે ટીમને ધન્યવાદ. મોટાભાગે વિદ્યાર્થીઓને પુરા વર્ષની દરેક વિષયની સ્વઅધ્યયનપોથીઓ સ્કૂલમાં દરરોજ સાથે લઈને આવતા હોય છે. વિષયના સરળીકરણ માટેના અભિગમ તેમજ બધા વિષય બધી સ્વઅધ્યયનપોથીમાં ક્રમિક માસવારના આયોજન મુજબ ગોઠવણી કરવામાં આવેલ છે. જે ધ્યાને લઈ સત્ર મુજબની આ સ્વઅધ્યયનપોથીનું નિર્માણ થયેલ છે. મૂળભૂત શિક્ષણ બુદ્ધિ, જ્ઞાન, ક્ષમતા વર્ધન, શારીરિક, માનસિક મને મૂલ્ય વિકાસને સમર્થન આપવાનું કાર્ય કરતું હોય છે. શીખવાની પ્રક્રિયા સાથે શિક્ષક-વિદ્યાર્થીનો સહ-સબંધ, અભિગમ, નવાચાર જેવી અનેકવિધ બાબતો જોડાઈને શાલેય શિક્ષણની શરૂઆત થતી હોય છે. વિદ્યાર્થી શાળાના વર્ગોમાં, ઘરે અને સમાજમાં વિવિધ અનુભવો પ્રાપ્ત કરી શીખવાનો પ્રયાસ કરતા હોય છે. અહીં જાતે શીખવાની પ્રક્રિયા પર વધુ ભાર દેવા માટે સ્વઅધ્યયનપોથીમાં મહાવરા સાથે અનુભવયુક્ત બાબતોને જોડવાનો પ્રયાસ કરાયો છે.

આ સ્વઅધ્યયનપોથીમાં દરેક વિષયનું પૂર્વજ્ઞાન, અગાઉની માહિતીનું હસ્તાંતરણ અને શીખેલી બાબતોનું પુનરાવર્તન થઈ શકે તે માટેની પ્રવૃત્તિઓ બ્રિજકોર્સનાં માધ્યમે મુકવામાં આવે છે. બાદમાં ક્રમશઃ દરેક વિષયના માસવાર અભ્યાસક્રમ અને સત્રને ધ્યાને લઈ એકમ આધારિત પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન મુકાયેલ છે. વિષય અનુબંધિત પ્રવૃત્તિઓ શિક્ષક-વિદ્યાર્થીની શીખવા-શીખવવાની પ્રક્રિયાને બળવત્તર બનાવી શકાય તે માટે વિવિધ પ્રયુક્તિઓ સાથે મુકવામાં આવી છે તેને ધ્યાને લઈ વર્ગ પ્રક્રિયામાં વિદ્યાર્થીઓની સિધ્ધિઓના વિકાસની તક ઊભી થાય તેવું વાતાવરણ નિર્માણ થશે.

ધોરણ 10ની આ સ્વઅધ્યયનપોથીમાં સત્રવાર આમેજ કરાયેલ અંગ્રેજી, ગુજરાતી, વિજ્ઞાન, ગણિત, સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની પ્રવૃત્તિઓ એકમ, અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ અને વિદ્યાર્થીના વિકાસ માટેના ધ્યેયોને ધ્યાને લઈ નિર્માણ કરવામાં આવી છે. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ-2020 અનુસાર શીખવાની પ્રક્રિયામાં વર્ગ સાથે વિદ્યાર્થીની વ્યક્તિગત શીખવાની પ્રક્રિયા પણ વધુ અગત્યની બની રહે છે. અપાયેલ પ્રવૃત્તિમાં મહાવરા સાથે સ્વ-અનુભવ, તર્ક, કલ્પના, પ્રકલ્પ, તાર્કિક ચિંતન, રોજિંદો વ્યવહાર, અવલોકન, સર્જન તેમજ અધ્યયન નિષ્પત્તિ આધારિત બાબતો જોડવામાં આવી છે.

અધ્યયન માટેની આ સ્વઅધ્યયનપોથીમાં માસવાર પ્રવૃત્તિ આયોજન સાથે શિક્ષક-વિદ્યાર્થીને શીખવાની બાબતોનું પરસ્પર જોડાણ થાય તેવા પ્રયાસો હાથ ધરાયેલ છે. દરેક વિષયના અનુબંધની પ્રવૃત્તિઓ તરીકે વિજ્ઞાનમાં પ્રયોગશીલતા, ભાષામાં ભાષાસજ્જતા, ગણિતમાં તાર્કિક ચિંતન, ગણન, સામાજિક વિજ્ઞાનમાં જીવનઘડતર ઐતિહાસિક સમજ માટેની પ્રવૃત્તિઓ મહાવરા સાથે મુકવામાં આવી છે. આગળના ધોરણના પ્રમુખ અધ્યયન બિંદુઓ, ચાલુ વર્ષના એકમની વિષયવસ્તુના જરૂરી મહાવરા સાથે નિર્માણ થયેલી સત્ર મુજબની આ સ્વઅધ્યયનપોથીનાં નવાચારી પ્રયોગને આવકારી વર્ગકાર્યમાં વધુ અસરકારી પરિણામ પ્રાપ્ત થાય તે માટે શુભકામનાઓ.

અહીં અપાયેલ દરેક વિષયની સત્રવાર પ્રવૃત્તિઓ વર્ગ અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં સમજપૂર્વક અને રસ સાથે થશે તો શીખવાની સાથે ગુણવત્તામાં પણ વધારો થશે તેવી શ્રધ્ધા સેવું છું.

ડૉ. રતનકંવર એચ. ગઢવીચારણ (IAS)

સ્ટેટ પ્રોજેક્ટ ડાયરેક્ટર, સમગ્ર શિક્ષા

શિક્ષક-વાલી જોગ સંદેશ

નમસ્કાર.

શિક્ષણ અવિરત ચાલતી પ્રક્રિયા છે, તે માત્ર વર્ગખંડ, સમયપત્રક કે વિષયમાં જ બંધાયેલું રહેતું નથી. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020 અનુસાર શિક્ષણના અધ્યયન બિંદુઓને શીખવવા માટે પ્રશ્નોત્તરી, પ્રવૃત્તિ, અવલોકન, પ્રૉજેક્ટ, સર્વે જેવી વિવિધ પ્રયુક્તિઓનો સહારો લેવાનો છે. અહીં નિર્માણ થયેલી મહાવરાની વિવિધ સામગ્રીમાં આ બધી જ બાબતોને કાળજીપૂર્વક ધ્યાનમાં લેવાયેલી છે. આ સામગ્રીના મહાવરા માટે નીચે મુજબની કેટલીક બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીશું તો આપણા વિદ્યાર્થીઓ અપેક્ષિત શૈક્ષણિક ક્ષમતા કેળવી શકશે અને નવા શૈક્ષણિક વર્ષના અભ્યાસક્રમને સારી રીતે સમજીને શીખવાનું શરૂ કરી શકશે.

અહીં આપેલા મહાવરામાં મુખ્ય ત્રણ બાબતોની કાળજી લેવાઈ છે. **પ્રથમ** વિદ્યાર્થીઓને અગાઉના ધોરણના વિષયને અનુરૂપ વિષયવસ્તુનો પુનઃ પરિચય થાય તેવી બાબતોને અપાઈ છે. **બીજું,** અપાયેલ દરેક મહાવરા માટે એવી બાબતોનો આધાર લેવાયો છે જેની સંકલ્પનાઓ અભ્યાસ માટે પાયારૂપ હોય. આ બાબતો અગાઉના ધોરણના વિષયવસ્તુની સંકલ્પનાને વધુ દૃઢ બનાવી તેને શીખવા માટે સરળતા રહે તેવું વાતાવરણ નિર્માણ કરશે. **ત્રીજું,** અભ્યાસક્રમનો પ્રારંભ થાય તે પહેલાં વિદ્યાર્થીઓના પ્રવર્તમાન શૈક્ષણિક સ્તરનું સાર્વત્રિક મૂલ્યાંકન પણ થઈ શકે. આવું કરવાથી વર્ગ કે વિષય શિક્ષક વિદ્યાર્થીઓનું સ્તર માપીને નવી બાબત શીખવવાની શરૂઆત કરે તે પહેલાં તેને કયા પ્રકારનું આયોજન કરવું ? કેવી પદ્ધતિનો સહારો લેવો? કઈ કઈ પ્રયુક્તિઓને આયોજનમાં સમાવિષ્ટ કરવી તેનો ખ્યાલ આવે. આનાથી અગાઉના વર્ષની અધ્યયન ખોટ (લર્નિંગ લૉસ)ની અસર હાલના ધોરણમાં ન પડે.

- સ્વઅધ્યયપોથીમાં આપેલી દરેક બાબતમાં પ્રવૃત્તિઓ પણ સમાવિષ્ટ હોવાથી પ્રવૃત્તિ માટે પૂરતો સમય આપવો.
- સ્વઅધ્યયપોથીમાં પ્રવૃત્તિઓમાં લખવા-વાંચવા સાથે જૂથ અને સમૂહમાં પ્રવૃત્તિઓ પ્રૉજેક્ટ કાર્ય જેવી વિવિધ બાબતોનો સમાવેશ કરેલ હોઈ તેને પણ શીખવાનો અગત્યનો ભાગ માનીને તે કરવા માટે પૂરતો સમય અને સ્વતંત્રતા આપવી.
- સ્વઅધ્યયપોથીની આ પ્રવૃત્તિઓ દરમ્યાન વિદ્યાર્થીને તેના મિત્ર, કુટુંબીજનો અને અન્ય લોકોની જરૂર પડે તેવું આયોજન હોવાથી તેને પ્રવૃત્તિ માટે અન્ય સાથે કામ કરવાની છૂટ આપવી.
- સ્વઅધ્યયપોથીની પ્રવૃત્તિઓ શાળા અને ઘર બંને જગ્યાએ એક સાથે ચાલે તે માટેનું આયોજન વિદ્યાર્થીઓને સતત જણાવતા રહીને તેમને આગળના અભ્યાસ માટે પણ જોડવાના છે તેનો ખ્યાલ આપવો.
- સ્વઅધ્યયપોથીની પ્રવૃત્તિઓ અભ્યાસક્રમ સાથે સંકળાયેલ હોવાથી તેને માત્ર મનોરંજન સ્વરૂપે ન માની લેતાં વિદ્યાર્થીઓ ગંભીરતાથી તે કરે અને તેમાંથી શીખે તેવું આયોજન કરવું.

- સ્વઅધ્યયપોથીની આ સંપૂર્ણ પ્રક્રિયા વધુ મહાવરા માટેની હોવાથી વર્ગના દરેક વિદ્યાર્થી દરેક અધ્યયન નિષ્પત્તિની પ્રવૃત્તિમાં સમાન સ્તરે પહોંચે તે માટે પ્રયાસ કરવો.
- સ્વઅધ્યયપોથી એ અધ્યયન કચાશ(ખોટ) પૂરી કરવાનો પ્રયાસ હોવાથી શિક્ષક સાથે વાલી, શિક્ષિત મોટા ભાઈ-બહેન અને ઉપલા ધોરણના મિત્રો પણ વિદ્યાર્થીને મદદ કરે તે ઇચ્છનીય છે.
- સ્વઅધ્યયનપોથી સાથે આપેલી મહાવરાની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ અભ્યાસક્રમની સંકલ્પનાઓને સમજવું સરળ બની રહે તેવો પ્રયાસ કરવા માટે બને તેટલો વધુ સમય મહાવરા માટે આપવાનું આયોજન કરવું.
- સ્વઅધ્યયપોથીમાં એવી બાબતોનો સમાવેશ કરાયો છે જેનાથી વિષયવસ્તુની સંકલ્પના સમજવું સરળ બને છે તેને ધ્યાને લઈ પ્રવૃત્તિઓ કરાવતા સમયે તે પૂરેપૂરી રીતે શીખી જાય તેની કાળજી લેવાય તે જોવું.
- સ્વઅધ્યયપોથીમાં આપેલી પ્રવૃત્તિઓમાં લેખન અલગ નોટબુકમાં કરવાનું હોય ત્યાં વિદ્યાર્થીઓની લખેલ પ્રવૃત્તિઓની સમયસર ચકાસણી કરી તેની સારી અને સુધારાત્મક બાબતોનું વ્યક્તિગત માર્ગદર્શન આપવું ઇચ્છનીય છે.
- આપેલી પ્રવૃત્તિઓ વિદ્યાર્થીની સમજ અને સંકલ્પનાના વિકાસ માટે હોવાથી વર્ગના વિદ્યાર્થીઓ અધ્યયન નિષ્પત્તિ આધારિત એક-બે પ્રવૃત્તિઓ બાદ તેને સમજી શકયા છે તેવું જણાય તો તે પૈકીની અન્ય પ્રવૃત્તિઓ ગૃહકાર્યમાં આપી શકાય જેથી વર્ગમાં અન્ય અધ્યયન નિષ્પત્તિ આધારિત પ્રવૃત્તિઓ કરવામાં પૂરતો સમય મળી શકે.
- આપેલી પ્રવૃત્તિઓની સમજ માટે ચિત્રો, સાધન-સામગ્રી અને અન્ય સહાયક સંદર્ભનો આધાર લેવાયો છે તેને ધ્યાને લઈ તેવી પ્રવૃત્તિઓ માટે તે સંદર્ભિત સામગ્રીની સમજ મળી રહે તેવું આયોજન હાથ ધરવું.
- અહીં પસંદ થયેલી મોટાભાગની પ્રવૃત્તિઓ અભ્યાસક્રમને વધુ બળવત્તર બનાવવાના હેતુસર આપેલ હોવાથી વર્ગના તમામ વિદ્યાર્થીઓ આ પ્રવૃત્તિઓની સંકલ્પના અને સમજ કેળવે તે માટે પ્રવૃત્તિ દરમ્યાન પૂરતું માર્ગદર્શન અને પરોક્ષ મૂલ્યાંકન કરતાં રહેવું.
- અહીં આપવામાં આવેલ પ્રવૃત્તિઓ માત્ર જે તે અધ્યયન નિષ્પત્તિમાં સમાવિષ્ટ સંકલ્પનાના મહાવરા માટે આપેલ છે. વર્ગમાં જરૂરી મહાવરા માટે આ પ્રકારની વધુ પ્રવૃત્તિઓનો વિકાસ કરી તેનો પણ મહાવરો કરાવી શકાય.
- પ્રવૃત્તિઓ તેના વિષયની નવી સંકલ્પનાઓ સરળ કરવા માટે હોવાથી તેનો પૂરતો મહાવરો થાય તે માટે વર્ગનું સમયપત્રક વિષયવાર ગોઠવી તે મુજબ કાર્ય થાય તે જોવું.

મહેશ મહેતા

સચિવ

સમગ્ર શિક્ષા

અનુક્રમણિકા

એકમ ક્રમ	વિષય	પ્રકરણ	પાના નંબર
6	ગુજરાતી	લોહીની સગાઈ	01
3	ગણિત	યામ ભૂમિતિ	08
4	અંગ્રેજી	CALL OF THE HILLS	12
7	વિજ્ઞાન	ગતિ	18
3	સામાજિક વિજ્ઞાન	નૂતન વિશ્વ તરફ પ્રયાણ	24
7	ગુજરાતી	કામ કરે ઈ જીતે	33
4	ગણિત	દ્વિચલ સુરેખ સમીકરણો	37
5	અંગ્રેજી	RANI KI VAAV	41
2	વિજ્ઞાન	આપણી આસપાસમાં દ્રવ્યો શુદ્ધ છે ?	49
10	સામાજિક વિજ્ઞાન	સરકારનાં અંગો	56
8	ગુજરાતી	છાલ, છોતરાં અને ગોટલા	66
14	સામાજિક વિજ્ઞાન	ભારત : સ્થાન, ભૂસ્તરીય રચના અને ભૂપૃષ્ઠ-II	71
9	ગુજરાતી	પુત્રવધૂનું સ્વાગત	80
10	ગુજરાતી	ભારતીય સંસ્કૃતિની સિદ્ધિ	84
6	ગણિત	રેખાઓ અને ખૂણાઓ	89
2	અંગ્રેજી	THE USEFUL PLOUGH	95
8	વિજ્ઞાન	બળ તથા ગતિના નિયમો	97
4	સામાજિક વિજ્ઞાન	ભારતની રાષ્ટ્રીય ચળવળો	109
11	ગુજરાતી	મરજીવિયા	117

6 લોહીની સગાઈ

વિભાગ-A

(અ) જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડી ફરીથી લખો :

(અ) કૃતિ	(બ) કર્તા
1. લોહીની સગાઈ	(1) ઈશ્વર પટેલ
	(2) ઈશ્વર પેટલીકર

(અ) પાત્ર	(બ) ઉક્તિ
1. કમુ	(1) 'જે એની ચાકરી કરતું હશે તેને પણ રાજી કરીશું.'
	(2) 'તું કંઈ કાયમ બેસી રહેવાની નથી.'

(બ) ખાલીજગ્યા પૂરો :

3. અમરતકાકી ..... ની નાતમાં વટલાઈ ગયાં (મંગુ, કુસુમ)
4. 'લોહીની સગાઈ' કૃતિમાં ..... ની પરાકાષ્ઠા દર્શાવી છે. (જીવનદયા, માતૃપ્રેમ)
5. મંગુ સિવાય અમરતકાકીને ..... સંતાન હતાં. (ત્રણ, ચાર)
6. 'લોહીની સગાઈ' કૃતિનો સાહિત્યપ્રકાર ..... છે. (નવલકથા, ટૂંકીવાર્તા)

(ક) એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

7. અમરતકાકી દવાખાનાને શેની ઉપમા આપતાં હતાં ?

.....

8. કયો મહિનો અમરતકાકીનો આરાધ્યદેવ બની ગયો હતો ?

.....

9. વહુઓ મંગુની ચાકરી નહિ કરે તેવું અમરતકાકીને કેમ લાગતું હતું ?

.....

10. અમરતકાકીનું સમગ્ર માતૃત્વ કોના ઉપર અભિષેક કરતું હતું ?

.....

(ડ) બે-ત્રણ વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

11. અમરતકાકી મંગુને દવાખાને મોકલવા શા માટે તૈયાર ન હતાં ?

.....

.....

.....

12. અમરતકાકીએ દવાખાનામાં મંગુ માટે કઈ કઈ ભલામણો કરી ?

.....

.....

.....

13. ગામલોકો અમરતકાકીની પ્રશંસા કઈ રીતે કરતા ?

.....

.....

.....

(ઈ) સાત-આઠ લીટીમાં ઉત્તર લખો :

14. 'મમતામયી મા' તરીકે અમરતકાકીને મૂલવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15. 'લોહીની સગાઈ' વાર્તાનું હાર્દ તમારા શબ્દોમાં વર્ણવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

વિભાગ C : વ્યાકરણ વિભાગ

● **નીચેના પ્રશ્નોના આપેલ વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને ઉત્તર લખો.**

16. નીચેના શબ્દોની સાચી જોડણી શોધીને લખો :

(1) અભીશેક, અભિસેક, અભીષેક, અભિષેક .....

(2) પારિચારીકા, પારિચારિકા, પરિચારીકા, પરીચારિકા .....

17. સંધિ છોડો :

(1) શ્રદ્ધા (શ્રધ + દા, શ્રધ + ધા, શ્રત્ +ધા) .....

(2) બ્રહ્માંડ (બ્રહ્મ્ + અંડ, બ્રહ્મા + અંડ, બ્ર + હ્માંડ) .....

18. સંજ્ઞાના પ્રકાર ઓળખાવો :

(1) માગશર (વ્યક્તિવાચકસંજ્ઞા, જાતિવાચકસંજ્ઞા, ભાવવાચકસંજ્ઞા) .....

(2) પરિચારિકા (જાતિવાચકસંજ્ઞા, સમૂહવાચકસંજ્ઞા, ભાવવાચકસંજ્ઞા) .....

(3) લાગણી (વ્યક્તિવાચકસંજ્ઞા, દ્રવ્યવાચકસંજ્ઞા, ભાવવાચકસંજ્ઞા) .....

19. સમાનાર્થી શબ્દ કૌંસમાંથી શોધીને લખો :

(1) લોહી (શોણિત, શોભિત, પાણી) .....

(2) ઉપચાર (મદદ, સારવાર, ઉપાય) .....

(3) ચાકરી (સેવા, નોકરી, કામગીરી) .....

20. નીચેના શબ્દોમાં કયો પ્રત્યય રહેલો છે તે જણાવો :

(1) કજાત (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ) .....

(2) અબુધ (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ) .....

21. નીચેના શબ્દોનાં લિંગ ઓળખાવો :

(1) ઢોર (સ્ત્રીલિંગ, પુલ્લિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

(2) આંખ (સ્ત્રીલિંગ, પુલ્લિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

(3) દવાખાનું (સ્ત્રીલિંગ, પુલ્લિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

(4) ટેવ (સ્ત્રીલિંગ, પુલ્લિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

22. નીચેનાં વાક્યોમાંના અલંકાર ઓળખાવો :

(1) માગશર મહિનો અમરતકાકી માટે આરાધ્યદેવ બની ગયો. .....

(રૂપક, ઉપમા, ઉત્પ્રેક્ષા)

(2) દવાખાનામાં મૂકશો એટલે મહિના-દાડામાં લાકડા જેવી થઈ જશે. .....

(ઉત્પ્રેક્ષા, ઉપમા, રૂપક)

(3) મંગુ જાણે ડાહ્યાની માફક વર્તન કરવા લાગી. .....

(ઉપમા, રૂપક, ઉત્પ્રેક્ષા)

23. નીચેના શબ્દોનો સાચો સમાસ પ્રકાર ઓળખાવો :

(1) ભૂખીતરસી (દ્વન્દ્વ, તત્પુરુષ, ઉપપદ) .....

(2) કન્યાવિદ્યાલય (તત્પુરુષ, દ્વન્દ્વ, ઉપપદ) .....

24. નીચેનાં વાક્યોમાંથી વિશેષણ શોધો :

(1) અબુધ દીકરીનું દુનિયામાં કોઈ નથી ? .....

(2) ખોડા ઢોરને પાંજરાપોળમાં મૂકી આવવા જેવું કહેવાય .....

25. નીચેના વાક્યમાંથી સર્વનામ શોધો :

(1) હું મંગુને જીવતાં સુધી સારી રીતે પાળીશ. .....

(2) તું કાંઈ કાયમ બેસી રહેવાની નથી. .....

26. તળપદા શબ્દોનાં શિષ્ટરૂપ આપો :

(1) ખોડું .....

(2) બોન .....

(3) ભણી .....

(4) કરમ .....

(5) છોડી .....

27. નીચે આપેલા શબ્દોના વિરોધી શબ્દ લખો :

(1) વિધવા × .....

(2) પ્રત્યક્ષ × .....

(3) મૂંગું × .....

28. નીચેના વાક્યોનો કાળ ઓળખાવો :

(1) ગામની એક દીકરી કુસુમ ગાંડી થઈ ગઈ. .....

(2) અમરતકાકી ડૂસકું ભરતાં બોલ્યાં .....

(3) આવતા માગશર મહિને મંગુની દશા બદલાય છે. .....

29. નીચે આપેલ રૂઢિપ્રયોગના અર્થ લખો :

(1) પારાયણ કરવું .....

(2) હરખપદુડાં થઈ જવું .....

(3) પનારે પડવું .....

(4) સમસમી જવું .....

(5) હૈયું કકળી ઊઠવું .....

30. નીચે આપેલ કહેવતનો અર્થ લખો :

(1) પારકી મા જ કાન વીંધે.

.....

31. શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ આપો :

(1) અશક્ત ઢોરને રાખવાનું સ્થાન. .....

(2) મૃત્યુ પામેલા નજીકના સગાની પોક મૂકવી તે. .....

(3) સાંજનું જમણ .....

(4) ખાટલાની બંને તરફનો ઊભો દાંડો .....

32. નીચેનાં વાક્યનું નિષેધ વાક્યમાં રૂપાંતર કરો :

(1) શું હું થાકી છું ? .....

(2) વહુઓ સમસમી જતી. .....

33. નીચેનાં વાક્યોમાંથી સાદુ, સંયુક્ત કે સંકુલ વાક્ય ઓળખાવો :

(1) રજાઓમાં દીકરાઓ અવારનવાર ઘેર આવતા ત્યારે એમનું ઘર બાળ પૌત્ર-પૌત્રીઓથી ખિલિખલાટ હસી ઊઠતું છતાં દાદીમા તરીકે અમરતકાકી હરખપદુડાં થઈ જતાં નહિ.

.....

(2) મંગુને દવાખાને મોકલવી એટલે જાણે મૂંગા ઢોરને પાંજરાપોળ મોકલવું.

.....

34. નીચે આપેલા શબ્દોના ધ્વનિઘટકો છૂટા પાડી સ્વર-વ્યંજન ઓળખાવો :

(1) માતૃત્વ .....

(2) બ્રહ્માંડ .....

(3) પરિચારિકા .....

(4) દવાખાનું .....

35. નીચેના વાક્યમાંથી રવાનુકારી શબ્દ શોધીને લખો :

(1) એમનું ઘર બાળ પૌત્ર-પૌત્રીઓથી ખિલખિલાટ હસી ઊઠતું. .....

વિભાગ D : લેખન વિભાગ

- **ગદ્યાર્થગ્રહણ :**

નીચે આપેલો ગદ્યખંડ વાંચી આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

સમયની મૂડી તો દરેક પાસે સરખી જ હોય છે, પણ તેને ખર્ચવામાં તફાવત હોય છે. એક વ્યક્તિ તેને કરકસરથી યોજનાપૂર્વક વ્યવસ્થિત રીતે ખર્ચે છે. જ્યારે બીજી વ્યક્તિ તેને આડેધડ અને અવિચારીપણે વેડફી નાખે છે. પરિણામે એકને સંતોષ અને સફળતા મળે છે. બીજાને થાક અને નિષ્ફળતા. જે વ્યક્તિને પોતાનો સમય વાપરતાં આવડતું નથી, તેને કશું જ વાપરતાં આવડતું નથી. એટલે જે માનવ પોતાના સમયની વધુમાં વધુ બચત કરી શકે તેની પાસે વધુમાં વધુ સમય જમા થઈ શકે અને જેની પાસે સમય જમા થાય તેની પાસે શક્તિ પણ જમા થાય. સમય અને શક્તિ ભેગેં થાય એ પછી શું ન કરી શકે ? એ ધારે તે કરી શકે.

- મોહમ્મદ માંકડ

પ્રશ્નો :

36. કઈ વ્યક્તિને સંતોષ અને સફળતા મળે છે ?

.....

.....

.....

.....

37. થાક અને નિષ્ફળતાનો અનુભવ કોને થાય છે ?

.....

.....

.....

.....

38. કઈ વ્યક્તિ પાસે સમય અને શક્તિ જમા થાય છે ?

.....

.....

.....

.....

39. ગદ્યખંડને યોગ્ય શીર્ષક આપો.

.....

.....

.....

.....

3 યામ ભૂમિતિ

વિભાગ - A

- **નીચેના પ્રશ્નોના એક શબ્દ/વાક્યમાં ઉત્તર આપો. (દરેકનો 1 ગુણ)**

(1) યામ સમતલમાં કોઈ પણ બિંદુ દર્શાવવા સમક્ષિતિજ અને શિરોલંબ રેખાઓના નામ શું છે ?

.....

(2) આ બે રેખાઓથી બનતા સમતલના દરેક ભાગનું નામ શું છે ?

.....

(3) આ બે રેખાઓ જ્યાં છેદે તે બિંદુનું નામ લખો.

.....

- **યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો. (દરેકનો 1 ગુણ)**

(4) કયા દેશનાં ગણિતશાસ્ત્રીએ યામભૂમિતિની નામની શાખા વિકસાવી ?

(a) ગ્રીક (b) ભારત (c) ફ્રેન્ચ (d) ઈંગ્લેન્ડ

(5) યામ ભૂમિતિની શાખા વિકસાવનાર ગણિતશાસ્ત્રી કોણ હતા ?

(a) રેને 'દ' કાર્તે (b) પાઈથાગોરસ (c) થેલ્સ (d) આર્ય ભટ્ટ

(6) બે છેદતી ..... રેખાઓથી યામ સમતલ રચાય છે.

(a) પરસ્પર લંબ (b) સમાંતર (c) એક જ (d) ત્રણેય વિકલ્પો સાચા છે

(7) ઋણ પૂર્ણાંકો સંખ્યારેખા પર શૂન્યની ..... બાજુએ આવેલા હોય છે.

(a) ડાબી (b) જમણી (c) ઉપરની (d) નીચેની

(8) ધન પૂર્ણાંકો સંખ્યારેખા પર શૂન્યની ..... બાજુએ આવેલા હોય છે.

(a) ઉપરની (b) નીચેની (c) ડાબી (d) જમણી

(9) સંખ્યારેખા પરની બે સંખ્યાઓ પૈકીની મોટી સંખ્યા ..... બાજુએ હોય છે.

(a) જમણી (b) ડાબી (c) નીચેની (d) ઉપરની

(10) ઉગમબિંદુના યામ ..... છે.

(a) (0, 0) (b) (1, 1) (c) (–1, –1) (d) (0, 1)

(11) સમતલમાં ઉગમબિંદુ O (0, 0) એ ..... છે.

(a) માત્ર x-અક્ષ પર (b) માત્ર y-અક્ષ પર

(c) પ્રથમ ચરણમાં (d) x-અક્ષ અને y-અક્ષ બંને પર

(12) કાર્તેઝિય યામ પદ્ધતિમાં લંબ યામાક્ષો સમતલને ..... ભાગમાં વહેંચે છે.

(a) 1 (b) 2 (c) 3 (d) 4

- **નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો. (દરેકનો 1 ગુણ)**

(13) બિંદુ P (4, 3) નું y-અક્ષથી લંબઅંતર ..... છે.

(14) બિંદુ A (–4, –5) નું x-અક્ષથી લંબઅંતર ..... છે.

(15) કોઈ બિંદુનો X-યામ ધન અને Y- યામ ઋણ હોય તો તે બિંદુ ચરણમાં ..... આવેલું છે.

(16) બિંદુ (–4, –8) ..... ચરણમાં આવેલું છે.

- **નીચેના વિધાનો સાચાં છે કે ખોટાં જણાવો. (દરેકનો 1 ગુણ)**

(17) બંને અક્ષોનાં છેદબિંદુને ઉગમબિંદુ કહે છે. ☐

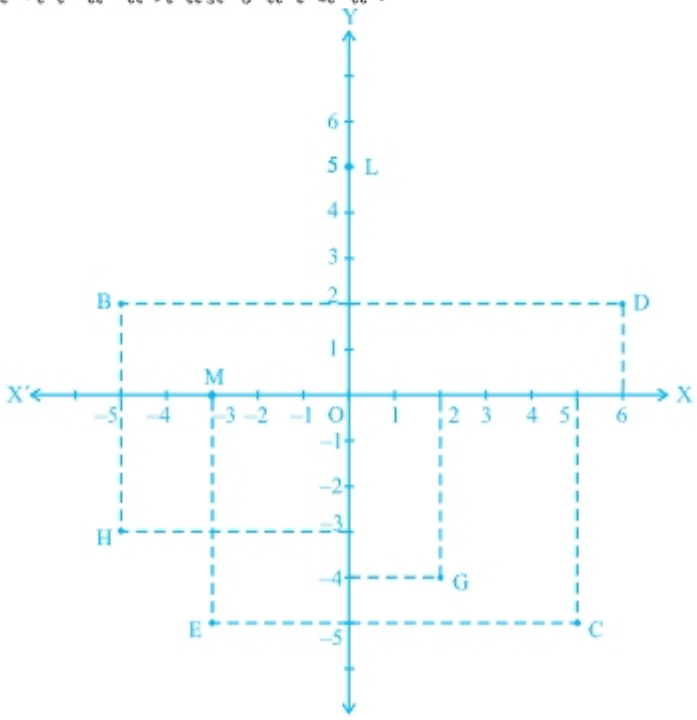
(18) x- અક્ષ પરનાં બિંદુનો x-યામ શૂન્ય હોય છે. ☐

(19) બિંદુ (–5, 8) નું y - અક્ષને સાપેક્ષ પ્રતિબિંબ (–5, –8) છે. ☐

વિભાગ - B

- **નીચે આપેલા પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો. (દરેકના 2 ગુણ)**

(20) આકૃતિ જુઓ અને માગ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો :

(i) બિંદુ B ના યામ જણાવો. .....

(ii) બિંદુ C ના યામ જણાવો. .....

(iii) (–3, –5) દ્વારા દર્શાવાતું બિંદુ લખો. .....

(iv) (2, –4) દ્વારા દર્શાવાતું બિંદુ લખો. .....

(v) બિંદુ D નો x-યામ જણાવો. .....

(vi) બિંદુ H નો y-યામ જણાવો. .....

(vii) બિંદુ L ના યામ જણાવો. .....

(vii) બિંદુ M ના યામ જણાવો. .....

વિભાગ - C

- **નીચે આપેલા પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો. (પ્રત્યેકના 3 ગુણ)**

(21) કયા ચરણમાં અથવા કયા અક્ષ પર (–2, 4), (3, –1), (–1, 0), (1, 2), (0, 3) અને (–3, –5) બિંદુઓ છે?

(22) નીચેના વિભાગ-અમાં બિંદુઓ અને વિભાગ-બમાં યામ-સમતલમાં બિંદુના સ્થાન આપેલ છે તો યોગ્ય જોડકાં જોડો.

વિભાગ - અ	વિભાગ - બ
(i) (–3, 5)	(a) X-અક્ષની ઉપરની તરફ અને Y-અક્ષની જમણી બાજુ
(ii) (–3, –5)	(b) X-અક્ષની ઉપરની તરફ અને Y-અક્ષની ડાબી બાજુ
(iii) (3, –5)	(c) X-અક્ષની નીચેની તરફ અને Y-અક્ષની ડાબી બાજુ
(iv) (3, 5)	(d) X-અક્ષની નીચેની તરફ અને Y-અક્ષની જમણી બાજુ
(v) (0, –3)	(e) કિરણ OX' પર
(vi) (–3, 0)	(e) કિરણ OY' પર

જવાબો :

(20) (i) (–5, 2) (ii) (5, –5) (iii) E (iv) G
(v) 6 (vi) –3 (vii) (0, 5) (viii) (–3, 0)

(21) (–2, 4) - દ્વિતીય ચરણ, (3, –1) ચતુર્થ ચરણ, (–1, 0) ઋણ X-અક્ષ ઉપર,
(1, 2) - પ્રથમ ચરણ, (0, 3) ધન Y-અક્ષ ઉપર, (–3, –5) તૃતીય ચરણ

(22) i – b, i – c, iii – d, iv – a, v – f, vi – e

4 CALL OF THE HILLS

Section A EN705, EN804

● **Read the extracts and answer the questions given below :**

After some days Abbu Miyan bought another goat. This new one was pretty, as white as snow, had two little horns and a pair of lovely bright red eyes. "I will call you Chandani," caressing her soft fur he said.

1. Which animal did Abbu Miyan buy?

⇒ _____

2. Describe the goat bought by Abbu Miyan.

⇒ _____

One fine morning his neighbour Govinda appeared. He saw Miyan talking to his only family member. "Hey Abbu Chacha, you look happy and healthy. How's life now?" "I am the happiest person, Govinda! Chandani has brought new life to me."

3. What did Govinda see in the morning?

⇒ _____

4. To whom was Abbu Miyan talking?

⇒ _____

5. Why is Abbu Miyan the happiest person?

⇒ _____

When Chandani reached the hilltop, the big yellow sun was rising in the horizon. She was overflowing with joy and wonder. The green grass under her feet became golden yellow. The wind sang an endless song of welcome.

6. Where did Chandani see the big yellow sun?

⇒ _____

7. Find the similar meaning to 'happiness'.

⇒ _____

8. In which colour did the green grass turn to? (Yellow, golden, green)

⇒ _____

● **Use the set of words in your sentence meaningfully :**

9. Attraction - hill

⇒ _____

10. Full moon - distant sky

⇒ _____

11. The sun - horizon - evening

⇒ _____

Section B

- **Write who said to whom for the following sentences :**

12. "Why are you sitting alone today?"

⇒ _____

13. "Chandani has brought new life to me."

⇒ _____

14. "I have never seen such a brave freedom fighter !"

⇒ _____

15. "How beautiful these hills are !"

⇒ _____

- **Fill in the blanks choosing the correct words given in the bracket :**

16. [delighted, accompany]

Govinda said, "Abbu Chacha, I am _____ to see you like this. I am sure Chandani will _____ you till your last breath."

- **Read the passage and answer the questions : EN716, EN813**

One day a lady saw a mouse running across her kitchen floor. She was very afraid of mice, so she ran out of the house, got into a bus and went to a shop. She bought a mousetrap. The shopkeeper said to her, "put some cheese in it and you will soon catch that mouse." The lady went home with her mousetrap but when she looked in her cupboard she could not find any cheese in it. She did not want to go back to the shop because it was very late. So she cut a picture of cheese out of a magazine and put that in the trap. Surprisingly, the picture of the cheese was quite successful! When the lady came down to the kitchen the next morning, there was a picture of a mouse in the trap beside the picture of the cheese.

17. How did the lady go to the shop?

⇒ _____

18. What did the shopkeeper advise?

⇒ _____

19. The lady cut the picture of cheese. True or false?

⇒ _____

20. Which word in the passage is opposite of 'lose'?

⇒ _____

● **Read the dialogue and answer the questions :**

Arsh : Hi. What are you doing in the evening?

Riyan : I'm going to visit a library.

Arsh : Where were you yesterday?

Riyan : I was playing Kabaddi at the school playground.

Arsh : When did you return home?

Riyan : I think at 6:00 pm.

Arsh : Now, tell me, when will you come to my home?

Riyan : I think, once the exam is over, I will surely come.

21. What is Riyan doing in the evening?

⇒ _____

22. Where was Riyan playing kabaddi?

⇒ _____

23. Riyan will visit Arsh _____ [complete the sentences] .

⇒ _____

● **Complete the dialogue using the expression given in the brackets :**

24. [From Monday, Absolutely, It's very nice of you]

Vicky : Hello! Mayur, I hope you are fine.

Mayur : _____

Vicky : When will our school reopen?

Mayur : _____

● **Match the expression with the proper functions they convey :**

Part-A	Part-B
25. Rushil is as handsome as Lalu.	A. Expressing condition
26. Please, lend me some money.	B. Making a request
	C. Comparing

Ans : (25. _____ , 26. _____)

● **Select and write the proper question to get the underlined part as its answer :**

27. Mihir went to <u>school</u> at 9:00 a.m.

(a) Who went to school at 9:00 a.m.?

(b) Where did Mihir go at 9:00 a.m.?

(c) When did Mihir go to school?

(d) What did Mihir do in the office?

28. Kirit was reading <u>a novel</u>.

(a) Who was reading a novel?

(b) What was Kirit reading?

(c) Why was Kirit reading a novel?

(d) When was Kirit reading a novel?

29.

Home Loan Certificate

THE BANK OF JAMNAGAR **EN722**

HEAD OFFICE : M.NO. 9898098980

Acc-Holder : Mr. A. S. Jani

Address : JAMNAGAR

Mobile : 9803600000

Total Principal Amount : 3,36,000/-

Total Interest paid : 1,96,000/-

(a) What is this data about ?

Ans : _____

(b) Name the account holder.

Ans : _____

(c) From which bank has Mr. Jani taken loan ?

Ans : _____

(d) Where does Mr. Jani live ?

Ans : _____

● **Change the text as shown below them :**

30. Grishma is a beautiful girl. She goes to school. She does all the work herself. She cooks delicious food.

Start like this : Grishma was a beautiful girl. .....

⇒ _____

_____

_____

● **Join the following sentences with the proper conjunctions : EN824**

31. Don't go near the snake _____ it will bite you. (otherwise, so, because)

⇒ _____

32. The goat ran very fast _____ it couldn't save itself from the lion. (so, therefore, but)

⇒ _____

33. We didn't do homework _____ we were absent yesterday. (because, but, so)

⇒ _____

34. **Draft an e-mail in about 30 words on behalf of Krish Patel to his friend Mohit Parmar on mohit123@gmail.com about his visit to the Kankariya zoo.**

⇒ _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

35. **Write a paragraph on your favourite Petanimal Dog**

Points : Domestice animal - protects home - four legged, tail, straight ears - sharp teeth - smelling and hearing ability - catch thieves - I love him

⇒ _____

_____

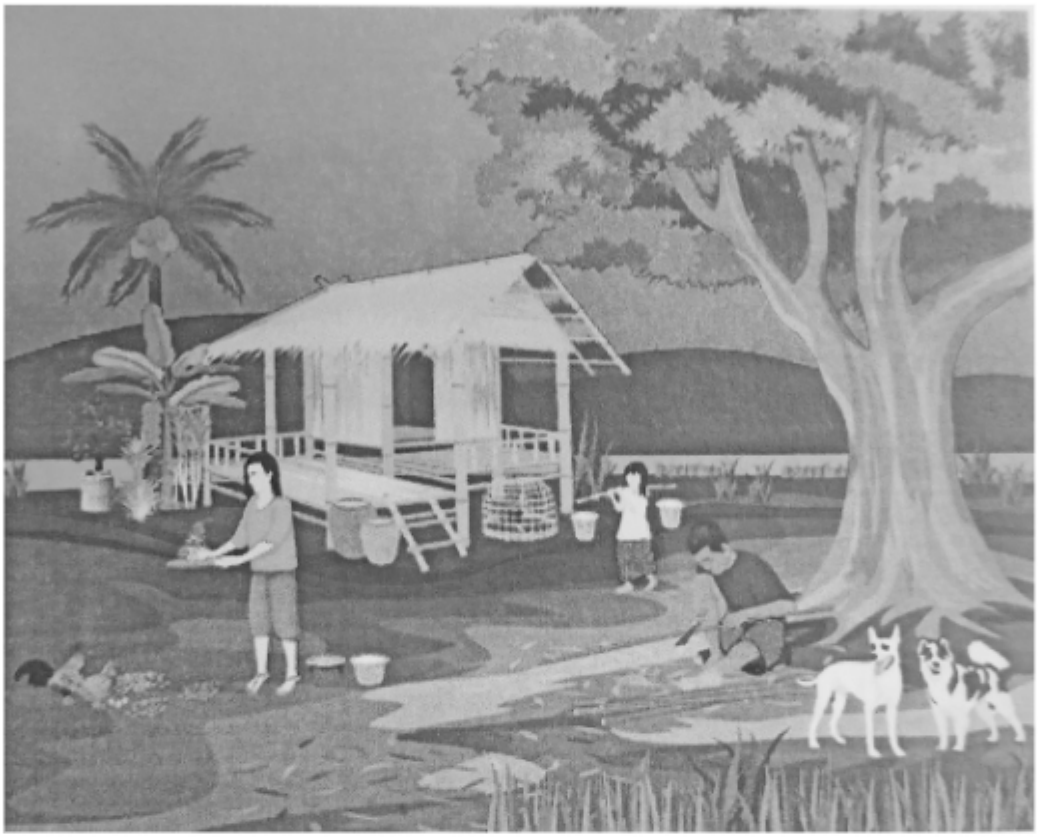
_____

_____

_____

_____

36. **Describe the picture in about ten sentences : EN730, EN827**

⇒

7 ગતિ

વિભાગ : A

◆ ખાલી જગ્યા પૂરો.

1. એક પદાર્થ r ત્રિજ્યા વાળા વર્તુળ આકાર પથ પર ગતિ કરે છે, તો આ પદાર્થ દ્વારા એક પૂર્ણ પરિક્રમણને અંતે થયેલું સ્થાનાંતર ..... થાય.
2. ઝડપ..... રાશિ છે.
3. વેગ ..... રાશિ છે.
4. પ્રવેગનો SI એકમ ..... છે.
5. વેગ → સમયના આલેખનો ઢાળ ..... નું મૂલ્ય આપે છે.

◆ નીચેના પ્રશ્નો એક વાક્યમાં કે એક શબ્દમાં ઉત્તર આપો.

6. વાહનમાં આપવામાં આવેલું ઓડોમીટર શેનું માપન કરે છે?

.....

7. 72km/hની અચળ ઝડપે ગતિ કરતા વાહનની ઝડપ m/sના એકમમાં દર્શાવો.

.....

.....

8. એક ટ્રક 60 km/h ના અચળ વેગથી ગતિ કરે છે. તો તે 1 મિનિટમાં કેટલું અંતર કાપશે?

.....

.....

.....

9. એક સ્થિર પદાર્થ ગતિ કરવાની શરૂઆત કરે છે ત્યારે સ્થાનાંતર સમયના વર્ગના સમપ્રમાણમાં હોય તો તે પદાર્થની ગતિ કેવી હશે?

.....

.....

.....

10. વાહનોમાં આવતુ સ્પીડોમીટર કઈ ભૌતિક રાશિનું માપન દર્શાવે છે?

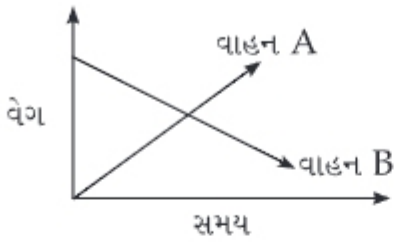
.....

11. અંતર → સમયના આલેખનો ઢાળ શેનું મૂલ્ય આપે છે?

.....

12. નીચે આપેલી આકૃતિમાં કયા વાહનની ગતિ પ્રવેગી છે અને કયા વાહનની ગતિ પ્રતિપ્રવેગી છે?

.....

◆ **નીચેના વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો.**

13. નિયમિત વર્તુળમયગતિ કરતા પદાર્થના પ્રવેગની દિશા વર્તુળ ના કેન્દ્ર તરફ હોય છે.' ☐

14. 'પ્રતિપ્રવેગ નો SI એકમ km/h છે. ☐

15. પદાર્થે કરેલ સ્થાનાંતર શૂન્ય હોઈ શકે. ☐

◆ **આપેલા દરેક પ્રશ્નો માટે તેની નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો.**

16. કોઈ દોડવીર 100 mના પરિઘવાળા વર્તુળાકાર પથ પર એક ચક્કર પૂર્ણ કરે ત્યારે તેણે કેટલું સ્થાનાંતર કર્યું કહેવાય ? ☐

(a) 200 m (b) 50 m

(c) 100 m (d) શૂન્ય

17. વેગ → સમયના આલેખનો ઢાળ ..... નું મૂલ્ય આપે છે. ☐

(a) અંતર (b) સ્થાનાંતર

(c) પ્રવેગ (d) ઝડપ

18. આકૃતિમાં દર્શાવ્યા મુજબ અર્ધવર્તુળાકાર પથ ઉપર એક ચક્કર પૂર્ણ કરતા કાપેલું અંતર ..... થાય.

(a) $2\pi r$ (b) πr

(c) $\pi r + 2r$ (d) $2\pi r + r$

19. મીના 75 mલંબાઈના એક સ્વિમીંગ પુલમાં તરે છે, તે સ્વિમીંગ પુલના એક છેડેથી બીજા છેડા સુધી તરે અને ત્યાંથી તે જ માર્ગે પાછી ફરે છે. આ 150 mનું કુલ અંતર કાપતાં તેણે 1 મિનિટનો સમય લીધો છે તો મીનાનો સરેરાશ વેગ કેટલો થાય? ☐

(a) 2.5 ms^{-1} (b) 1 ms^{-1}

(c) 150 ms^{-1} (d) 0 ms^{-1}

20. અચળ વેગથી ગતિ કરતા પદાર્થનો પ્રવેગ ..... થાય.

(a) ધન (b) ઋણ

(c) શૂન્ય (d) ધન અથવા ઋણ હોઈ શકે.

21. નીચેના પૈકી કઈ સદિશ રાશિ નથી?

(a) વેગ (b) ઝડપ

(c) પ્રવેગ (d) સ્થાનાંતર

વિભાગ : B

◆ **નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો.**

22. તફાવત આપોઃ- નિયમિત ગતિ - અનિયમિત ગતિ

.....

.....

.....

.....

23. મહેશભાઈ બહારગામ જવા માટે કારમાં બેસે છે ત્યારે કારનું ઓડોમીટર 1800 km નું અવલોકન બતાવે છે નિયત સ્થાને પહોંચ્યા બાદ ઓડોમીટર 2100 km દર્શાવે છે જો આ માટે 6 કલાક જેટલો સમય લાગ્યો હોય તો કારની સરેરાશ ઝડપ શોધો.

.....

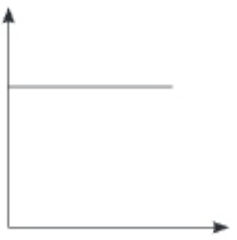
.....

.....

.....

24. નીચે દર્શાવેલ અંતર → સમયના આલેખ કેવી ગતિ દર્શાવે છે જણાવો.

(a) અંતર

(b) અંતર

(c) અંતર

.....

.....

.....

.....

.....

25. નિયમિત વર્તુળમય ગતિ એટલે શું ? તેના બે ઉદાહરણ આપો.

.....

.....

.....

.....

.....

26. નીચે આપેલ ઝડપના મૂલ્યોને ચડતા ક્રમમાં ગોઠવો.

1. 20 m/s 2. 200 m/min 3. 36 km/h 4. 25 km/min

.....

.....

.....

.....

.....

27. એક દડો શિરોલંબ દિશામાં ફેંકતા મહત્તમ ઊંચાઈ પ્રાપ્ત કરીને ત્યાંથી પાછો આવે છે તો તેની ગતિ માટે વેગ → સમયનો આલેખ દર્શાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

28. વેગ અને પ્રવેગનો તફાવત લખો.

વિભાગ : C

◆ **નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો.**

28. નીચે આપેલ પરિસ્થિતિ શક્ય છે કે નહીં તે જણાવી ઉદાહરણ સાથે તમારો જવાબ આપો

a. કોઈ પદાર્થ કે જેનો પ્રવેગ અચળ પણ વેગ શૂન્ય હોય

b કોઈ પદાર્થ કે જે નિશ્ચિત દિશામાં ગતિ કરતો હોય તથા તેનો પ્રવેગ લંબ દિશામાં હોય.

.....

.....

.....

.....

29. એક મોટર કાર અચળ પ્રવેગથી 10 s માં સ્થિર સ્થિતિમાંથી 72km/hનો વેગ પ્રાપ્ત કરે છે તો

a પ્રવેગ

.....

.....

b. આ સમયમાં કાપેલ અંતર અને

.....

.....

c. સરેરાશ વેગ શોધો.

.....

.....

30. વેગ→સમયના આલેખનાં ઉપયોગો જણાવો તથા આલેખ અને સમયની અક્ષ દ્વારા ઘેરાયેલા વિસ્તારનું માપ કઈ ભૌતિક રાશિનું મૂલ્ય આપે છે તે સમજાવો.

.....

.....

.....

.....

31. એક વૃક્ષની બાજુમાં વ્યક્તિને એ વૃક્ષ સ્થિર લાગે છે. જ્યારે ત્યાંથી પસાર થતી ટ્રેનમાં બેઠેલા મુસાફરોને એ વૃક્ષ ગતિમાં લાગે છે - કારણ આપો.

.....

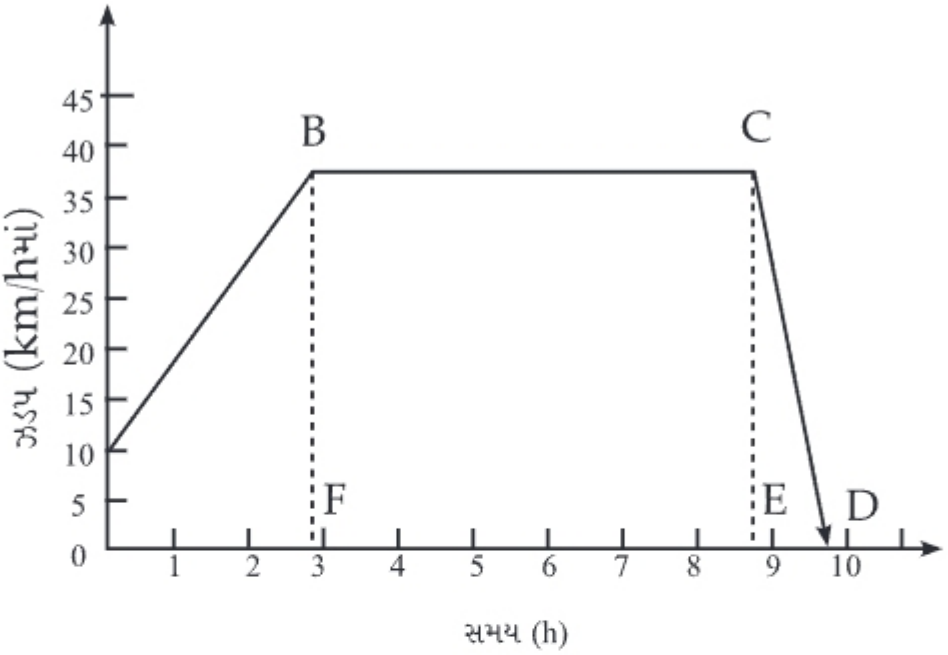
.....

.....

વિભાગ : D

◆ **નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો.**

31. આકૃતિમાં એક કારની ગતિ માટે આપેલ ઝડપ → સમયના આલેખ પરથી નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

a. કારની પ્રારંભિક ઝડપ કેટલી હશે?

b. કારની મહત્તમ ઝડપ કેટલી હશે?

c. આલેખમાં કયા બિંદુથી કયા બિંદુ સુધી શૂન્ય પ્રવેગ દર્શાવે છે?

d. પ્રથમ 8 કલાકમાં કાપેલ અંતર શોધો.

.....

.....

.....

.....

3 નૂતન વિશ્વ તરફ પ્રયાણ

પ્રશ્ન-1 'અ' વિભાગની વિગતોને 'બ' વિભાગની વિગતો સાથે યોગ્ય રીતે જોડી ખાલી જગ્યામાં લખો :

(1)

(A)	ઉત્તર	(B)
1. ફાસેજે	1 _____	(A) જાપાન
2. ફ્યુહરર	2 _____	(B) પેરિસ
3. મંચુકો સરકાર	3 _____	(C) અમેરિકા
4. વર્સેલ્સ	4 _____	(D) પોલેન્ડ
5. વૉલસ્ટ્રીટ સંકટ	5 _____	(E) ઈટાલી
		(F) જર્મની

(2)

(A)	ઉત્તર	(B)
1. પર્લહાર્બર	1 _____	(A) રૂઝવેલ્ટ-ચર્ચિલ
2. સામ્યવાદી શાસન	2 _____	(B) માઓ-ત્સે-તુંગ
3. ઍટલેન્ટિક ખતપત્ર	3 _____	(C) આર્થિક-સામાજિક સમિતિ
4. આંતરરાષ્ટ્રીય અદાલત	4 _____	(D) હેગ
5. ઈકોસોક (Ecosoc)	5 _____	(E) અમેરિકન નૌકાદળ
		(F) ન્યૂયોર્ક

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા વિધાનો વાંચી ખરા વિધાન સામે (✓) અને ખોટા વિધાન સામે (✗) નિશાની કરો.

1. મુસોલિનીએ ઈટાલીમાં નાઝીપક્ષની સ્થાપના કરી અને તેનું પ્રતિક 'લાકડાની ભારી અને કુહાડી' રાખી. ☐
2. હિટલરે યહુદીઓ, જિપ્સીઓ અને માનસિક અસ્થિર વ્યક્તિઓના નાશ માટે મોટા પાયે હોલોકાસ્ટ આદર્યુ. ☐
3. પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધ પછી 1919ની વર્સેલ્સની સંધિમાં ઈંગ્લેન્ડ અને ફ્રાન્સે પોતાના ઘણા પ્રદેશો જાપાનને સોંપી દીધા. ☐
4. ઈટાલીએ જર્મની અને જાપાન સાથે મળીને 'રોમ-બર્લિન-ટોકિયો' ધરીની રચના કરી. ☐
5. જર્મનીનું 2 ઑક્ટોબર, 1939ની વહેલી પરોઢે પોલેન્ડ પર આક્રમણ, તે દ્વિતીય વિશ્વયુદ્ધનું તાત્કાલિક કારણ બન્યું. ☐
6. પર્લહાર્બરની ઘટનાને કારણે તટસ્થ રહેલું અમેરિકા મિત્ર રાષ્ટ્રોનાં પક્ષે દ્વિતીય વિશ્વયુદ્ધમાં જોડાયું. ☐

7. દ્વિતીય વિશ્વયુદ્ધમાં જાપાનની હાર થતા ચીન પર તેનો પ્રભાવ ઓસરી ગયો અને માઓ-ત્સે-તુંગનાં નેતૃત્વ હેઠળ રશિયામાં 1949માં સામ્યવાદી શાસનનો પાયો નખાયો. ☐

8. દર વર્ષે 24મી ઑક્ટોબરે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે. ☐

9. આંતરરાષ્ટ્રીય ખાદ્ય અને કૃષિ સંગઠન વિશ્વમાં ધર્મ, જાતિ કે પ્રદેશનાં ભેદભાવ વગર વિશ્વની પ્રજાઓનું જીવનધોરણ ઊંચું લાવવાનાં પ્રયત્નો કરે છે. ☐

10. વાલી સમિતિમાં સાત કાયમી સભ્ય રાષ્ટ્રો હોય છે. ☐

પ્રશ્ન-૩ કૌંસમાં આપેલ વિકલ્પમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો :

1. એડોલ્ફ હિટલરે ..... ની સંધિને કાગળનું ચીંથરું કહીને ફગાવી દીધી. (પેરિસ, વર્સેલ્સ, મંચુરિયા)

2. સાથે આપેલ આકૃતિ મુજબ સંયુક્ત રાષ્ટ્રની કાયમી સમિતિમાં ..... રાષ્ટ્રે સૌથી વધુ વખત વીટો પાવરનો ઉપયોગ કર્યો છે. (સોવિયત સંઘ, અમેરિકા, ફ્રાન્સ)

3. જર્મનીનાં રાષ્ટ્રપતિ ..... હતા. તેઓનું અવસાન થતા હિટલરે પોતે તે પદ ધારણ કર્યું.
(હિન્ડેનબર્ગ, ફ્યુહરર, મુસોલિની)

4. ઈંગ્લેન્ડ અને ફ્રાન્સે 'રૉમ-બર્લિન-ટોકીયો' ધરી સામે ..... મૂલ્યોવાળુ એક જૂથ રચ્યું.
(લોકશાહી, સામંતવાદી, સરમુખત્યારશાહી)

5. રહાઈન નદી ..... દેશમાં આવેલી છે. (ફ્રાંસ, જર્મની, ઈટાલી)

6. અમેરિકાએ ..... ના રોજ જાપાનનાં નાગાસાકી પર અણુબોંબ ફેંકતા જાપાને શરણાગતિ સ્વીકારવી પડી. (6 ઓગસ્ટ 1945, 9 મી ઓગસ્ટ 1945, 11 મી ઓગસ્ટ 1945)

7. હું ..... શહેરમાં આવેલ કાર્યાલય છું, જ્યાં સંયુક્ત રાષ્ટ્રોનું સચિવાલય બેસે છે.
(ન્યુયૉર્ક, હેગ, જીનીવા)

8. બાળ કલ્યાણની પ્રવૃત્તિ કરતી ..... સંસ્થા સંયુક્ત રાષ્ટ્રની આર્થિક-સામાજિક સમિતિમાં સમાહિત છે.
(UNESCO, UNDP, UNICEF)

પ્રશ્ન-4 આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી પ્રશ્ન સામે આપેલ ☐ માં લખો :

1. નીચેમાંથી યોગ્ય જોડકું પસંદ કરો. ☐

(A) ઈટાલી-ફાસીવાદ, જર્મની-સામ્યવાદ, ચીન-સામ્યવાદ, જાપાન-લોકશાહીવાદ

(B) ઈટાલી-લશ્કરવાદ, જર્મની-ફાસીવાદ, ચીન-સામ્યવાદ, જાપાન-નાઝીવાદ

(C) ઈટાલી-ફાંસીવાદ, જર્મની-નાઝીવાદ, ચીન-સામ્યવાદ, જાપાન-લશ્કરવાદ

(D) ઈટાલી-ફાંસીવાદ, જર્મની-નાઝીવાદ, ચીન-સામ્યવાદ, જાપાન-સરમુખ્યત્યારશાહી

2. હિટલરને જર્મન પ્રજા પોતાનાં તારણહાર તરીકે કયા સ્વરૂપે જોતી? ☐

(A) ફ્યુહરર (B) હોલોકાસ્ટર (C) શહેનશાહ (D) ભગવાન

3. પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધ બાદ વિશ્વશાંતિ માટે કઈ સંસ્થાની સ્થાપના કરવામાં આવી. ☐

(A) રાષ્ટ્રસંઘ (B) સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (C) વર્સેલ્સની સંધિ (D) મ્યુનિક સંમેલન

4. મને ઓળખો : ☐

(A) વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા

(B) આંતરરાષ્ટ્રીય મજદૂર સંસ્થા

(C) આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાં ભંડોળ

(D) આંતરરાષ્ટ્રીય ખાદ્ય અને કૃષિ સંસ્થા

5. આમાંથી હું સંયુક્ત રાષ્ટ્રોની સલામતી સમિતિનો સભ્ય નથી. ☐

(A) ચીન (B) રશિયા (C) ભારત (D) અમેરિકા

6. જો હમાસ અને ઈઝરાયલ સાથેનાં સંઘર્ષમાં શાંતિની સ્થાપના અર્થે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર ગાઝાપટ્ટીનાં વિસ્તારને પોતાના હસ્તક રાખી તેનો સામાજિક, આર્થિક, રાજકીય વિકાસ કરવાનું ઠરાવે તો, તેની વ્યવસ્થા સંયુક્ત રાષ્ટ્રની કઈ સમિતિ હસ્તક રહે? ☐

(A) સામાન્ય સભા (B) સલામતી સમિતિ

(C) વાલી સમિતિ (D) આર્થિક સામાજિક સમિતિ

7. જો યુક્રેન અને રશિયા બંને દેશો તેમની વચ્ચેના પ્રશ્નોનાં નિરાકરણ માટે અદાલતી રાહે શાંતિપૂર્ણ માર્ગે આગળ વધવાનું ઠરાવી યુદ્ધ રોકી અદાલતમાં જાય તો તેઓ કઈ અદાલતમાં પોતાનો પ્રશ્ન લઈ જશે? ☐

(A) EU- યુરોપીયન યુનિયન (B) આંતરરાષ્ટ્રીય અદાલત-હેગ

(C) રશિયન - DUMA (D) અમેરિકન સુપ્રિમ કોર્ટ

8. ધરી રાષ્ટ્રો એટલે ..... ☐

(A) અમેરિકા અને રશિયા (B) જર્મની, રશિયા, ફ્રાંસ

(C) જર્મની, ઈટાલી, જાપાન (D) ફ્રાન્સ, ઈંગ્લેન્ડ, જાપાન

9. અમેરિકાનું બીજા વિશ્વયુદ્ધમાં મિત્રરાષ્ટ્રો તરફે જોડાવાનું મુખ્ય કારણ શું બન્યું? ☐

(A) જાપાનનો મંચુરિયા પર હુમલો (B) જર્મનીનો પોલેન્ડ પર હુમલો

(C) ઈટાલીનો ફ્રાંસ પર હુમલો (D) જાપાનનો પર્લહાર્બર પર હુમલો

10. બીજા વિશ્વયુદ્ધમાં મિત્ર રહેલા કયા બે રાષ્ટ્રો પાછળથી પરસ્પર વિરોધી બની ઠંડા યુદ્ધનાં પાત્રો બન્યા? ☐

(A) અમેરિકા-રશિયા (B) ઈંગ્લેન્ડ-ફ્રાન્સ

(C) જર્મની-ઈટાલી (D) ચીન-જાપાન

પ્રશ્ન-5 નીચે આપેલ પ્રશ્નોનાં એક-બે શબ્દમાં જવાબ આપો :

1. મેં જર્મનીનાં ફ્યુહરર તરીકે શાસન કર્યું છે : _____

2. ભારત-પાકિસ્તાન વચ્ચેનો કશ્મીરનો પ્રશ્ન સમાધાન કરવા માટે મારી પાસે લાવવામાં આવ્યો હતો :

_____

3. એટલન્ટિક ખતપત્ર રજૂ કરનારા : _____

4. રશિયામાં થયેલ સામ્યવાદી ક્રાંતિ : _____

5. પ્રથમ અણુબોંબ હુમલો આ શહેર પર કરવામાં આવ્યો : _____

પ્રશ્ન-6 નીચેના પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો :

1. એક એવી સંધિ જે પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધ પછી ઘણા દેશોમાં અસંતોષ અને અપમાનનું કારણ બની અને તેનાથી બીજા વિશ્વયુદ્ધનાં બીજ રોપાયા તે ક્યાં અને ક્યારે કરવામાં આવી?

_____

_____

2. સંકલ્પના સમજાવો :

(1) ઠંડું યુદ્ધ : _____

_____

_____

(2) WHO : _____

_____

_____

(3) એટલેન્ટિક ખતપત્ર : _____

_____

_____

(4) વૉલસ્ટ્રીટ સંકટ : _____

_____

_____

(5) 'રોમ-બર્લિન-ટોકિયો' ધરી : _____

_____

_____

3. રાષ્ટ્રસંઘની નિષ્ફળતાના કારણો લખો.

_____

_____

4. હિટલરે કઈ સંધિને 'કાગળનું ચીંથરું' કહીને ફગાવી દીધી? કેમ ?

_____

_____

5. UNESCO નું પૂરું નામ લખો.

_____

6. 'વીટો પાવર' વિશે સમજાવો.

_____

_____

પ્રશ્ન-7 નીચેનાં પ્રશ્નોનાં મુદ્દાસર જવાબ આપો :

1. નીચેનાં ચાર્ટમાં જરૂરી ખૂટતી વિગતો સમાચાર માધ્યમો, પુસ્તકાલ અને અન્ય રાહે માહિતી એકત્ર કરી પૂરો.

સંસ્થા	વડુ મથક	વર્તમાન પ્રમુખ	ભારતમાં કાર્યાલય/અધિકારી
સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સામાન્ય સભા			
WHO			
UNICEF			
ILO			
UNESCO			

2. ઐતિહાસિક કારણ લખો : ઉગ્ર રાષ્ટ્રવાદ પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધ પછી વિશ્વશાંતિ માટે જોખમરૂપ બન્યું.

3. 1929ની વૈશ્વિક મહામંદી કેવી રીતે દ્વિતીય વિશ્વયુદ્ધની રૂપરેખા બની તે સમજાવો.

4. રાષ્ટ્રસંઘની નિષ્ફળતામાંથી મારો જન્મ થયો. આજે વિશ્વશાંતિની જવાબદારી હું મારી અનુષાંગિક સંસ્થાઓ સાથે નિભાવી રહ્યો છું. મારો યોગ્ય પરિચય આપો.

પ્રશ્ન-૪ નીચેનાં પ્રશ્નોનાં સવિસ્તાર જવાબ આપો :

1. દ્વિતીય વિશ્વયુદ્ધનાં કારણોની ચર્ચા કરો.

2. દ્વિતીય વિશ્વયુદ્ધનાં દૂરગામી પરિણામો કયા હતા? લખો.

3. શિક્ષકની મદદ લઈ વિશ્વનાં નકશામાં મિત્ર રાષ્ટ્રો અને ધરી રાષ્ટ્રો ને જુદા-જુદા રંગથી દર્શાવી નામોલ્લેખ કરો. તેમજ પર્લહાર્બર, નાગાસાકી, હિરોશીમા જેવા સ્થળો યોગ્ય સંજ્ઞા વડે દર્શાવો..

પ્રવૃત્તિ :

1. google Earthનો ઉપયોગ કરી સંયુક્ત રાષ્ટ્રની સંસ્થાઓનાં કાર્યાલયો જુઓ.
2. બીજા વિશ્વયુદ્ધ પર આધારિત પર્લહાર્બર ફિલ્મ જુઓ.

7 કામ કરે ઈ જીતે

વિભાગ-B

(અ) જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડી ફરીથી લખો :

(અ) કૃતિ	(બ) કર્તા
1. કામ કરે ઈ જીતે	(1) નાથાલાલ દવે
	(2) રમેશ પારેખ
	(3) મકરંદ દવે

(અ) કૃતિ	(બ) સાહિત્યપ્રકાર
2. કામ કરે ઈ જીતે	(1) પદ
	(2) ગીત
	(3) ગઝલ

(બ) ખાલીજગ્યા પૂરો :

2. કામ કરે ઈ જીતે રે ..... કામ કરે ઈ જીતે. (વાલમ, માલમ)

3. કવિએ ..... જોરે દુનિયા બદલવાની વાત કરી છે. (રૂપિયાને, બાવડાંને)

(ક) એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

4. કવિએ ખેતર ખેડીને સીમને કેવી બનાવવાની કહી છે ?

.....

5. ભણેલા લોકો ઑફિસમાં બેસી શું કામ કરે છે ?

.....

(ડ) બે-ત્રણ વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

6. 'કામ કરે ઈ જીતે' કાવ્યનો પ્રમુખ ભાવ કયો છે ?

.....

.....

.....

(ઈ) સાત-આઠ લીટીમાં ઉત્તર લખો :

7. આ કાવ્યમાં વ્યક્ત થતું મહેનતનું મહત્ત્વ તમારા શબ્દોમાં લખો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. સામૂહિક પુરુષાર્થનું મહત્ત્વ તમારા શબ્દોમાં લખો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

વિભાગ C : વ્યાકરણ વિભાગ

- **નીચેના પ્રશ્નોના આપેલ વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને ઉત્તર લખો.**

9. સાચી જોડણી શોધો.

(1) ત્રીકમ, તિરકમ, ત્રિકમ, તીરકમ .....

(2) સોહામણિ, સોહામણી, શોહામણી, શોહામણિ .....

10. નીચેની સંજ્ઞાઓના આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો પ્રકાર લખો :

(1) ઘર (જાતિવાચક, વ્યક્તિવાચક, સમૂહવાચક) .....

(2) નીર (વ્યક્તિવાચક, દ્રવ્યવાચક, જાતિવાચક) .....

(3) દેશ (વ્યક્તિવાચક, જાતિવાચક, સમૂહવાચક) .....

11. નીચેની સંજ્ઞાઓના આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો પ્રકાર લખો :

(1) મહેનત (ઉદ્યમ, ઉદ્યોગ, ઉદ્યાન) .....

(2) મજિયારું (મસ્જિદનું, સહિયારું, મંદિરનું) .....

(3) ખમીર (ખમીસ, ખચીત, જોશ) .....

(4) બુલંદ (બોલાવો, ઊંચો, બુલબુલ) .....

12. નીચેના શબ્દોનાં લિંગ ઓળખાવો :

(1) દેશ (પુલ્લિંગ, સ્ત્રીલિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

(2) મહેનત (પુલ્લિંગ, સ્ત્રીલિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

(3) ઘર (પુલ્લિંગ, સ્ત્રીલિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

● **માગ્યા પ્રમાણે ઉત્તર લખો.**

13. નીચેનાં વાક્યમાંથી વિશેષણ શોધી તેનો પ્રકાર લખો :

(1) આજે બુલંદ સૂરે માનવીની મહેનતના. .....

(2) આવડો મોટો મલક આપણો. .....

(3) બાવડાંના જોરે આ દુનિયા બદલવી. .....

14. નીચેના તળપદા શબ્દોનાં શિષ્ટરૂપ લખો :

(1) મલક .....

(2) ઈ .....

(3) અમોલું .....

(4) મજિયારું .....

(5) લિયો .....

(6) જોરે .....

(7) હાલો .....

(8) વેળા .....

15. નીચેના શબ્દોના વિરોધી શબ્દ લખો :

(1) જીત × .....

(2) દેશ × .....

(3) ઊંચું × .....

(4) બહાર × .....

(5) સોહામણું × .....

16. નીચેના શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ આપો :

(1) ખેતર કે ગામની હદ .....

(2) જમીન ખોદવાનું એક ઓજાર .....

(3) દેશને દિશા આપનાર .....

(4) સૂતર કાંતવાનું યંત્ર/ઓજાર .....

વિભાગ D : લેખન વિભાગ

17. **નિબંધલેખન :**

પુરુષાર્થનો મહિમા / પરિશ્રમ એ જ પારસમણિ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 દ્વિચલ સુરેખ સમીકરણો

વિભાગ - A

- **નીચે આપેલા વિધાનો ખરાં છે ખોટાં તે જણાવો. (દરેકનો 1 ગુણ)**

(1) દ્વિચલ સુરેખ સમીકરણને અનંત ઉકેલ મળે. ☐

(2) સમીકરણ $x - 2y = 4$ નો ઉકેલ (0, 2) છે. ☐

(3) $y = mx$ દ્વારા મળતાં સમીકરણની રેખા ઉગમબિંદુમાંથી પસાર થાય. ☐

(4) $3x = 2y + 5$ માં y નો સહગુણક 2 છે. ☐

(5) $2\sqrt{x} + 3y + 6 = 0$ એ દ્વિચલ સુરેખ સમીકરણ છે. ☐

(6) દ્વિચલ સુરેખ સમીકરણનો આલેખ સુરેખા મળે છે. ☐

- **નીચેના દરેક વિધાનો માટે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો. (દરેકનો 1 ગુણ)**

(7) સમીકરણ $2x + 5y = 30$ નો એક ઉકેલ ..... છે.

(a) (5, 2) (b) (5, 4) (c) (3, 5) (d) (2, 5)

(8) $y = 3x + 5$ ને ..... ઉકેલ મળે.

(a) અનન્ય (b) માત્ર બે (c) ત્રણ (d) અનંત

(9) બિંદુ (3, 2) એ સમીકરણ $2x + 3y = k$ નો ઉકેલ હોય તો k = ...

(a) 2 (b) 3 (c) 12 (d) 6

(10) $2x + 3y = m$નો એક ઉકેલ (1, 2) હોય તો $mx + 4y + 4 = 0$ નો એક ઉકેલ ..... છે.

(a) (1, 1) (b) (–1, 1) (c) (–1, –1) (d) (1, –1)

(11) બિંદુ ..... એ સમીકરણ $x + y = 7$ નો ઉકેલ છે.

(a) (3, –4) (b) (–4, 3) (c) (4, 3) (d) (4, 7)

(12) જો F = ... હોય તો $F = \left(\frac{9}{5}\right)C^\circ + 32$ માટે $F = C^\circ$ થાય.

(a) 40 (b) 0 (c) –32 (d) –40

- **નીચેના પ્રત્યેક પ્રશ્નોના એક વાક્ય અથવા અંક કે શબ્દમાં જવાબ આપો. (દરેકનો 1 ગુણ)**

(13) $x = \sqrt{3}y$ ને દ્વિચલ સુરેખ સમીકરણના પ્રમાણિત સ્વરૂપમાં લખો.

.....

.....

(14) જો $x = 2, y = 1$ એ સમીકરણ $2x + 3y = k$ નો એક ઉકેલ હોય તો k ની કિંમત શોધો.

.....

.....

(15) સમીકરણ $2y - 3x - 60 = 0$ નું y સ્વરૂપ લખો.

.....

.....

(16) દ્વિચલ સુરેખ સમીકરણ $3x + 2y = 7$ ને પ્રમાણિત સ્વરૂપમાં લખતાં $a + b + c$ ની કિંમત કેટલી થાય ?

.....

.....

(17) સમીકરણ $2x + 3y = 18$ માટે જો $x = 6$ હોય, તો y ની કિંમત જણાવો.

.....

.....

વિભાગ - B

- **નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ગણતરી કરી જવાબ આપો. (દરેકના 2 ગુણ)**

(18) $2x + y = 7$ સમીકરણના ચાર ઉકેલ મેળવો.

(19) એક શહેરમાં ટેક્સી ભાડું આ પ્રમાણે છે. પ્રથમ કિલોમીટર માટે ભાડું ₹ 8 અને ત્યારબાદ દરેક કિલોમીટર માટે ભાડું ₹ 5 પ્રતિ કિલોમીટર છે. કાપેલ અંતર x કિલોમીટર અને ભાડું ₹ y લઈ આ માહિતી માટે દ્વિચલ સુરેખ સમીકરણ લખો.

(20) જેની પર બિંદુ (4, 5) આવેલ હોય તેવી બે રેખાના સમીકરણ લખો.

(21) જો (5, 2) એ નો એક ઉકેલ હોય તો $kx + 4y = 33$ નો એક ઉકેલ હોય તો k ની કિંમત શોધો.

(22) જો બિંદુ (5, –2) એ સમીકરણ $ax + 3y = 7$ નો એક ઉકેલ હોય તો a ની કિંમત શોધો.

(23) $\pi x + y = 9$ સમીકરણના ચાર ઉકેલ મેળવો.

જવાબો :

(18) (0, 7) (1, 5) (2, 3) (3, 1) (19) $5x - y + 3 = 0$ (21) $k = 5$

(22) $a = \frac{13}{5}$

5 RANI KI VAAV

Section A **EN705, EN804**

- **Read the extracts and answer the question given below :**

Rani Ki Vaav (the step well) is an approved site on the world heritage. It was declared by the World Heritage Committee, UNESCO. UNESCO has recognized this masterpiece as an exceptional example of water management system.

1. Vaav means _____ .

⇒ _____

2. Rani ki Vaav is an _____ example of _____ system.

⇒ _____

Queen Udayamati, the widow of king Bhimdev, I constructed this vaav between 1022 and 1063 A.D. Rani ki Vaav has become one of the most popular places to visit in Gujarat. King Bhimdev I belonged to the Solanki dynasty of Anhilwad Patan.

3. Who was the widow of the King Bhimdev-I?

⇒ _____

4. King Bhimdev belonged to the _____ dynasty.

⇒ _____

5. Where is Rani ki Vaav?

⇒ _____

- **Use the set of words in your sentence meaningfully :**

6. Side walls - 800 sculptures

⇒ _____

7. Rani ki Vaav - the development - India

⇒ _____

8. Each storey - narrow corridor - visitors.

⇒ _____

9. The Vaav - Lord Vishnu

⇒ _____

10. Hidden - layers.

⇒ _____

- **Fill in the blanks choosing the correct words given in the brackets.**

[seven, different, corridor, ten, solely]

11. Each storey has a narrow _____ for the visitors to appreciate beauty of sculptures and carvings.

12. Vaav is _____ dedicated to Vishnu.
13. Vishnu is in _____ avatars.
14. Queen's stepwell or Rani ki Vaav is _____ storeyed structure.

● **Read the passage and answer the questions :**

Dolphins are like children who never shut up. They constantly make sounds. They are of two types : Sounds for conversation and sounds for finding way in the sea. Dolphins use their squeals (long high cry to give intermation) and whistles to express emotions, to show presence of danger, availability of food and to collect for swimming dolphins in a herd. Female dolphins often act as midwives to new mothers. Every dolphin cares for the others in the group. Scientists have done studies of dolphin's sound patterns. Human and dolphin's sound patterns are almost similar. It can be said that dolphins have a language. But at present we are not able to understand their language.

15. Who are like children?

⇒ _____

16. What do dolphins use to express emotions?

⇒ _____

17. How do female dolphins act?

⇒ _____

18. Dolphins' sound patterns are similar to _____ .

⇒ _____

19. Squeals means _____ .

⇒ _____

● **Find out the word having similar meaning : EN716, EN813**

20. silt : sand, water, grass, hill

⇒ _____

21. dynasty : king, series of rulers, knight, minister

⇒ _____

22. example : patience, seldom, instance, illustration

⇒ _____

23. grace : beauty, look, charm, happines

⇒ _____

24. recognition : unaware, acceptance, approval, modified

⇒ _____

- **Read the dialogue and answer the questions : EN705, EN804**

Komal : Where are you going?

Ronak : I am going to Patan.

Komal : Oh ! wonderful. Will you visit Rani ki Vaav?

Ronak : Yes sure. I like historical places.

Komal : Do you like art and cultrue?

Ronak : Yes, Rani ki Vaav is a great example of it.

25. Who are talking here?

⇒ _____

26. Who likes historical places?

⇒ _____

27. Where is Rani ki Vaav?

⇒ _____

28. What does Ronak like?

⇒ _____

29. Rani ki Vaav is a great example of _____ and _____ .

⇒ _____

Section C

- **Read the data and answer the questions : EN722**

Sports Club Membership Form

Name	:	Neeta Desai
Address	:	Akash Ganga Society
		Near 'Yes' bank, Bharuch.
Date of Birth	:	29th March - 1990
Father's Name	:	Dharmendra Desai
Occupation	:	Civil engineer
Mother's Name	:	Hema Desai
Occupation	:	Teacher
Study	:	XII standard
Hobbies	:	Sports, music, travelling

30. Whose data is given here ?

⇒ _____

31. Which data suggests that she is a student?

⇒ _____

32. What is Neeta's father?

⇒ _____

33. Neeta likes _____, _____, _____.

⇒ _____

34. What is the birth date of Neeta?

⇒ _____

● **Read the data and answer the questions.**

35. **Tourise Places in Gujarat** **EN722**

No.	Name of place	Location	Famous for
1.	Gir National Park	Talala Gir	The Asiatic Lions
2.	Statue of Unity	Kevadiya	The tallest statue of Sardar Patel
3.	Saputara	Dang	Cush green forests, dazzling waterfalls
4.	Akshardam Temple	Gandhinagar	Most beautiful temple

Q : What is 'Saputara' famous for ?

Ans : _____

Q : Where is Akshardham located ?

Ans : _____

Q : Where will you go to see Asiatic lions ?

Ans : _____

Q : What is this data about ?

Ans : _____

● **Change the text as shown below them :**

36. There are nearly 400 big sculptures of different gods and goddesses in the Vaav at present. Each storey has a narrow corridor for the visitors. The Vaav is a big example of water management.

Start like this : There were .....

⇒ _____

_____

_____

- **Rewrite the pragraph by choosing the correct options from the bracket. EN716, EN813**

37. [heritage, sculpture, blend, architectural, ornamental, construction, design, enchanting]

The world _____ site of Fatehpur Sikri is located about 39 km from Agra in U.P. The city is about three mile long and one mile wide. Built with red sikri stone, the city is a _____ of Islamic and Hindu _____ style. The sand stone throughout the city has exquiste _____ and interlaced decrorative _____ . The planning and _____ of the walled city took 15 years. It is an _____ place to visit.

- **Join the following sentences with the proper conjunctions : EN824**

38. Rani ki Vaav got the place in world heritage. ASI worked hard and took great care (but, or, because)

⇒ _____

39. Mohan liked the guitar. He did not like the flute. (but, and, so)

⇒ _____

40. Sonal will visit Pavagadh. Monal will visit Pavagadh. (and, Either...or, otherwise)

⇒ _____

- **Match the expression with the proper functions they convey :**

Part-A	Part-B
41. Somnath is located in Veraval	A. Showing ability
42. Rani ki Vaav was constrcted by Queen Udaimati.	B. Describing place
43. I can speak Sanskrit	C. Describing person
	D. Describing past event

Ans : (41. _____ , 42. _____ , 43. _____)

- **Complete the sentences using the functions given in the bracket :**

44. The prize distribution ceremony _____ (describing an action)

⇒ _____

45. Do yo know Gandhiji _____ ? (describing person)

⇒ _____

46. Tomorrow is my birthday. My classmates _____ (showing possiblity)

⇒ _____

47. The computer is running slow. It _____ (Expressing possibility)

⇒ _____

48. Vinayak knows Tamil well so _____ (showing ability)

⇒ _____

- **Write the proper question to get the underlined part as its answer : EN714, EN813**

49. Rohan can speak any language fluently.

(a) What can Rohan do?

(b) How can Rohan speak any language?

(c) How many languages can Rohan speak?

(d) Which language can Rohan speak?

50. The cook added a little milk in the teapot.

(a) What did the cook add in the teapot?

(b) How much milk did the cook add in the teapot?

(c) Who added a little milk in the teapot?

(d) Why did the cook add milk in the teapot?

51. Sonali never meets her mother-in-law.

(a) How does Sonali meet her mother-in-law?

(b) When does Sonali meet her mother-in-law?

(c) Does Sonali meet her mother-in-law?

(d) How often does Sonali meet her mother-in-law?

- **Complete the dialogue using the expression given in the bracket :**

52. [But I can score well, How are you?, It is not good.]

Anmol : Hi ! _____ .

Biren : I am fine. What about you?

Anmol : I'm not well. I failed in exam.

Tapan : _____ .

53. [He is with a red shirt, How many books do you want?, Where do you stay?

Monika : Who is your uncle?

Deep : _____ .

Aynshi : _____ .

Trusha : I want three books.

Section E

- **Write a paragraph in about thirty words.**

54. Independence Day celebrated in yor school. Where - who hoisted the flag? national anthem was sung - saluted - speeches - cultural programme.

⇒

55. **Visit to a historical place.**

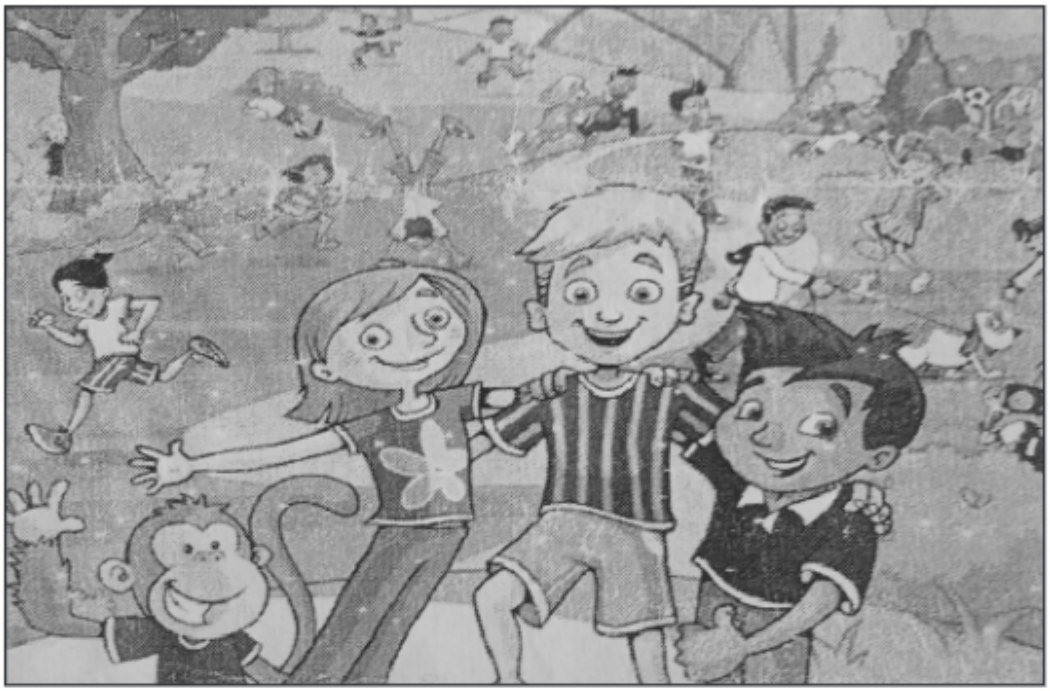
Points : where - with whom - How many members - Importance of place - attractions - etc.

⇒

56. **Ketki Shah writes an Email to her friend, Nidhi Tiwari on kp653@yahoo.com inviting her to her place to celebrate Navratri in Gujarat.**

⇒

57. **Describe the picture in about ten sentences : EN827**

⇒

2 આપણી આસપાસમાં દ્રવ્યો શુદ્ધ છે?

વિભાગ : A

◆ **આપેલાં વિધાન સાચા બને તેવી રીતે ખાલી જગ્યા પૂરો.**

1. કાચાં ફળોમાંથી ફ્રૂટ સલાડ બનાવવો એ ..... પ્રકારનો ફેરફાર છે.
2. ફ્રેન્ચ વૈજ્ઞાનિક ..... એ સૌ પ્રથમ તત્ત્વની વ્યાખ્યા આપી.
3. ..... દ્રાવણનાં કણો ટિંડલ અસર દર્શાવે છે.
4 ..... એ ઉત્તમ અને સાર્વત્રિક દ્રાવક છે.
5. કલિલ દ્રાવણ બનાવવા વપરાતાં દ્રાવકને ..... માધ્યમ કહે છે.

◆ **નીચેના પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો.**

6. વ્યાખ્યા આપો : શુદ્ધ પદાર્થ

.....

.....

7. પાણીમાં 10% ઇથાઇલ આલ્કોહોલ છે તેમાં દ્રાવ્ય અને દ્રાવક જણાવો.

.....

.....

8. ટિંચર આયોડિન ચેપ વિરોધી ગુણધર્મ ધરાવે છે. આ દ્રાવણ ક્યાં બે ઘટકોનું મિશ્રણ છે?

.....

.....

9. $H_2 SO_4$ માં પાણી ઉમેરવામાં આવે છે તો શું મળશે? મિશ્રણ કે સંયોજન.

.....

.....

◆ **નીચેનાં વિધાનો સાચાં છે કે ખોટાં તે જણાવો.**

11. ઘટક પોતાના મૂળભૂત ગુણધર્મો સંયોજન સ્વરૂપમાં જાળવી રાખે છે. ☐
12. ચીઝ એ ઇમલ્શન પ્રકારનું કલિલ છે. ☐
13. ખ્યુમાઇસ પથ્થર એ ઘન સોલ છે. ☐
14. પિત્તળમાં જસતનું પ્રમાણ આશરે 30% છે. ☐
15. સાચા દ્રાવણના કણોનો વ્યાસ 1 nm થી વધુ હોવો ન જોઈએ. ☐

◆ **નીચે આપેલાં દરેક પ્રશ્નો માટે તેની નીચે આપેલાં વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો.**

16. નીચેનામાંથી કયો રાસાયણિક ફેરફાર છે? ☐

(a) લોખંડનું પીગળવું (b) લોખંડને કાટ લાગવો

(c) લોખંડને ટીપીને પતરાં બનાવવા (d) લોખંડને ખેંચીને તાર બનાવવા

17. નીચેનામાંથી કયા સ્વભાવે સમાંગ છે? ☐

(i) સોડાવોટર (ii) લાકડું

(iii) માટી (iv) હવા

(a) (i) અને (iii) (b) (ii) અને (iv)

(c) (i) અને (iv) (d) (iii) અને (iv)

18. નીચેના પૈકી એરોસોલનું ઉદાહરણ કયું છે? ☐

(a) દૂધ (b) પેઈન્ટ

(c) વાદળ (d) વાદળી

19. નીચેનામાંથી કયું સંયોજન નથી? ☐

(a) પોટેશિયમ ક્લોરાઇડ (b) સલ્ફર પાઉડર

(c) આયર્ન સલ્ફાઈડ (d) કાર્બન મોનોક્સાઈડ

20. બે રાસાયણિક પદાર્થો A અને B સંયોજાઈને નીપજ P બનાવે છે જે A અને B કરતાં અલગ ગુણધર્મો ધરાવે છે. ☐

$A + B \rightarrow P$

A અને B ને સાદી રાસાયણિક પ્રક્રિયાઓ દ્વારા સરળ પદાર્થોમાં વિભાજિત કરી શકાતા નથી.

નીચેનામાંથી કયું A, B અને P માટે સાચું છે?

(i) P સંયોજન છે. (ii) A અને B સંયોજનો છે.

(iii) A અને B તત્ત્વો છે. (iv) P નિશ્ચિત બંધારણ ધરાવે છે.

(a) (i), (ii), અને (iii) (b) (i), (ii), અને (iv)

(c) (ii), (iii), અને (iv) (d) (i), (iii), અને (iv)

21. ચોકને પાણીમાં નાખતાં બનતું દ્રાવણ..... છે.

(a) સાચું દ્રાવણ (b) કલિલ

(c) નિલંબન (d) સંતૃપ્ત દ્રાવણ

◆ જોડકાં જોડો

22.

વિભાગ - 1	જવાબ	વિભાગ - 2
1. માટી + પાણી		a. સાચું દ્રાવણ
2. કોપર સલ્ફેટ + પાણી		b. કલિલ
3. દૂધ + પાણી		c. નિલંબન

વિભાગ : B

◆ નીચેનાં પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો.

23. તફાવતના મુદ્દા આપો : મિશ્રણ અને સંયોજન.

.....

.....

.....

.....

24. શેરડી અને ખજૂરમાંથી મેળવેલ સુક્રોઝના સ્ફટિકોને એકબીજા સાથે મિશ્ર કરેલા છે. આ શુદ્ધ પદાર્થો છે કે મિશ્રણ ? તમારા જવાબનું સમર્થન કરો.

.....

.....

.....

.....

25. 250 ગ્રામ દ્રાવક 18 ગ્રામ યુરિયા ધરાવે છે. તો આ દ્રાવણની સાંદ્રતા વજન-વજનથી ટકાવારીના સંદર્ભમાં શોધો.

.....

.....

.....

.....

26. શુદ્ધ દ્રવ્યની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.

.....

.....

.....

.....

27. નીચેના વિધાનો સાથે સંકળાયેલ પ્રક્રિયાનું નામ આપો :

અંધારા ઓરડાના એક નાના છિદ્રમાંથી પ્રકાશનું સાંકડું કિરણ દાખલ થતાં તેના માર્ગમાં આવતા કણો જોઈ શકાય છે.

.....

.....

28. અધાતુઓ માટે નીચે જણાવેલા ગુણધર્મોના ઉદાહરણ આપો.

(a) ચળકાટ ધરાવતું અધાતુ તત્ત્વ.

.....

.....

(b) વિદ્યુતની સુવાહક અધાતુ.

.....

.....

(c) ઓરડાનાં તાપમાને પ્રવાહી સ્વરૂપ અધાતુ.

.....

.....

.....

(d) દહનમાં જરૂરી અધાતુ તત્ત્વ.

.....

.....

.....

વિભાગ : C

◆ **નીચેનાં પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો.**

29. નીચે દર્શાવેલ ફેરફારોને ભૌતિક અને રાસાયણિક ફેરફારોમાં વર્ગીકૃત કરો.

(a) લોખંડનું કટાવું (b) પાણીનું ઠરવું

(c) છોડની વૃદ્ધિ (d) લાકડાંને વહેરવું

(e) મીઠું અને રેતીને મિશ્ર કરવા (f) મીણબત્તીનું સળગવું

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

30. કેલ્શિયમ કાર્બોનેટને ગરમ કરતાં તેનું કેલ્શિયમ ઓક્સાઈડ અને કાર્બન ડાયોક્સાઈડમાં રૂપાંતર થાય છે.

તો (i) આ ભૌતિક ફેરફાર છે કે રાસાયણિક ફેરફાર

(ii) આ પ્રક્રિયામાં મળેલ નીપજો વડે તમે એક એસિડ અને એક બેઈઝ દ્રાવણ બનાવી શકો? જો હા તો રાસાયણિક પ્રક્રિયા સમીકરણ સાથે દર્શાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

વિભાગ : D

◆ **નીચેના પ્રશ્નો માગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો.**

31 કલિલ વર્ગીકરણને આધારે વિક્ષેપિત માધ્યમ અને વિક્ષેપિત કલાની માહિતી પરથી કલિલનો પ્રકાર તથા ઉદાહરણ જણાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

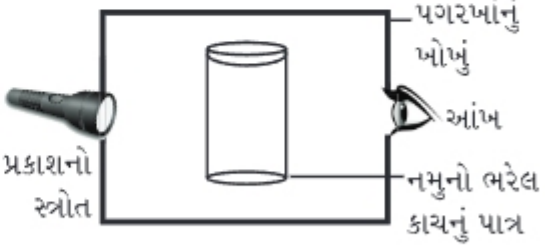
.....

.....

.....

વિક્ષેપિત કલા	વિક્ષેપિત માધ્યમ	કલિલનો પ્રકાર	ઉદાહરણ
પ્રવાહી	વાયુ		
વાયુ	પ્રવાહી		
પ્રવાહી	ઘન		
ઘન	ઘન		
ઘન	પ્રવાહી		

32. મહેશ અને તેના મિત્રો એક ખાલી ખોખું લઈ તેને બધી બાજુથી કાળા પેપર વડે ઢાંકે છે. આ ખોખાના એક છેડે પ્રકાશનો સ્ત્રોત દાખલ કરવા એક છિદ્ર બનાવે છે. આકૃતિમાં દર્શાવ્યા મુજબ કાચના એક પાત્રમાં દૂધ ભરીને ખોખામાં ગોઠવે છે. પાત્રમાં મૂકેલ દૂધ પ્રકાશ વડે પ્રકાશિત થતું જોઈ મિત્રો આશ્ચર્ય પામે છે. આ જ પ્રમાણે દૂધની જગ્યાએ ખાંડનુ દ્રાવણ ભરીને પ્રવૃત્તિ કરે છે. પણ પ્રકાશ તેમાંથી પસાર થઈ જાય છે, તો

(a) દૂધ કેમ પ્રકાશિત થાય છે તે સમજાવો અને સંકળાયેલી ઘટનાનું નામ આપો.

(b) ખાંડનાં દ્રાવણમાં આવું પરિણામ મળતું નથી. કેમ?

(c) અન્ય ઉદાહરણો આપો જેમાં દૂધમાં જોવા મળતી અસર જેવી અસર જોવા મળે છે.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10 સરકારના અંગો

પ્રશ્ન-1 'અ' વિભાગની વિગતોને 'બ' વિભાગની વિગતો સાથે યોગ્ય રીતે જોડી ખાલી જગ્યામાં લખો :

(1)

(A)	ઉત્તર	(B)
1. લોકસભા	1 _____	(A) 2
2. રાજ્યસભા	2 _____	(B) 545
3. વિધાનસભા	3 _____	(C) 250
4. ઍંગ્લોઈન્ડિયન	4 _____	(D) 182
		(E) 12

(2)

(A)	ઉત્તર	(B)
(1) જિલ્લા વિકાસ અધિકારી	1 _____	(A) ગ્રામ પંચાયત
(2) તલાટી-કમ-મંત્રી	2 _____	(B) મહાનગરપાલિકા
(3) તાલુકા વિકાસ અધિકારી	3 _____	(C) તાલુકા પંચાયત
(4) મેયર	4 _____	(D) જિલ્લા પંચાયત
		(E) વોર્ડ

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા વિધાનો વાંચી ખરા વિધાન સામે (✓) અને ખોટા વિધાન સામે (✗) નિશાની કરો.

1. સરકારના ત્રણ અંગો ધારાસભા, કારોબારી અને ન્યાયતંત્ર નથી. ☐
2. ન્યાયતંત્ર કાયદાનો ભંગ કરનારને સજા અથવા દંડ કરવાનું કાર્ય કરે છે. ☐
3. લોકોનું પ્રતિનિધિત્વ સંઘ (કેન્દ્ર) કક્ષાએ સંસદમાં અને રાજ્યકક્ષાએ વિધાનસભામાં જોવા મળે છે. ☐
4. દેશની મહત્ત્વની અને સર્વોપરી સંસ્થા સંસદ છે. ☐
5. લોકસભાએ કાયમી ગૃહ છે. ☐
6. લોકસભાનું વિસર્જન વડાપ્રધાનની સલાહથી જ રાષ્ટ્રપતિ કરી શકે છે. ☐
7. કોઈ એક વ્યક્તિ એક સાથે બે ગૃહની સભ્ય રહી શકતી નથી. ☐
8. સંસદના બંને ગૃહોમાં કાર્યવાહી અંગ્રેજી કે ગુજરાતીમાં થઈ શકે છે. ☐

9. રાષ્ટ્રપતિ સંસદનાં બંને ગૃહોની સંયુક્ત બેઠક બોલાવી શકે છે. ☐

10. સામાન્ય ખરડાઓને પ્રધાનો દ્વારા ગૃહમાં રજૂ કરવાની પ્રક્રિયાને પ્રથમ વાચન કહે છે. ☐

11. કેન્દ્રનું અંદાજપત્ર (બજેટ) નાણામંત્રી મોટેભાગે 28 ફેબ્રુઆરીએ રાજ્યસભામાં રજૂ કરે છે. ☐

12. કારોબારીના ખર્ચ ઉપર ધારાગૃહનો અંકુશ હોવાથી તેને જાહેર નાણાંના રખેવાળ (કસ્ટોડિયન) કહેવામાં આવે છે. ☐

13. ગુજરાત વિધાનસભાના સભ્યોની સંખ્યા 181 છે. ☐

14. રાજકીય કારોબારી 5 વર્ષે મુદત પૂરી થતાં કે સત્તા ત્યાગ કરતાં બદલાય છે. ☐

15. ભારતના રાષ્ટ્રપતિ બંધારણીય વડા છે. ☐

16. વડાપ્રધાનને અન્ય રાષ્ટ્રો સામે યુદ્ધ જાહેર કે બંધ કરવાની સત્તા છે. ☐

17. ઉપરાષ્ટ્રપતિ હોદ્દાની રૂએ લોકસભાના સભાપતિ છે. ☐

18. વડાપ્રધાન હોદ્દાની રૂએ આયોજન પંચના અધ્યક્ષ છે. ☐

પ્રશ્ન-3 કૌંસમાં આપેલ વિકલ્પમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો :

1. ભારતમાં ..... રાજ્યમાં વિધાન પરિષદ આવેલી છે. (ગુજરાત, રાજસ્થાન, બિહાર)

2. વિક્રમને લોકસભાના સભ્ય બનવું છે તો તેની ઉંમર ..... હોવી જોઈએ. (30, 25, 35)

3. લોકસભાનું કામકાજ હાથ ધરવા અને ચાલુ રાખવા ..... સભ્યોની હાજરી જરૂરી ગણાય છે.

(50, 55, 250)

4. રાજ્યસભામાં ગુજરાતની ..... બેઠકો ફાળવવામાં આવી છે. (10, 11, 26)

5. લોકસભાના પ્રથમ અધ્યક્ષ ..... હતા.

(બાબાસાહેબ આંબેડકર, ગણેશ વાસુદેવ માવળંકર, ડૉ. રાજેન્દ્રપ્રસાદ)

6. ખરડાના પ્રત્યેક મુદ્દાઓની બીજા વાંચન દરમિયાન ..... ચર્ચા થાય છે. (શીર્ષક, કલમવાર, ઉદ્દેશો)

7. સરકારનું સૌથી વધુ કાર્યશીલ, પ્રભાવશાળી અને નજર સામે રહેલું અંગ તે ..... છે.

(કારોબારી, ન્યાયતંત્ર, ધારાસભા)

8. રાષ્ટ્રપતિ ..... વર્ષની મુદત માટે ચૂંટાય છે. (4, 5, 6)

9. લાંચરુશ્વતની બદી રોકવા માટે ગુજરાત રાજ્ય સરકારે ..... વિભાગ શરૂ કર્યો.

(લોકાયુક્ત, લાંચ રુશ્વત બ્યૂરો, સ્પેશિયલ ઓપરેશન ગૃપ)

10. સમગ્ર દેશમાં એક સરખા 'પંચાયતી રાજ' અને 'શહેરી શાસનની સંસ્થાઓ' ..... માં અસ્તિત્વમાં આવી છે. (1990, 1991, 1992)

11. મહાનગરપાલિકાના વહીવટી પાંખના વડા ..... હોય છે.

(મ્યુનિસિપલ કમિશનર, જિલ્લા વિકાસ અધિકારી, તાલુકા વિકાસ અધિકારી)

12. ગૃહમાં સરખા મત પડે ત્યારે ..... પોતાનો 'નિર્ણાયક મત' (કાસ્ટિંગ વોટ) આપી શકે છે.

(વડાપ્રધાન, અધ્યક્ષ (સ્પીકર), વિરોધપક્ષના નેતા)

પ્રશ્ન-4 આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી પ્રશ્ન સામે આપેલ ☐ માં લખો :

1. સંઘ (કેન્દ્ર) કક્ષાએ ધારાસભાનું ઉપલું ગૃહ કયું છે? ☐

(A) સર્વોચ્ચ અદાલત (B) લોકસભા

(C) વડી અદાલત (D) રાજ્યસભા

2. સંસદના બંને ગૃહમાંથી વાંચન થયેલ ખરડા ઉપર કોણ સહી કરે પછી ખરડો કાયદો બને છે? ☐

(A) વડાપ્રધાન (B) રાષ્ટ્રપતિ

(C) સર્વોચ્ચ અદાલતના ન્યાયધીશ (D) રાજ્યપાલ

3. સંસદનાં બંને ગૃહોના સત્રો વર્ષમાં કેટલી વખત મળે છે? ☐

(A) 2 (B) 4 (C) 3 (D) 5

4. રાજ્યસભાના પ્રથમ ચેરમેન કોણ હતા? ☐

(A) ડૉ. રાજેન્દ્ર પ્રસાદ (B) ડૉ. સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણ

(C) ડૉ. ભીમરાવ આંબેડકર (D) શ્રી ગણેશ વાસુદેવ માવળંકર

5. લોકસભામાંથી પસાર થયેલ નાણાંકીય ખરડો રાજ્યસભાએ ભલામણો સહિત લોકસભામાં કેટલા દિવસે પરત મોકલવો પડે છે? ☐

(A) 14 દિવસ (B) 15 દિવસ (C) 21 દિવસ (D) 22 દિવસ

6. વિધાન પરિષદના સભ્ય તરીકે કેટલા વર્ષથી વધુની વય હોવી જોઈએ? ☐

(A) 25 (B) 30 (C) 35 (D) 62

7. કેન્દ્ર સરકારની રાજકીય કારોબારીમાં નીચેનામાંથી કોનો સમાવેશ થતો નથી. ☐

(A) મુખ્યપ્રધાન (B) વડાપ્રધાન

(C) રાષ્ટ્રપતિ (D) ઉપરાષ્ટ્રપતિ

8. ભારતીય પ્રજાસત્તાકના પ્રથમ નાગરિક કોણ છે? ☐

(A) વડાપ્રધાન (B) મુખ્યપ્રધાન

(C) રાષ્ટ્રપતિ (D) રાજ્યપાલ

9. રાષ્ટ્રપતિની ગેરહાજરીમાં કોણ ફરજ બજાવે છે? ☐

(A) વડાપ્રધાન (B) મુખ્યપ્રધાન

(C) ઉપરાષ્ટ્રપતિ (D) સર્વોચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ

10. રાજ્યના એડ્વોકેટ જનરલ અને જાહેર સેવા આયોગના અધ્યક્ષની નિમણૂક કોણ કરે છે? ☐

(A) રાષ્ટ્રપતિ (B) રાજ્યપાલ

(C) મુખ્યપ્રધાન (D) વડાપ્રધાન

11. સમગ્ર રાજ્યનો વહિવટ કોના નામે ચાલતો હોય છે?

(A) મુખ્યમંત્રી (B) કેબિનેટ

(C) સંસદીય સચિવ (D) રાજ્યપાલ

12. જે ગ્રામ પંચાયતોમાં સર્વસંમતિથી ચૂંટણી નિવારવામાં આવે છે અને સરપંચની સર્વમાન્ય પસંદગી થાય તેને કેવું ગામ જાહેર કરવામાં આવે છે?

(A) આદર્શગામ (B) સમરસ્ ગામ

(C) સર્વમાન્ય (D) સર્વ સહમત ગામ

13. સંસદમાં અંદાજપત્ર કોણ રજૂ કરે છે?

(A) વડાપ્રધાન (B) રાજ્યપાલ

(C) નાણામંત્રી (D) સંરક્ષણ મંત્રી

પ્રશ્ન-5 નીચે આપેલ પ્રશ્નોનાં એક-બે વાક્યમાં જવાબ આપો :

1. સરકારના અંગો કેટલા અને કયા કયા છે? _____

_____

2. ધારાસભા અને કારોબારી શું કાર્ય કરે છે? _____

_____

3. કોરમ એટલે શું? _____

_____

4. રાજ્યસભામાં ચૂંટાયેલા સભ્યોની સંખ્યા કેટલી છે? _____

_____

5. સંસદના બંન્ને ગૃહોના કેટલા અને કયા કયા સત્રો મળે છે? _____

_____

6. નાણાકીય ખરડા પ્રથમ કયા ગૃહમાં રજૂ કરવામાં આવે છે? _____

_____

7. ભારતના કયા કયા રાજ્યોમાં વિધાન પરિષદ આવેલી છે? _____

_____

8. સંરક્ષણદળોના સર્વોચ્ચ વડા કોણ છે? _____

_____

9. સંઘ સરકારના વાસ્તવિક કારોબારી વડા કોણ છે? _____

_____

10. રાજ્યની વિવિધ યુનિવર્સિટીના વાઈસ ચાન્સેલરની નિમણૂક કરવાની ઔપચારિક સત્તા કોણ ધરાવે છે?

_____

11. અમલદારશાહીના અનિષ્ટો કયા કયા છે? _____

_____

12. રાહુલ પાસે કોઈ અધિકારી લાંચ માંગે છે તો તે કઈ શાખાનો સંપર્ક કરશે? _____

_____

પ્રશ્ન-6 નીચેના પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો :

1. નીચેના પારિભાષિક શબ્દો સમજાવો :

(i) એકગૃહી ધારાસભા : _____

_____

_____

(ii) કાસ્ટિંગ વોટ : _____

_____

_____

(iii) ખરડો : _____

_____

_____

(iv) પ્રવર સમિતિ : _____

_____

_____

(v) કસ્ટોડિયન : _____

_____

_____

(vi) સમરસ ગામ : _____

_____

_____

2. PPP નું પૂરું નામ જણાવો.

_____

3. DDO અને TDO ઓનું પૂરું નામ જણાવો.

_____

4. તમારા રાજ્યની વિધાનસભા ક્યાં આવેલી છે? તેમા કેટલા સભ્યો છે?

_____

_____

_____

5. રાજ્યસભાના સભ્ય બનવાની લાયકાત જણાવો.

_____

_____

_____

6. ખરડાના પ્રથમ વાચનમાં કઈ બાબતનો સમાવેશ થાય છે?

_____

_____

_____

7. રાજ્યના રાજ્યપાલ કોને નિમણૂક આપી શકે છે?

---

8. ગુજરાતમાં મુખ્યપ્રધાન અને તેના પ્રધાનમંડળનું કાર્યાલય ક્યાં આવેલ છે?

પ્રશ્ન-7 નીચેનાં પ્રશ્નોનાં મુદ્દાસર જવાબ આપો :

1. ભારતીય સંસદ દ્વિગૃહી છે. - સમજાવો.

---

2. રાજ્યસભા કાયમી ગૃહ છે. - સમજાવો.

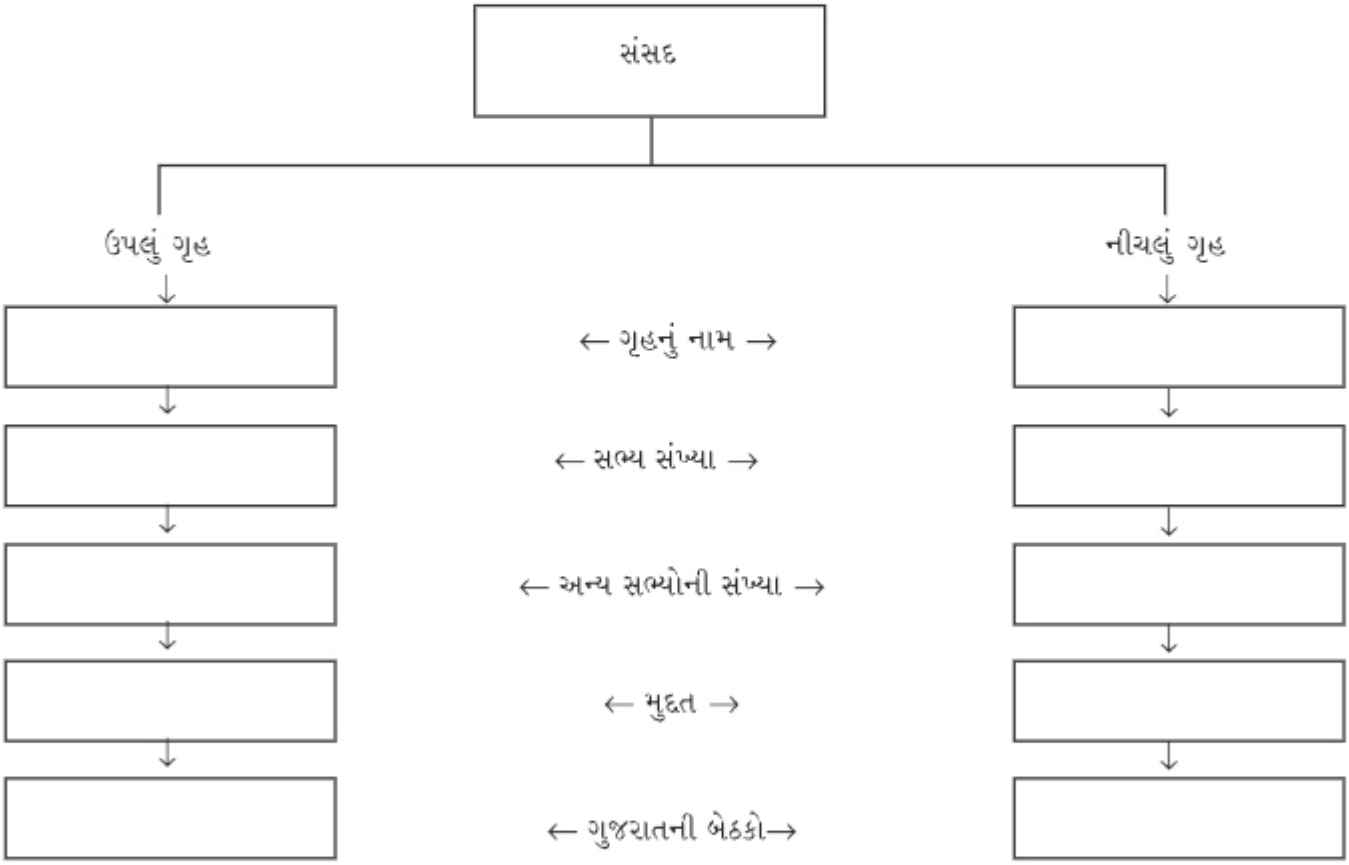
---

3. લોકસભા એ દેશની ચાવીરૂપ પ્રજાકીય સંસ્થા છે. - વિધાન સમજાવો.

---

4. વહીવટી કારોબારી એ સરકારની કરોડરજ્જુ સમાન છે. - કારણ આપો.

પ્રશ્ન-8 નીચેના કોષ્ટકમાં ભારતીય સંસદીય પ્રણાલી વિશે માહિતી આપો :

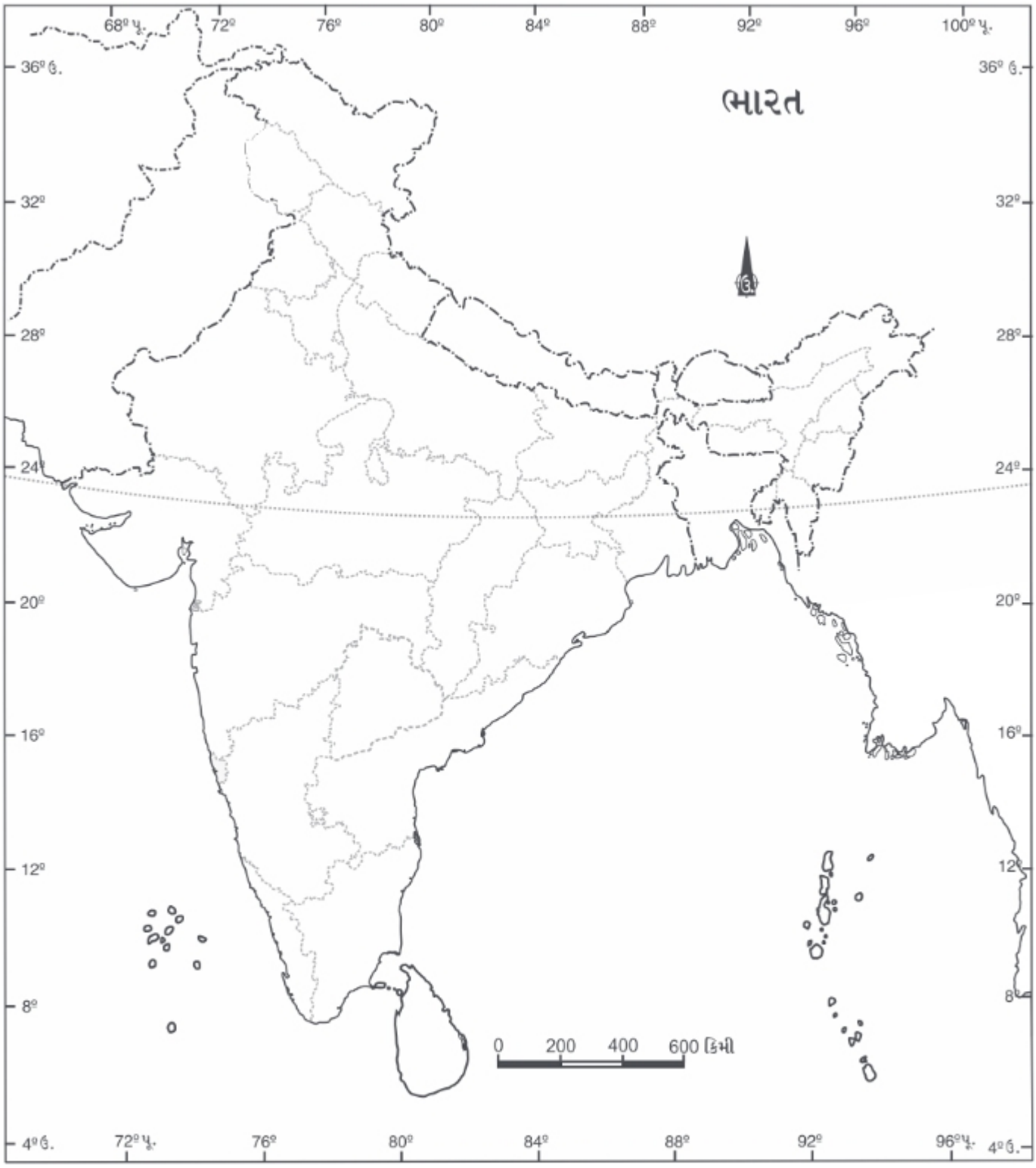

પ્રશ્ન-9 નીચેનાં પ્રશ્નોનાં સવિસ્તાર જવાબ આપો :

1. તમારા રાજ્યમાં આવેલ ધારાસભા વિશે વિસ્તૃત માહિતી આપો.

2. સરકારના ત્રણે અંગો વિશે સંક્ષિપ્તમાં માહિતી લખો.

3. નીચેના રેખાંકિત નકશામાં ભારતના વિધાન પરિષદ ધરાવતા રાજ્યો દર્શાવો.

8 છાલ, છોતરાં અને ગોટલા

વિભાગ-A

(અ) જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડી ફરીથી લખો :

(અ) કૃતિ	(બ) કર્તા
1. હાસ્ય નિબંધ	(1) મનુભાઈ પંચોળી
2. ઠોઠ નિશાળિયો	(2) છાલ, છોતરાં અને ગોટલા
	(3) બકુલ ત્રિપાઠી

(બ) ખાલીજગ્યા પૂરો :

3. બકુલ ત્રિપાઠીના મતે ભારત દેશમાં ..... નવી સંસ્કૃતિ વિકસાવી છે. (વેદપુરાણો અને ઉપનિષદની, છાલ છોતરાં અને ગોટલાની, શ્રીરામ-બુદ્ધની)

4. ઑલિમ્પિકમાં ..... સ્પર્ધા રાખવાનું લેખક સૂચવે છે. (દડાફેંકની, કેળાંની છાલ ફેંકવાની, દોડવાની)

5. વિશ્વના શ્રેષ્ઠ આંબા પરમેશ્વરે ..... દેશને આપ્યા છે. (ભારત, અમેરિકા, જાપાન)

6. છાલ, છોતરાં અને ગોટલા જ્યાં ત્યાં ફેંકવાએ ..... કહેવાય. (સુટેવ, કુટેવ, ફરજ)

(ક) એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

7. લેખકના મતે બીજા દેશના લોકો કેળાં ખાઈને છાલ ક્યાં નાખે છે ?

.....

8. વિશ્વના શ્રેષ્ઠ આંબા આપનાર પરમેશ્વરને આપણે આભારવશ થઈને શું અર્પણ કરીએ છીએ ?

.....

(ડ) બે-ત્રણ વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

9. અમેરિકાના ખેલાડીઓને લેખકે કઈ ચૅલેન્જ કરી ?

.....

.....

.....

10. કીડીઓના પરિવારની લેખકે કઈ ચિંતા વ્યક્ત કરી છે ?

.....

.....

.....

(ઇ) સાત-આઠ લીટીમાં ઉત્તર લખો :

11. જીવદયા પ્રેમના નામે લેખક આપણી કઈ નબળાઈ તરફ ધ્યાન ખેંચે છે ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

વિભાગ C : વ્યાકરણ વિભાગ

- **નીચેના પ્રશ્નોના આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને ઉત્તર લખો.**

12. સમાનાર્થી શબ્દ કૌંસમાંથી શોધીને લખો :

(1) મક્ષિકા (માખી, દેડકો, મોર) .....

(2) નૂતન (જૂનું, નકાર, નવું) .....

13. નીચેના શબ્દોના વિરોધી શબ્દ લખો :

(1) પવિત્ર × .....

(2) ઉદાર × .....

(3) શ્રેષ્ઠ × .....

(4) પ્રસન્ન × .....

14. નીચેના શબ્દોની સાચી જોડણી શોધીને લખો :

(1) મ્યુનીસીપાલિટી, મ્યુનિસીપાલિટી, મ્યુનિસિપાલિટી, મ્યુનીસીપાલીટી .....

(2) પ્લાસ્કીટ, પલાસ્ટિક, પ્લાસ્ટીક, પ્લાસ્ટિક .....

15. નીચેના શબ્દોનાં લિંગ ઓળખાવો :

(1) ભોજન (સ્ત્રીલિંગ, પુલ્લિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

(2) સંસ્કૃતિ (સ્ત્રીલિંગ, પુલ્લિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

16. નીચેના શબ્દોનો સંધિ જણાવો :

(1) સ્વચ્છ (સુ + અચ્છ, સ + અચ્છ, સો + અચ્છ) .....

17. નીચેના શબ્દોમાં કયો પ્રત્યય રહેલો છે તે જણાવો :

(1) અપ્રિય (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ) .....

(2) દોડવું (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ) .....

18. નીચેની સંજ્ઞાઓના આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો પ્રકાર લખો :

(1) દેશ (વ્યક્તિવાચક, જાતિવાચક, દ્રવ્યવાચક) .....

(2) સુગંધ (વ્યક્તિવાચક, ભાવવાચક, સમૂહવાચક) .....

19. નીચેના વાક્યમાં કયો અલંકાર છે તે જણાવો :

(1) છાલ, છોતરાં અને ગોટલા .....

(વર્ણાનુપ્રાસ, આંતરપ્રાસ)

20. નીચેના શબ્દોનો સાચો સમાસ પ્રકાર ઓળખાવો :

(1) રામાયણ–મહાભારત .....

(દ્વન્દ્વ, મધ્યમપદલોપી, કર્મધારય)

(2) સોમનાથ .....

(કર્મધારય, તત્પુરુષ, દ્વન્દ્વ)

21. નીચેના વાક્યમાંથી વિશેષણ શોધી તેનો પ્રકાર લખો :

(1) આપણી નૂતન સંસ્કૃતિ છે.

.....

(2) છાલ પ્લાસ્ટિકની બૅગમાં મૂકીને ડસ્ટબિન પાસે જઈને અંદર મૂકી આવે છે.

.....

22. નીચેનાં વાક્યોમાંથી સાદું, સંયુક્ત કે સંકુલ વાક્ય ઓળખાવો :

(1) એ મૂલ્યવાન વસ્તુઓ છે પણ ગાયો કે મક્ષિકાઓને એ કામ નથી આવતા.

.....

(2) એ મૂલ્યવાન વસ્તુઓ છે.

.....

23. નીચેના વાક્યમાંથી સર્વનામ શોધો :

(1) પેલી મહાન સંસ્કૃતિના અવશેષો આજેય જડે છે. .....

(2) આપણી નૂતન સંસ્કૃતિ છે. .....

24. નીચેનાં તળપદા શબ્દોનાં શિષ્ટરૂપ લખો :

(1) જડવું : .....

25. નીચેના વાક્યોનો કાળ ઓળખાવો :

(1) કંપાસ લઈ માપી જુઓ. .....

(2) ઑલિમ્પિકવાળા દડાફેંકની અને ભાલાફેંકની રમતો રાખે છે. .....

26. નીચેના શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ આપો :

(1) કચરો નાખવાની માટેની પેટી .....

27. ધ્વનિઘટકો છૂટા પાડો :

(1) જીવદયા : .....

(1) શૈશવ : .....

28. નીચેના રૂઢિયોગનો અર્થ લખો :

(1) સવા શેર સૂંઠ ખાવી : .....

(2) પત્તો ન ખાવો : .....

વિભાગ D : લેખન વિભાગ

29. નિબંધલેખન :

સ્વચ્છતા ત્યાં પ્રભુતા

.....

.....

.....

.....

14 ભારત : સ્થાન, ભૂસ્તરીય રચના અને ભૂપૃષ્ઠ - II

પ્રશ્ન-1 'અ' વિભાગની વિગતોને 'બ' વિભાગની વિગતો સાથે યોગ્ય રીતે જોડી ખાલી જગ્યામાં લખો :

(A)	ઉત્તર	(B)
1. સમગ્ર હિમાલયની સૌથી ઊંચી પર્વત શ્રેણી	1 _____	(A) રમણીય ખીણ પ્રદેશ
2. માઉન્ટ એવરેસ્ટ	2 _____	(B) K2
3. કાંગડા	3 _____	(C) દૂન
4. ભારતનું સર્વોચ્ચ શિખર	4 _____	(D) બૃહદ હિમાલય
		(E) સાગર મધ્ય

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા વિધાનો વાંચી ખરા વિધાન સામે (✓) અને ખોટા વિધાન સામે (✗) નિશાની કરો.

1. ભૌગોલિક દૃષ્ટિએ માઉન્ટ એવરેસ્ટ ભારતમાં આવેલું છે. ☐
2. હિમાલય પર્વત શ્રેણી સમચોરસ આકાર ધરાવે છે. ☐
3. હિમાલય પર્વત શ્રેણીના પૂર્વ ભાગમાં આવેલી હારમાળા ઓછી ઊંચાઈ ધરાવે છે. ☐
4. નવા કાંપને 'બાંગર' કહેવામાં આવે છે. ☐
5. ભારતની દક્ષિણ દિશામાં હિમાલય પર્વત શ્રેણી વિસ્તરેલી છે. ☐
6. બંગાળની ખાડીમાં અંદમાન અને નિકોબાર ટાપુઓ આવેલા છે. ☐
7. ખડકો માત્ર નક્કર જ હોય છે. ☐
8. સ્તર રચના ધરાવતા ખડકોને 'પ્રસ્તર ખડક' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. ☐
9. જમીનના સ્તરને નાળીયેર અને તેનાં છોતરાંના ઉદાહરણથી સરખાવી શકાય છે. ☐
10. કાળી જમીનો આદ્ય ખડકો દ્વારા તૈયાર થઈ છે. ☐
11. આગ્નેય અને રૂપાંતરિત ખડકોના ક્ષેત્રોમાં રાતી જમીનો આવેલી હોય છે. ☐
12. પર્વતીય જમીનોમાં જૈવિક દ્રવ્યોનું પ્રમાણ વધારે હોય છે. ☐

પ્રશ્ન-3 કૌંસમાં આપેલ વિકલ્પમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો :

1. હિમાલયની પૂર્વ - પશ્ચિમ લંબાઈ ..... કિમી. છે. (2400 કિમી, 4200 કિમી, 5100 કિમી)
2. માળવાના ઉચ્ચપ્રદેશના ઉત્તર પશ્ચિમ ભાગમાં ..... ગિરિમાળા આવેલી છે.

   (રાજમહાલ, અરવલ્લી, નીલગિરિ)
3. શોણ નદી ઉત્તર તરફ વહી ..... નદીને મળે છે. (સિંધુ, ચંબલ, ગંગા)
4. દખ્ખણના ઉચ્ચપ્રદેશની મોટાભાગની નદીઓ ..... દિશા તરફ વહે છે. (પૂર્વ, પશ્ચિમ, ઉત્તર)
5. બંગાળની ખાડીમાં આવેલા અંદમાન-નિકોબાર ટાપુઓ ..... કિમીના વિસ્તારમાં પથરાયેલા છે.

   (350 કિમી, 100 કિમી, 450 કિમી)
6. ગ્રેનાઈટ એ ..... પ્રકારના ખડકનું ઉદાહરણ છે. (બાહ્યસ્થ, અંતસ્થ, પ્રસ્તર)
7. આરસપહાણ એ ..... પ્રકારના ખડકનું ઉદાહરણ છે. (રૂપાંતરિત, આગ્નેય, પ્રસ્તર)
8. ખેતી માટે ..... મૂળભૂત સંસાધન છે. (જમીન, હવા, પાણી)
9. લાંબા સમય સુધી ભેજગ્રહણ કરવાની ક્ષમતા ..... જમીન ધરાવે છે. (રાતી, કાળી, પર્વતીય)
10. પર્વતીય જમીનોમાં ..... ને કારણે જૈવિક દ્રવ્યોનું પ્રમાણ વધારે હોય છે. (લોહ તત્ત્વ, ક્ષાર, જંગલો)

પ્રશ્ન-4 આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી પ્રશ્ન સામે આપેલ ☐ માં લખો :

1. માનસરોવર કઈ પર્વતશ્રેણીમાં આવેલું છે? ☐

   (A) બૃહદ હિમાલય (B) મધ્ય હિમાલય (C) લઘુ હિમાલય (D) પૂર્વ હિમાલય
2. માઉન્ટ એવરેસ્ટની ઊંચાઈ ..... ☐

   (A) 8842 મી. (B) 8834 મી. (C) 8884 મી. (D) 8848 મી.
3. નીચેનામાંથી કયા જોડકાનો વિકલ્પ સાચો છે? ☐

   (A) પતકોઈ - અરૂણાચલ, નાગા ટેકરીઓ - નાગાલેન્ડ, લુસાઈ - ટેકરીઓ - મિઝોરમ

   (B) પતકોઈ - નાગાલેન્ડ, નાગા ટેકરીઓ- અરૂણાચલ, લુસાઈ ટેકરીઓ - મિઝોરમ

   (C) પતકોઈ-અરૂણાચલ, નાગા ટેકરીઓ - નાગાલેન્ડ, લુસાઈ ટેકરીઓ - આસામ

   (D) પતકોઈ-પ. બંગાળ, નાગા ટેકરીઓ - નાગાલેન્ડ, લુસાઈ ટેકરીઓ - મિઝોરમ
4. સિંધુ નદીની શાખા નદીઓ .... ☐

   (A) ગંગા - યમુના - સતલુજ - શોણ

   (B) ઝેલમ, ચિનાબ, રાવી, બિયાસ, સતલુજ

   (C) ઝેલમ, ચિનાબ, રાવી, ચંબલ, સતલુજ

   (D) ઝેલમ, ચિનાબ, ગંડક, બિયાસ, સતલુજ

5. માળવાના ઉચ્ચપ્રદેશમાં આવેલ મધ્યવર્તી ઉચ્ચભૂમિનો ઉત્તર પૂર્વ ભાગ ..... ☐

(A) ઝારખંડ (B) બુંદેલખંડ (C) દોઆબ (D) મારવાડ

6. પશ્ચિમઘાટ મહારાષ્ટ્ર અને કર્ણાટકમાં કયા નામે ઓળખાય છે? ☐

(A) સહ્યાદ્રિ (B) અરવલ્લી (C) નીલગિરિ (D) બ્રહ્મગિરિ

7. દક્ષિણ આંધ્રપ્રદેશ અને તમિલનાડુનો તટીય પ્રદેશ... ☐

(A) કોરોમંડલ (B) મલબાર (C) કાયલ (D) કોંકણ

8. આગ્નેય ખડકોના પેટા પ્રકારો ..... ☐

(A) રેતીના ખડકો, માટીના ખડકો (B) આંતરિક અને બાહ્ય

(C) ચૂનાયુક્ત અને કાર્બનયુક્ત (D) સ્થાનિક અને પ્રાદેશિક રૂપાંતરિત

9. ક્રોમિયમ, મેંગેનીઝ, ટંગસ્ટન, વેનેડિયમ વગેરે... ☐

(A) કીંમતી ધાતુમય ખનીજો (B) કીંમતી અધાતુમય ખનીજો

(C) મિશ્ર ધાતુરૂપે વપરાતી ખનીજો (D) હલકી ધાતુમય ખનીજો

પ્રશ્ન-5 નીચે આપેલ પ્રશ્નોનાં એક-બે શબ્દમાં જવાબ આપો :

1. હું હિમાલયની સૌથી ઊંચી પર્વતશ્રેણી છું. _____

2. ભારતમાં મારું સ્થાન ઉત્તર પર્વતીય પ્રદેશ અને દક્ષિણ ઉચ્ચપ્રદેશની વચ્ચે આવેલું છે. _____

3. હું ગંગાના મેદાનનું પ્રવેશદ્વાર ગણાઉં છું. _____

4. મારી ઓળખ અરવલ્લી ગિરિમાળામાં સૌથી ઊંચા શિખર તરીકે છે. _____

5. સમુદ્રને મળવાને બદલે બનાસ અને લૂણી નદીઓ ક્યાં જાય છે? _____

પ્રશ્ન-6 નીચેના પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો :

1. ભૂપૃષ્ઠ એટલે શું?

_____

_____

_____

2. હિમાલય પર્વત શ્રેણીના મુખ્ય વિભાગો કયા કયા છે?

3. મધ્ય હિમાલયમાં આવેલી ગિરિમાળાઓ કઈ કઈ છે?

4. પૂર્વ હિમાલયના પહાડી વિસ્તારોમાં ગીચ જંગલો શાથી બન્યાં છે?

5. ગંગાના મેદાની પ્રદેશમાં કયા-કયા શહેરો આવેલાં છે?

6. માળવાના ઉચ્ચપ્રદેશમાં કોનો કોનો સમાવેશ થાય છે?

7. પૂર્વઘાટનો ઢોળાવ કઈ દિશા તરફ છે? અને તે શાના પરથી જાણી શકાય છે?

8. કાયલ કોને કહે છે?

9. ખડક કોને કહે છે?

10. પ્રસ્તર ખડકોનાં ઉદાહરણ આપો.

11. નીચેના શબ્દોની સંકલ્પના આપો.

(1) ભાબર :

(2) દૂન :

(3) દોઆબ :

(4) ખદર :

(5) એટોલ :

(6) રેગોલિથ : _____

_____

_____

પ્રશ્ન-7 નીચેનાં પ્રશ્નોનાં મુદ્દાસર જવાબ આપો :

1. ભૂપૃષ્ઠના આધારે મેદાની પ્રદેશ કેટલા અને કયા કયા વિભાગોમાં વિભાજિત કરવામાં આવે છે? તે જણાવો.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

2. માળવાના ઉચ્ચપ્રદેશ વિશે જણાવો.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

3. ભારતના દ્વીપસમૂહોની રચના - સ્થાન વિશે નોંધ લખો.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

4. અગ્નિકૃત ખડકોની રચના સમજાવો.

_____

_____

_____

5. જમીનની રચના સરળ શબ્દોમાં સમજાવો.

પ્રશ્ન-૪ નીચેનાં પ્રશ્નોનાં સવિસ્તાર જવાબ આપો :

1. ઉત્તરના પર્વતીય પ્રદેશ વિશે સવિસ્તાર નોંધ લખો.

2. ખનિજોનું વર્ગીકરણ - સવિસ્તાર સમજાવો.

3. જમીનના પ્રકારો - સવિસ્તાર વર્ણવો.

4. ભારતના રેખાંકિત નકશામાં નીચેની વિગતો યોગ્ય સ્થાન અને સંજ્ઞા વડે દર્શાવો.

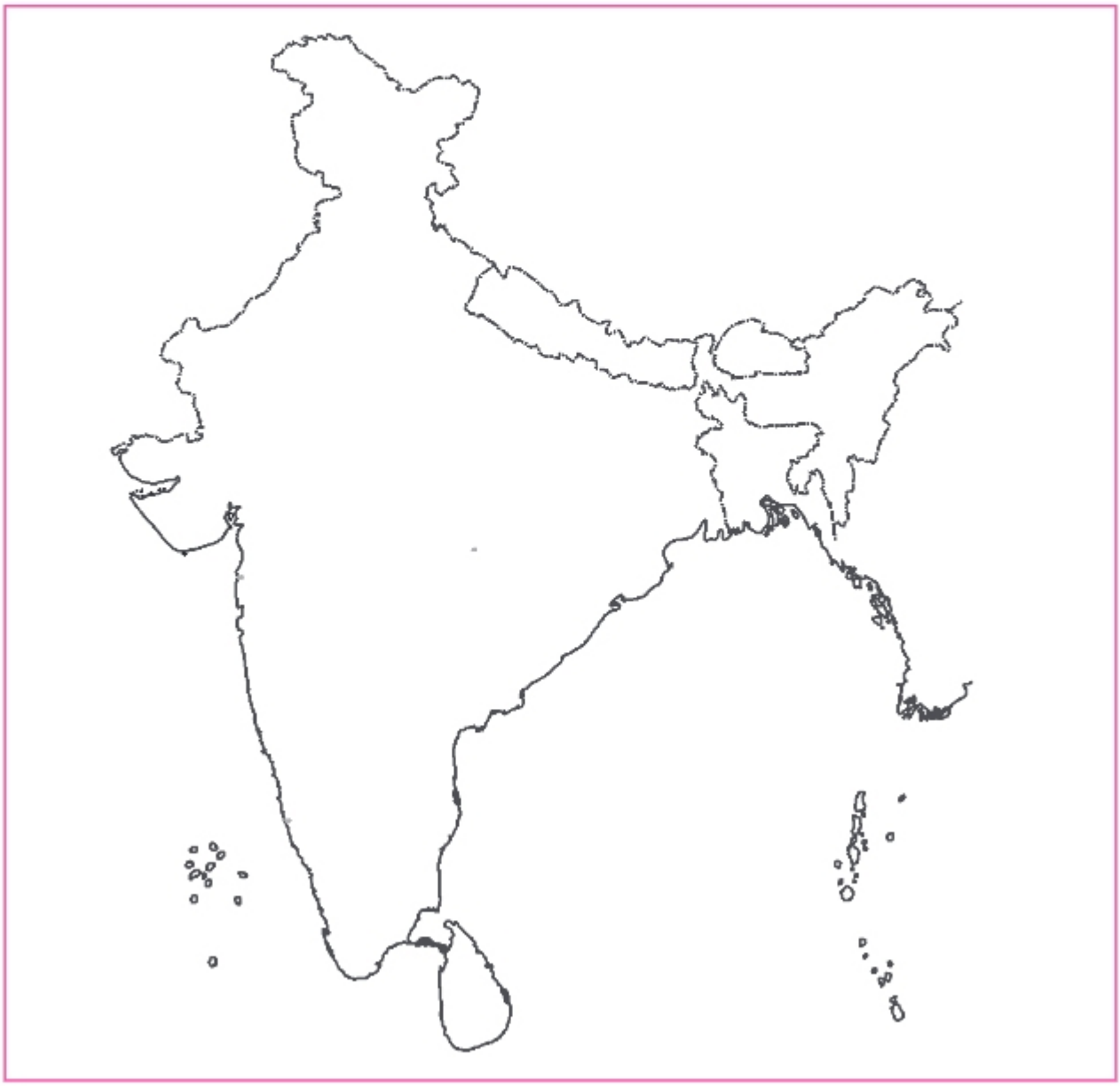
(1) માઉન્ટ એવરેસ્ટ

(2) ઉત્તરનો વિશાળ મેદાની પ્રદેશ

(3) રણ પ્રકારની જમીન

(4) પશ્ચિમઘાટ

(5) K^2

9 પુત્રવધૂનું સ્વાગત

વિભાગ-B

(અ) જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડી ફરીથી લખો :

(અ)	(બ)
1. પુત્રવધૂનું સ્વાગત	(1) ગોંડલ
2. મકરંદ દવેની-જન્મભૂમિ	(2) ગીત
	(3) સૉનેટ

(બ) નીચે આપેલા વિકલ્પમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો :

3. પુત્રવધૂનાં વેણ ..... જેવાં લાગે છે. (કડવાં ઝેર, વહાલ નીતરતાં, તોછડાં)
4. આજ ..... આવ્યા મારા આંગણે (લખમી, મોર, બા)
5. ઘરની અગાશીનું ..... આકાશ. (બંધ, ખુલ્લું, લીલું)
6. એમણે ..... કુળને ઉજાળિયાં. (ત્રણ, ચાર, બે)

(ક) એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

7. લક્ષ્મી ક્યાં આવ્યાં છે ?

.....

8. ઘરની અગાશીનું 'ખુલ્લું આકાશ' એટલે શું ?

.....

9. કવિએ કયા તળપદા શબ્દો વાપરીને લય અને મીઠાશ જાળવ્યાં છે ?

.....

(ડ) બે-ત્રણ વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

10. ઘરની અડવી ભીંતો હવે શણગારથી કેમ શોભવા લાગી ?

.....

.....

.....

.....

11. કવિ પુત્રવધૂને ઘરનું 'છત્તર અને છાંયડી' કહે છે, કેમ ?

.....

.....

.....

.....

(ઈ) સાત-આઠ લીટીમાં ઉત્તર લખો :

12. પુત્રવધૂનું આગમન ઘર માટે ઉત્સવ બની ગયું છે તેમ કવિ શા માટે કહે છે ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

વિભાગ C : વ્યાકરણ વિભાગ

- **નીચેના પ્રશ્નોના આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને ઉત્તર લખો.**

13. નીચેના શબ્દોની સાચી જોડણી શોધીને લખો :

(1) ટોડલિએ (ટોડલીએ, ટોડલિયે, ટોડલઓ) .....

(2) સુગધ (સૂગંધ, સુગંધ, સુગઘ) .....

14. નીચેની સંજ્ઞાઓના આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો પ્રકાર લખો :

(1) ઘર (વ્યક્તિવાચક, જાતિવાચક, દ્રવ્યવાચક) .....

(2) ઉત્સવ (દ્રવ્યવાચક, ભાવવાચક, વ્યક્તિવાચક) .....

(3) કમળ (ભાવવાચક, દ્રવ્યવાચક, વ્યક્તિવાચક) .....

15. સમાનાર્થી શબ્દ કૌંસમાંથી શોધીને લખો :

(1) છત્તર (છત્ર, છત્રી, ચાદર) .....

(2) પરશ (સ્પર્શ, પરાયા, ઓળખ) .....

16. નીચેના શબ્દોમાં કયો પ્રત્યય રહેલો છે તે જણાવો :

(1) ઉજાળિયા : (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ) .....

(2) આંગણે : (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ) .....

17. નીચેનાં શબ્દોના લિંગ ઓળખાવો :

(1) આકાશ (સ્ત્રીલિંગ, પુલ્લિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

(2) લક્ષ્મી (સ્ત્રીલિંગ, પુલ્લિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

18. નીચેનાં વાક્યોમાં કયો અલંકાર છે તે જણાવો :

(1) આજ આંગણે લક્ષ્મી આવ્યાં, લાવ્યાં સો-સો કમલની સુગંધ.

.....

19. નીચેનાં વાક્યમાંથી વિશેષણ શોધી તેનો પ્રકાર લખો :

(1) લાવ્યાં સો સો કમળની સુગંધ. .....

(2) ઘરની અગાશીનું ખુલ્લું આકાશ. .....

20. નીચેના શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ આપો :

(1) આંગળીઓથી લીંપણમાં કરાતી ભાત. .....

(2) બારસાખના ઊપલા લાકડા આગળ રહેતો છેડો. .....

21. નીચેનાં વાક્યોનો કાળ ઓળખાવો :

(1) એ બબ્બે તે કુળને ઉજાળે છે. .....

22. નીચેના તળપદા શબ્દોનાં શિષ્ટરૂપ લખો :

(1) લખમી : .....

(2) ઓચ્છવ : .....

(3) જીવતર : .....

વિભાગ D : લેખન વિભાગ

23. **નિબંધલેખન :**

કન્યાવિદાય - એક કરુણ મંગલ પ્રસંગ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10 ભારતીય સંસ્કૃતિની સિદ્ધિ

વિભાગ-A

(અ) જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડી ફરીથી લખો :

(અ)	(બ)
1. સંસ્કૃતિ	(1) ભૂખ લાગે અને ખાવું
2. પ્રકૃતિ	(2) ભૂખ ન લાગવા છતાં ખાવું
3. વિકૃતિ	(3) ભૂખ લાગવા છતાં આજે એકાદશી છે, એટલે ન ખાવું.

(બ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલીજગ્યા પૂરો :

4. આજે પશ્ચિમના લોકો .....માં ઘણા આગળ વધ્યા છે. (વિજ્ઞાન, ભાષા, માનવતા)
5. પ્રકૃતિને હરહંમેશ .....નું રૂપ આપતા રહેવું. (સંસ્કૃતિ, વિકૃતિ, પ્રકૃતિ)
6. નરસિંહ મહેતાએ .....નો મહિમા ગાયો છે. (ભારત, ઈરાન, નેપાળ)
7. ..... એટલે સહજ સ્વભાવથી નીચે પડવું. (સંસ્કૃતિ, વિકૃતિ, પ્રકૃતિ)
8. ..... એટલે સહજ સ્વભાવથી ઉપર ઊઠવું. (સંસ્કૃતિ, વિકૃતિ, પ્રકૃતિ)

(ક) એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

9. ભારત પાસે અદ્વિતીય એવું શું છે ?

.....

10. વિકૃતિઓ ક્યારે ક્ષીણ થતી જશે ?

.....

(ડ) બે-ત્રણ વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

11. પ્રાચીન સમયના ઋષિ આજે આવે તો તે શું કહેશે ?

.....

.....

.....

.....

(ઈ) સાત-આઠ લીટીમાં ઉત્તર લખો :

12. આ પાઠમાંથી ભારતીય સંસ્કૃતિની વિશેષતાઓ નોંધો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

વિભાગ C : વ્યાકરણ વિભાગ

- **નીચેના પ્રશ્નોના આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને ઉત્તર લખો.**

13. નીચેના શબ્દોની સાચી જોડણી શોધીને લખો :

(1) અદ્વીતીય, અદ્વિતિય, અદ્વિતીય, અદ્રીતીય .....

(2) આધ્યાત્મીક, અધ્યાત્મકી, આધ્યાત્મિક, અધ્યાત્મીક .....

14. સમાનાર્થી શબ્દ કૌંસમાંથી શોધીને લખો :

(1) સંપદા (સાંકળ, સંપત્તિ, સરિતા) .....

(2) સાવધ (જાગ્રત, સાવચેતી, સુધરેલ) .....

15. નીચેની સંજ્ઞાઓના આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો પ્રકાર લખો :

(1) માણસ (વ્યક્તિવાચક, જાતિવાચક, સમૂહવાચક) .....

(2) તુલસીદાસ (વ્યક્તિવાચક, જાતિવાચક, સમૂહવાચક) .....

(3) ભારત (દ્રવ્યવાચક, વ્યક્તિવાચક, સમૂહવાચક) .....

16. નીચેના શબ્દોમાં કયો પ્રત્યય રહેલો છે તે જણાવો :

(1) ભારતીય (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એક પણ પ્રત્યય નહિ) .....

(2) સંસ્કૃતિ (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એક પણ પ્રત્યય નહિ) .....

17. નીચેના શબ્દોના લિંગ ઓળખાવો :

(1) પહાડ (પુલ્લિંગ, સ્ત્રીલિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

(2) નરસિંહ (પુલ્લિંગ, સ્ત્રીલિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

18. નીચેનાં વાક્યોમાં કયો અલંકાર છે તે જણાવો :

(1) હિમાલય જેવો અદ્‌ભુત પહાડ તો અહીં છે જ .....

(ઉપમા, શ્લેષ, અનન્વય)

19. નીચેના શબ્દોનો સાચો સમાસ પ્રકાર ઓળખાવો :

(1) નરસિંહ .....

(કર્મધારય, દ્વન્દ્વ, ઉપપદ)

(2) વિચારસંપદા .....

(દ્વન્દ્વ, કર્મધારય, તત્પુરુષ)

20. નીચેનાં વાક્યમાંથી વિશેષણ શોધી તેનો પ્રકાર લખો :

(1) ભાષામાં દસ હજાર વરસોથી એના એ શબ્દો ચાલ્યા આવતા હતા.

.....

(2) આપણો દેશ ભારે સુજલ ને સુફળ છે.

.....

21. નીચેના વાક્યમાંથી સર્વનામ શોધો :

(1) આજે પશ્ચિમના લોકો વિજ્ઞાનમાં ઘણા આગળ વધ્યા છે.

.....

(2) મારું તો માનવું છે કે વિજ્ઞાનની જેમ જેમ પ્રગતિ થતી જશે તેમ માણસમાં વૈજ્ઞાનિક વૃત્તિ વધતી જશે.

.....

22. નીચેના તળપદા શબ્દોનું શિષ્ટરૂપ લખો :

વરસ : .....

23. નીચેના શબ્દોના વિરોધી શબ્દ લખો :

(1) બાહ્ય × .....

(2) સાવધ × .....

(3) પ્રાચીન × .....

(4) અભિમાન × .....

24. નીચેના શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ આપો :

(1) વધારે પડતું ખાનાર .....

(2) મુશ્કેલીથી તૂટે, ફાટે કે ચવાય તેવું .....

25. કર્તરિવાક્યમાંથી કર્મણિરચના બનાવો :

(1) નરસિંહ મહેતાએ ભારતનો મહિમા ગાયો છે.

.....

26. નિષેધવાક્યમાં ફેરવો :

(1) હજારો વરસોનો આપણો પુરાતન દેશ છે.

.....

(2) માણસ સુખ અને દુઃખ શોધે છે.

.....

27. નીચેનું વાક્ય સાદું છે કે સંયુક્ત વાક્ય તે ઓળખાવો :

(1) ભારતીય સંસ્કૃતિમાં આ જીવનપાથેય અમોલું છે.

.....

28. ધ્વનિશ્રેણી છૂટા પાડો :

(1) આધ્યાત્મિક : .....

(2) હિમાલય : .....

(3) સંસ્કૃતિ : .....

(4) ગુજરાત : .....

વિભાગ D : લેખન વિભાગ

29. નિબંધ લેખન :

આપણા તહેવારો

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 રેખાઓ અને ખૂણાઓ

વિભાગ - A

- **નીચેના વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)**

(1) અભિકોણો પૂરક હોય છે. ☐

(2) બે સમાંતર રેખાઓની છેદિકાથી બનતા છેદિકાની એક જ તરફના અંતઃકોણો સમાન હોય છે. ☐

(3) કૈખિક જોડના ખૂણા પૈકી એક કાટકોણ હોય, તો તે બે રેખાઓ પરસ્પર લંબ હોય છે. ☐

(4) સરળકોણનું મૂલ્ય x હોય, તો $x = 180°$ થાય. ☐

(5) કોટિકોણો હંમેશા લઘુકોણ હોય છે. ☐

(6) પૂરકકોણો પૈકી એક ખૂણો ગુરુકોણ હોય, તો બીજો ખૂણો કાટકોણ હોય છે. ☐

(7) વિપરીતકોણનું મૂલ્ય 180° કરતાં ઓછું હોય છે. ☐

(8) બે સમાંતર રેખાઓની છેદિકાથી અંતઃયુગ્મકોણની બે જોડ મળે છે. ☐

- **નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ માટે સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)**

(9) નીચેનામાંથી કયું વિધાનો સાચું છે ?

(a) બે સમાંતર રેખાઓની છેદિકાથી બનતા અંતઃયુગ્મકોણ સમાન હોય છે.

(b) એક સમાંતર રેખાઓની છેદિકાથી બનતા છેદિકાની એક જ તરફના અંતઃકોણો પૂરક હોય છે.

(c) બે સમાંતર રેખાઓની છેદિકાથી બનતા અનુકોણની ચાર જોડ મળે છે.

(d) આપેલ બધા જ વિધાનો.

(10) બિંદુ X એ $\angle BAC$ ના અંદરના ભાગમાં છે. જો $\angle BAC = 70°$ અને $\angle BAX = 42°$ હોય, તો $\angle XAC =$ ..... .

(a) 28° (b) 29° (c) 27° (d) 30°

(11) એક ખૂણાના પૂરકકોણનું માપ તેના કોટિકોણથી ત્રણ ગણું છે, તો તે ખૂણાનું માપ = ...

(a) 40° (b) 35° (c) 50° (d) 45°

(12) કૈખિક જોડના ખૂણાના દ્વિભાજકથી રચાતો ખૂણો ..... છે.

(a) લઘુકોણ (b) ગુરૂકોણ (c) કાટકોણ (d) સરળકોણ

(13) જો એક ખૂણાનું માપ તેના કોટિકોણ કરતાં બમણું હોય, તો તે ખૂણાનું માપ ..... છે.

(a) 30° (b) 60° (c) 120° (d) 150°

(14) ∠AOB : ∠BOC = 7 : 11 છે. જ્યાં ∠AOB અને ∠BOC રૈખિક જોડના ખૂણા હોય, તો ∠AOB = ...

(a) 100° (b) 70° (c) 30° (d) 40°

(15) ∠PQR ના અંદરના ભાગમાં બિંદુ S આવેલું છે. જો ∠PQS = 35° અને ∠PQR = 110° હોય, તો ∠RQS = ...

(a) 65° (b) 35° (c) 75° (d) 100°

(16) બે સમાંતર રેખાઓની છેદિકાથી બનતા એક જ તરફના અંતઃકોણના માપનો ગુણોત્તર 2:3 હોય, તો બંને ખૂણાઓ પૈકી મોટા ખૂણાનું માપ ..... થાય.

(a) 54° (b) 108° (c) 120° (d) 136°

- **એક વાક્ય/શબ્દમાં ઉત્તર આપો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)**

(17) પૂર્વધારણા 6.1 લખો.

.....

.....

(18) બે સમાંતર રેખાઓની છેદિકાથી બનતા છેદિકાની એક જ તરફના અંતઃકોણની કોઈ એક જોડના ખૂણા દ્વિભાજકો કેવા હોય છે ?

.....

.....

(19) બે સમાંતર રેખાઓની છેદિકાથી બનતા અંતઃયુગ્મકોણની કોઈ એક જોડના ખૂણાના દ્વિભાજકો કેવા હોય છે ?

.....

.....

(20) બે પૂરકકોણોના માપનો ગુણોત્તર 2 : 3 હોય, તો પ્રત્યેક ખૂણાના માપ શોધો.

.....

.....

(21) એક ખૂણાનું માપ તેના કોટિકોણના માપથી 25° વધુ છે તો તે ખૂણાનું માપ શોધો.

.....

.....

(22) બે કોટિકોણના માપનો તફાવત 40° છે, તો તે ખૂણાનું માપ શોધો.

.....

.....

(23) રેખા PQ અને રેખા RS એકબીજીને O બિંદુમાં છેદે છે. જો $\angle POR = \angle ROQ = 5 : 7$ તો મોટા ખૂણાનું માપ શોધો.

.....

.....

(24) જો બે પૂરકકોણના માપનો તફાવત એક કાટખૂણા બરાબર હોય, તો ખૂણાઓ શોધો.

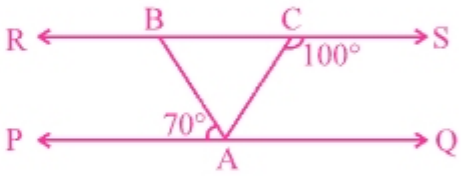
.....

.....

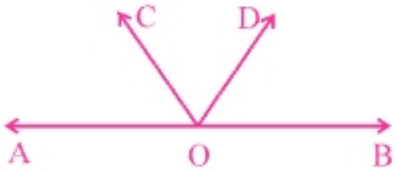
વિભાગ - B

(દરેકના 2 ગુણ)

(25) આપેલ આકૃતિમાં PQ || RS, $\angle PAB = 70°$, $\angle ACS = 100°$ હોય, તો $\angle ABC$ અને $\angle BAC$ શોધો.

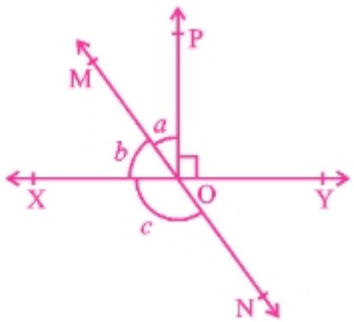

(26)

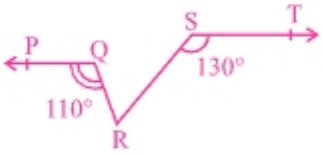

આપેલ આકૃતિમાં, જો $\angle COD + \angle BOD = 110°$ હોય, તો $\angle AOC$ શોધો.

(27) આપેલ આકૃતિમાં રેખા XY અને MN બંને O માં છેદે છે. જો $\angle POY = 90°$ અને $a : b = 2 : 3$ હોય, તો c શોધો.

(28) આકૃતિમાં PQ || ST, $\angle PQR = 110°$ અને $\angle RST = 130°$, તો $\angle QRS$ મેળવો.

વિભાગ - C

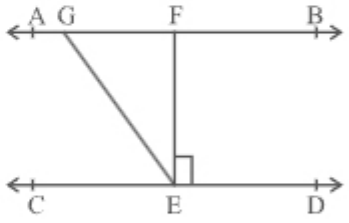
(દરેકના 3 ગુણ)

- **નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા પ્રમાણે ગણતરી કરી ઉત્તર આપો.**

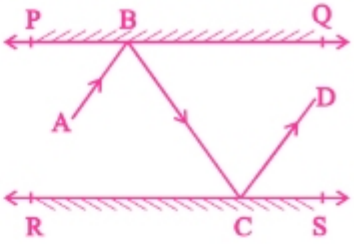
(29) સાબિત કરો કે પરસ્પર છેદતી બે રેખાથી બનતા અભિકોણ સમાન હોય છે.

(30) જો એક છેદિકા બે રેખાઓને એ રીતે છેદે કે અનુકોણની એક જોડના દ્વિભાજક પરસ્પર સમાંતર હોય તો સાબિત કરો કે બંને રેખાઓ પરસ્પર સમાંતર હોય છે.

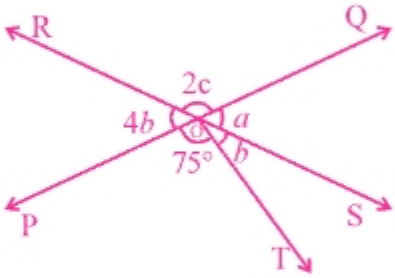
(31) આકૃતિમાં AB ∥ CD, EF ⊥ CD અને ∠GED = 126° છે, તો ∠AGE, ∠GEF અને ∠FGE મેળવો.

(32) આકૃતિમાં PQ અને RS બે અરીસા છે. તે બંને એકબીજાને સમાંતર રાખેલા છે. એક આપાતકિરણ AB અરીસા PQ ને B પર અથડાય છે અને પરાવર્તિત કિરણ માર્ગ BC પર ચાલીને અરીસા RS ને C પર અથડાય છે તથા ફરી કિરણ CD પર પરાવર્તિત થઈ જાય છે. સાબિત કરો કે AB ∥ CD છે.

(33) આપેલ આકૃતિમાં બે સુરેખાઓ PQ અને RS પરસ્પર O માં છેદે છે. જો ∠POT = 75° હોય, તો a, b, c ની કિંમત શોધો.

જવાબો :

(25) ∠ABC = 70°, ∠BAC = 30° (26) 70° (27) 126°
(31) 126°, 36°, 54° (33) a = 84, b = 21, c = 48

2 THE USEFUL PLOUGH

Section A

- **Read the stanzas and answer the questions given below :**

A country life is sweet
In moderate cold and heat
To walk in the air, how pleasant and fair,
In every field of wheat.
The fairest of flowers adorning the bowers,
And every meadow's brow;
So that I say, no courtier may
Compare with them who clothe in grey,
And follow teh useful Plough.

1. The village life is unpleasant. (Write whether this statements is True or False)

⇒ _____

2. Write the rhyming words used in the stanzas.

⇒ _____

3. What does the poet say about a country life?

⇒ _____

4. What makes the bowers and meadows beautiful?

⇒ _____

5. Whom does the poet refer to when he says 'who clothe in grey'?

⇒ _____

They rise with the morning lark,
And labour till almost dark;
Then folding their sheep, they hasten to sleep;
Next morning is ringing with birds that are
singing
On each green, tender bough.
With what content and merriment
Their days are spent, whose minds are bent
To follow the useful plough !

6. When do the farmers wake up?

⇒ _____

7. How long do the farmers work?

⇒ _____

8. Write the rhyming words used in the stanza.

⇒ _____

9. The sweet singing of the birds makes the morning boring for farmers. True of False?

⇒ _____

10. How do the farmers spend their life?

⇒ _____

8 બળ તથા ગતિના નિયમો

વિભાગ : A

◆ **ખાલી જગ્યા પૂરો.**

1. કોઈ વસ્તુનું ..... તેના જડત્વનું માપ છે .
2. ચાલતી ગાડી અચાનક અટકી જાય તો તેમાં બેસેલા મુસાફર ..... તરફ નમી પડે છે.
3. દ્રવ્યમાન અને વેગના ગુણનફળને ..... કહે છે.
4. દ્રવ્યમાન અને પ્રવેગના ગુણનફળને ..... કહે છે.
5. બળો હંમેશા .....મૂલ્યના અને પરસ્પર ..... દિશામાં હોય છે.

◆ **નીચેના પ્રશ્નો એક વાક્યમાં કે એક શબ્દમાં ઉત્તર આપો.**

6. પદાર્થની ગતિનો અવરોધ કરતા બળને કયું બળ કહે છે ?

.....

7. જડત્વની વ્યાખ્યા આપો.

.....

.....

8. બળનો SI એકમ જણાવો.

.....

9. પદાર્થ Aનું દળ 6 kg અને પદાર્થ Bનું દળ 34 kg છે પદાર્થ A અને પદાર્થ B માંથી કયા પદાર્થ નું જડત્વ વધુ હશે?

.....

10. ગતિના નિયમો આપનાર વૈજ્ઞાનિકનું નામ જણાવો.

.....

11. બળએ સદિશ રાશિ છે કે અદિશ રાશિ તે જણાવો.

.....

12. 1 ન્યુટન બળની વ્યાખ્યા આપો.

.....

13. જેટ વિમાનની કાર્યપદ્ધતિમાં ગતિના કયા નિયમનો ઉપયોગ થાય છે?

.....

14. રોકેટ કયા સિદ્ધાંત પર કાર્ય કરે છે ?

.....

15. 10 kg દળ ધરાવતા પદાર્થ પર 5 N બળ લગાડવામાં આવે ત્યારે પદાર્થમાં ઉત્પન્ન થતાં પ્રવેગનું મૂલ્ય કેટલું હશે?

.....

.....

.....

16. જ્યારે ખલાસી બોટમાંથી આગળ તરફ કૂદે છે ત્યારે બોટ પાછળ તરફ ગતિ કરવા લાગે છે - આ વિધાન ગતિના કયા નિયમ દ્વારા સમજાવી શકાય ?

.....

.....

17. ઊંચી કૂદની રમતમાં ખેલાડી માટે ગાદલાની પથારી કરવામાં આવે છે આ ઘટના સાથે ગતિનો ક્યો નિયમ સંકળાયેલો છે?

.....

18. કોઈ ઝાડની ડાળીને તીવ્રતાથી હલાવતા કેટલાક પર્ણો ડાળીમાંથી છૂટી જાય છે - આ ઘટના સાથે ક્યો નિયમ જોડાયેલો છે?

.....

19. kg m/s એ કઈ રાશિનો એકમ છે ?

.....

20. ન્યુટનની ગતિના બીજા નિયમનું માત્ર વિધાન લખો.

.....

.....

.....

.....

21. 25 kg દળ ધરાવતી એક છોકરી એક સપાટી પર ઉભી છે. તેણીની 250 N બળ સપાટી પર

નીચેની તરફ લગાડે છે. ત્યારે સપાટી તેણીના પર કેટલું બળ લગાડશે ?

.....

.....

.....

.....

◆ **નીચેના વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો.**

22. "ગતિ કરતા પદાર્થને કોઈપણ પ્રકારનું બાહ્ય બળ લગાડવામાં ન આવે તો તે પદાર્થ અટકી જાય છે" આ વિધાન ગેલેલિયોએ કહ્યું હતું. ☐
23. સાઈકલને પેડલ મારવાનું બંધ કરીએ ત્યારે સાઈકલ ની ગતિ ધીમી પડે છે તેના માટે સાઈકલ પર લાગતું ઘર્ષણ બળ જવાબદાર છે. ☐
24. સંતુલિતબળનું પરિણામ હંમેશા શૂન્ય ન હોઈ શકે. ☐
25. ન્યૂટને બળ તેમજ ગતિ વિશેના એરિસ્ટોટલના વિચારોનો આગળ અભ્યાસ કર્યો. ☐
26. કોઈ વસ્તુની સ્થિર અવસ્થામાં રહેવાની કે અચળ વેગથી ગતિમાં રહેવાની પ્રકૃતિને જડત્વ કહે છે. ☐
27. ગાડીની અચાનક બ્રેક લગાવવાના કારણે આપણે સીટની આગળ લગાડેલ પેનલ સાથે અથડાવાથી ઘાયલ થઈ શકીએ. આ પ્રકારની દુર્ઘટનાથી બચવા માટે સુરક્ષા બેલ્ટ પહેરવો હિતાવહ છે. ☐
28. વેગમાનને દિશા અને માન (મૂલ્ય) બંને છે. ☐
29. $P = m.a$ ને વેગમાન કહે છે. ☐
30. રોકેટ શૂન્યાવકાશમાં પોતાની જાતે આગળ વધે છે. ☐
31. $F = 0$ હોય ત્યારે કોઈપણ સમય t માટે $v = u$. ☐
32. જ્યારે કોઈ પદાર્થ પર અસંતુલિત બળ લાગે ત્યારે તે પદાર્થનો આકાર બદલાઈ જાય છે. ☐
33. ન્યૂટનની ગતિનો બીજો નિયમ બળની વ્યાખ્યા આપે છે. ☐
34. બળનો એકમ kg છે. ☐

◆ **આપેલા દરેક પ્રશ્નો માટે તેની નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો.**

35. સુરેખ પથ પર પ્રવેગી ગતિ કરતા કોઈ પદાર્થ માટે નીચેના પૈકી કયું વિધાન સત્ય નથી ? ☐

(a) તેની ઝડપ બદલાતી રહે છે. (b) તેનો વેગ હંમેશા બદલાય છે.

(c) તે હંમેશા પૃથ્વીથી દૂર તરફ જાય છે. (d) તેના પર હંમેશા એક બળ લાગે છે.

36. પદાર્થના જડત્વને કારણે પદાર્થ ..... ☐

(a) ની ઝડપ વધે છે. (b) ની ઝડપ ઘટે છે

(c) તેની ગતિની અવસ્થામાં થતા ફેરફારનો વિરોધ કરે છે.

(d) ઘર્ષણને કારણે પ્રતિપ્રવેગી ગતિ કરે છે.

37. ગતિમાન ટ્રેનમાં કોઈ યાત્રી એક સિક્કો ઉછાળે છે, જે તેની પાછળ જઈને પડે છે. જેનો અર્થ એ છે કે ટ્રેનની ગતિ .. ..

(a) પ્રવેગિત છે (b) નિયમિત છે

(c) પ્રતિપ્રવેગિત છે (d) વર્તુળાકાર પથ પર છે.

38. 2/3 ભાગ સુધી પાણી ભરેલ પાણીનું ટેન્કર અચળ ઝડપથી ગતિ કરી રહ્યું છે. અચાનક બ્રેક લાગતાં ટેન્કરમાંનું પાણી .....

(a) પાછળ તરફ ધકેલાશે (b) આગળ તરફ ધકેલાશે

(c) કોઈ અસર પામશે નહિ (d) ઉપર તરફ ચડશે

39. 20 kg દળ ધરાવતાં પદાર્થ પર 5 N બળ લગાડવામાં આવે તો કેટલા m/s^2 પ્રવેગ ઉત્પન્ન થશે?

(a) 4 (b) 100

(c) 0.25 (d) 2.5

◆ **જોડકાં જોડો.**

40.

વિભાગ - A (રાશી)	જવાબ	વિભાગ - B (એકમ)
1. બળ		a. એકમ રહિત
2. વેગમાન		b. $kg.m/s^2$
		c. kg.m/s

41.

વિભાગ - A (નિયમ)	જવાબ	વિભાગ - B (વૈજ્ઞાનિકનું નામ)
1. જડત્વનો નિયમ		a. એરિસ્ટોટલ
2. ગતિનો બીજો નિયમ		b. ગેલેલિયો
		c. ન્યૂટન

42.

વિભાગ - A (વ્યવહારુ ઘટના)	જવાબ	વિભાગ - B (ઘટનાના સાથે સંકળાયેલ નિયમ)
1. બંદૂકમાંથી ગોળી છૂટતાં ગોળી આગળ તરફ અને બંદૂક પાછળ		a. ગતિનો બીજો નિયમ
2. ખેલાડી દડાને કેચ કર્યા બાદ હાથ પાછળની તરફ ખેંચે છે		b. વેગમાન સંરક્ષણનો નિયમ
		c. ગતિનો ત્રીજો નિયમ

વિભાગ : B

◆ **નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો.**

43. તફાવત આપો :- સંતુલિત બળ અને અસંતુલિતબળ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

44. બળના પ્રભાવ હેઠળ પદાર્થની અવસ્થામાં થતા ફેરફારોની યાદી બનાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

45. સમાન આકાર અને સમાન કદ ધરાવતા એલ્યુમિનિયમ, સ્ટીલ અને લાકડાંના બનેલા ત્રણ નક્કર પદાર્થો પૈકી કોનું જડત્વ વધુ હશે? તમારા જવાબ માટેનું કારણ આપો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

46. જડત્વનો નિયમ લખો અને તેનું કોઈ એક વ્યવહારું ઉદાહરણ આપો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

47. વેગમાનની વ્યાખ્યા આપી. તેને ટૂંકમાં સમજાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

48. ગાડી- A 800 kg , ગાડી - B 2000 kg, ગાડી - C 1500 kg તથા ગાડી- D 2500 kg દળ ધરાવે છે અને સમાન વેગથી ચારેય ગાડી એક સાથે એક દીવાલ સાથે અથડાય છે તો કઈ ગાડી દીવાલ પર વધુ આઘાત ઉત્પન્ન કરશે તે કારણ આપી સમજાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

49. શા માટે કોઇ પણ ઇલેક્ટ્રોનિક વસ્તુના બોક્સ પેકીંગમાં થર્મોકોલ રાખવામાં આવે છે?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

50. જ્યારે $F = 0$ હોય ત્યારે કોઈપણ સમય માટે $v = u$. આ વિધાનનો અર્થ સમજાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

51. ન્યૂટનની ગતિના ત્રીજા નિયમનું વિધાન લખો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

52. રોલર સ્કેટ પર ઉભેલા બે મિત્રો એકબીજાથી 5 m દૂર ઉભા છે તેમાંથી એક મિત્ર 2 kg દળ ધરાવતો એક દડો બીજા મિત્ર તરફ ફેંકે છે અને બીજો મિત્ર તે કેચ કરે છે આ પ્રવૃત્તિ દ્વારા બન્ને મિત્રોની સ્થિતિ પર કેવો પ્રભાવ પડશે? સમજાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

53. m દળ ધરાવતો એક ટ્રક F જેટલા બળની અસર હેઠળ ગતિ કરે છે. જો ટ્રક પર ટ્રક જેટલું જ દળ ધરાવતો બીજો પદાર્થ મૂકવામાં આવે અને ચાલક બળનું મૂલ્ય અડધું કરવામાં આવે, તો પ્રવેગમાં શું ફેરફાર થશે?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

54. ખો-ખો ની રમતમાં બેસનાર ખેલાડીઓ ઉભડક સ્થિતિમાં બેસે છે નહીં કે પલાંઠી વાળીને. ખેલાડી આવું શા માટે કરે છે તે કારણ સહિત સમજાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

55. બે સમાન ગોળીઓ પૈકી એકને હલકી રાઇફલ દ્વારા અને બીજીને ભારે રાઇફલ દ્વારા સમાન બળથી છોડવામાં આવે છે કઈ રાઇફલ દ્વારા ખભા પર આઘાત વધુ લાગશે ? શા માટે?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

વિભાગ : C

◆ **નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો.**

56. કોઈ ઘોડાગાડી ને અચળ ઝડપથી ગતિમાન રાખવા ઘોડાએ સતત બળ લગાડતાં રહેવું પડે છે શા માટે?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

57. પાણીનો પ્રવાહ શરૂ થતાની સાથે ઘાસના મેદાન પર પાણી છાંટવાનું સાધન (water sprinkler) તરત જ ધરી પર ઘૂમવા લાગે છે. તે જે સિદ્ધાંત પર કાર્ય કરે છે તે સમજાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

58. વેગમાનના સંદર્ભમાં બળનું અર્થઘટન સમજાવો. નીચે આપેલ વિગતો પ્રમાણે આલેખ દોરો.

(a) જ્યારે દળ અચળ હોય ત્યારે વેગમાન → વેગનો આલેખ દોરો.

(b) જ્યારે વેગ અચળ હોય ત્યારે વેગમાન → દળનો આલેખ દોરો.

59. ન્યૂટનના ગતિના પ્રથમ નિયમનું વિધાન લખી તેના વ્યવહારિક ઉદાહરણો આપો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

60. ન્યૂટનનો ગતિનો ત્રીજો નિયમ ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

61. ગતિના બીજા નિયમની મદદથી બળ અને પ્રવેગ વચ્ચેનો સંબંધ તારવો. 10g દળ ધરાવતી અને 10^3 m/sની ઝડપથી ગતિ કરતી એક ગોળી રેતી ભરેલી એક થેલી સાથે અથડાઈને તેમાં ઘૂસીને 5 cm અંતરે સ્થિર થાય છે, તો, રેતી દ્વારા ગોળી પર લાગતા અવરોધક બળની ગણતરી કરો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

વિભાગ : D

◆ **નીચે દર્શાવેલ માટે માગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો :**

62. ન્યૂટનના ગતિના બીજા નિયમનું ગાણિતિક સ્વરૂપ તારવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

63. ગતિના બીજા નિયમનો ઉપયોગ કરી બળનો એકમ તારવો. 5 N બળ લગાડવાથી m_1 દળ ધરાવતા પદાર્થમાં 8 ms^{-2} અને m_2 દળ ધરાવતા પદાર્થમાં 24 ms^{-2} જેટલો પ્રવેગ ઉત્પન્ન કરી શકાય છે જો બંને દ્રવ્યમાનોને ભેગા બાંધી દેવામાં આવે તો આ બળ દ્વારા કેટલો પ્રવેગ ઉત્પન્ન થશે?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

64. જડત્વ અને દ્રવ્યમાન એકબીજા સાથે સંબંધ ધરાવે છે તે સમજાવતાં ચાર વ્યવહારુ ઉદાહરણ આપો અને સમજાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

65. કોઈ પદાર્થને બાહ્ય બળ લગાડવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તે પદાર્થ પોતાની અચળ વેગી કે સ્થિર સ્થિતિ જાળવી રાખે છે. આ વિધાન સમજાવતાં ગેલેલિયોના પ્રયોગનું વર્ણન કરો.

.....

4 ભારતની રાષ્ટ્રીય ચળવળો

પ્રશ્ન-1 'અ' વિભાગની વિગતોને 'બ' વિભાગની વિગતો સાથે યોગ્ય રીતે જોડી ખાલી જગ્યામાં લખો :

(1)

(A)	ઉત્તર	(B)
1. ઈસ્ટ ઈન્ડીયા કંપનીએ બંગાળમાં પગપેસારો કર્યો	1 _____	(A) ઈ.સ. 1757
2. બંગાળનું વિભાજન	2 _____	(B) ઈ.સ. 1905
3. બંગાળનાં ભાગલા રદ	3 _____	(C) ઈ.સ. 1906
4. મુસ્લિમ લીગની સ્થાપના	4 _____	(D) ઈ.સ. 1909
5. માર્લે-મિન્ટો સુધારો	5 _____	(E) ઈ.સ. 19011
		(F) ઈ.સ. 1919

(2)

(A)	ઉત્તર	(B)
1. બ્રિટીશ તાજનું શાસન	1 _____	(A) બાળગંગાધર તિલક
2. મુસ્લિમ કોમવાદનાં પિતા	2 _____	(B) લાલા લાજપતરાય
3. ગદર પાર્ટી	3 _____	(C) ઓડોનીલ ડાયર
4. જલિયાંવાલા બાગ	4 _____	(D) લાલા હરદયાળ
5. સ્વરાજ મારો જન્મસિદ્ધ અધિકાર છે.	5 _____	(E) વાઈસરોય મિન્ટો
		(F) રાણી વિક્ટોરિયા

પ્રશ્ન-2 નીચે આપેલા વિધાનો વાંચી ખરા વિધાન સામે (✓) અને ખોટા વિધાન સામે (✗) નિશાની કરો.

1. લોર્ડ કર્ઝન દ્વારા વહીવટી કાર્યક્ષમતાનાં બહાના હેઠળ વિશાળ બંગાળ પ્રાંતનાં બે ભાગલા ઉત્તર બંગાળ અને દક્ષિણ બંગાળ એ રીતે પાડવામાં આવ્યા. ☐
2. વાઈસરોય મિન્ટો એ હિન્દી વજીર મોર્લે સાથે મળીને હિન્દનાં રાષ્ટ્રવાદને કચડી નાખવા યોજના કરી. ☐

3. ભારતમાં ક્રાંતિકારી પ્રવૃત્તિની શરૂઆત વાસુદેવ બળવંત ફળકેએ કરી. ☐

4. ગુજરાતમાં સશસ્ત્ર ક્રાંતિની ભૂમિકા તૈયાર કરનાર સર્વ પ્રથમ નેતા શ્રી અંબુભાઈ પુરાણી હતા. ☐

5. મને ઓળખો, હું મદનલાલ ધીંગરા. ☐

6. રંગભેદ વિરુદ્ધની લડત સફળ રીતે લડીને ગાંધીજી ૧૯૧૭માં ભારત પાછા ફર્યા. ☐

7. જલિયાવાલા બાગના હત્યાકાંડની તપાસ કરવા અંગ્રેજ સરકારે હંટર કમિશનની નિમણુંક કરી. ☐

8. અસહકાર આંદોલન માટે નાગપુર અધિવેશનમાં બહાલી મળી અને 'સ્વશાસન' ને બદલે 'સ્વરાજ્ય' જોઈએ એ માંગણી બુલંદ થઈ. ☐

9. મુસ્લિમ જમીનદારો અને હિન્દુ ખેડૂતો વચ્ચે મલબારમાં મોપલા બળવો થયો. ☐

10. સ્વરાજ પક્ષની કામગીરીને કારણે જ સરકાર ને 'સાયમન કમિશન' ત્રણ વર્ષ પહેલા નીમવું પડ્યું. ☐

પ્રશ્ન-3 કૌંસમાં આપેલ વિકલ્પમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો :

1. બંગાળ પ્રાંતમાં રાષ્ટ્રીય શોક દિન ..... ને કારણે મનાવાયો. (બંગાળનું વિભાજન, જલિયાંવાલા બાગનો હત્યાકાંડ, ચૌરી-ચૌરાની ઘટનો)

2. મુસ્લિમ લીગની સ્થાપના ઈ.સ.1906માં વાઈસરોય .....ના સમયમાં થઈ હતી.

(મિન્ટો, કર્ઝન, વેલેસ્લી)

3. કોંગ્રેસમાં 'મવાળ' અને 'જહાલ' જૂથ એમ બે ભાગલા ..... ના અધિવેશન (1907)થી પડ્યા. (નાગપુર, સુરત, લાહોર)

4. શ્રી અરવિંદ ઘોષે ..... નામના પુસ્તકમાં ક્રાંતિની યોજના આલેખી હતી. (ભવાની મંદિર, દક્ષિણા સામયિક, કાયદાનો સંગ્રહ)

5. અંગ્રેજ વિલિયમ વાયલીની હત્યા ..... એ કરી હતી.

(ઉદ્યમસિંહ, શ્યામજી કૃષ્ણ વર્મા, મદનલાલ ધીંગરા)

6. ગાંધીજીના મતે ..... એ કાળો કાયદો હતો. (માર્લે-મિન્ટો સુધારો, રૉલેટ એક્ટ, બંગાળનું વિભાજન)

7. સ્વરાજ પક્ષની સ્થાપના ..... અને મોતીલાલ નહેરુએ કરી. (અરવિંદ ઘોષ, ચિત્તરંજનદાસ મુનશી, બિપિનચંદ્ર પાલ)

પ્રશ્ન-4 આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી પ્રશ્ન સામે આપેલ ☐ માં લખો :

1. જો તમારી શાળા નર્મદા કિનારે ચાણોદ-કરનાળીના પ્રવાસે ગઈ હોય તો તમે આઝાદીની લડતમાં ક્રાંતિકારી પ્રવૃત્તિઓ કરનાર કયા વિદ્યાલયની માહિતી મેળવશો? ☐

   (A) ગંગનાથ વિદ્યાલય (B) આર્ય ગુરૂકુળ

   (C) કરનાળી વિદ્યાલય (D) કુબેર ભંડારી વિદ્યાલય

2. 1857 નાં સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામમાં તાત્કાલિક કારણ કયું હતું? ☐

   (A) એન્ફિલ્ડ રાઇફલને લશ્કરમાં દાખલ કરવાની નીતિ (B) સામાજિક અને આર્થિક શોષણ

   (C) રાજકીય અસંતોષ (D) આમાંથી એકપણ નહિ

3. બ્રિટીશ શાસન સમયે સૌથી મોટુ પ્રાન્ત કયું હતું? ☐

   (A) બંગાળ (B) મદ્રાસ (C) નોર્થ પ્રોવિન્સ (D) રાજપૂતાના

4. નીચેમાંથી કયા ક્રાંતિકારી સરદાર ભગતસિંહ સાથે ગાઢ રીતે જોડાયેલા હતા. ☐

   (A)

   (B)

   (C)

   (D)

5. આઝાદીના લડવૈયાઓનું જીવનમંત્ર બની જનાર સૂત્ર ''સ્વરાજ્ય મારો જન્મસિદ્ધ અધિકાર છે અને તેને લઈને જ હું જંપીશ.'' કોણે આપ્યું? ☐

   (A) લાલબહાદુર શાસ્ત્રી (B) લાલા લજપતરાય

   (C) બિપિનચંદ્ર પાલ (D) બાળગંગાધર તિળક

6. 1857ના સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામમાં ઝાંસીની રાણી લક્ષ્મીબાઈના સહયોગી એવા કયા સ્વામીને બારીન્દ્રકુમાર જ્યારે ગુજરાત આવ્યા હતા ત્યારે નર્મદાકાંઠે મળ્યા હતા? ☐

   (A) નારાયણ સ્વામી (B) સંકટાનંદ સ્વામી

   (C) સાકરિયા સ્વામી (D) આનંદ સ્વામી

7. અફઘાનિસ્તાનમાં કોના રાષ્ટ્રીય પ્રમુખ સ્થાને કામચલાઉ સ્વતંત્ર સરકારની સ્થાપના કરાઈ? ☐

(A) લાલા હરદયાલ (B) રાજા મહેન્દ્ર પ્રતાપ

(C) શમશેર સિંહ (D) પરમાનંદ

8. ગાંધીજીએ રાજકીય ગુરૂ ગોપાલકૃષ્ણ ગોખલે પાસેથી રાજકીય પ્રેરણા મેળવી અને આધ્યાત્મિક પ્રેરણા કયા ગુરૂ પાસેથી મેળવી હતી? ☐

(A) શ્રીમદ રાજચંદ્ર (B) અરવિંદ ઘોષ

(C) આગાખાન (D) ઉપરોક્તમાંથી કોઈ નહીં

9. ઓડોનીલ ડાયર દ્વારા જલિયાંવાલા બાગનો હત્યાકાંડ કયા તહેવારના દિવસે કરવામાં આવ્યો હતો? ☐

(A) લોહડી (B) ગુરૂપર્વ

(C) વૈશાખી (D) પ્રકાશપર્વ

10. ચૌરી-ચૌરાની ઘટના થઈ તે ગોરખપુર જિલ્લામાં આવેલું છે. તેને ભારતનાં નકશામાં કયા રાજ્યમાં દર્શાવશો? ☐

(A) મધ્યપ્રદેશ (B) આન્ધ્રપ્રદેશ

(C) ઉત્તરપ્રદેશ (D) બિહાર

પ્રશ્ન-5 નીચે આપેલ પ્રશ્નોનાં એક-બે શબ્દમાં જવાબ આપો :

1. અસહકાર આંદોલનની શરૂઆતમાં મેં નાઈટ હુડ સન્માનનો ત્યાગ કર્યો હતો :_____

2. તુર્કીનાં સુલ્તાન ઈસ્લામ ધર્મનાં વડા તરીકે કયા નામે ઓળખાતા હતા? _____

3. જર્મનીમાં રચાયેલ ક્રાંતિકારી સંગઠન:_____

4. ઈન્ડિયન પેટ્રિઓટ્સ ઓસોસિયેશનનું પાછળથી રચાયેલું નામ:_____

5. કયા કાયદાથી દલીલ, અપીલ અને વકીલતાનો અધિકાર લઈ લેવામાં આવ્યો? _____

પ્રશ્ન-6 નીચેના પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો :

1. સંકલ્પના સમજાવો :

(i) મોર્લે-મિન્ટો સુધારો : _____

_____

_____

_____

(ii) રોલેટ એક્ટ : _____

(iii) ખિલાફત ચળવળ : _____

2. કર્ઝન દ્વારા બંગાળનાં ભાગલા કેમ પાડવામાં આવ્યા?

3. બંગાળમાં ''રાષ્ટ્રીય શોક દિન'' ઉજવવાનું ક્યારે નક્કી થયું? અને તેમાં કઈ કઈ બાબતોનું એલાન કરવામાં આવ્યું?

4. એવું કેમ કહી શકાય કે 'પાકિસ્તાનનાં સાચા સર્જક મહંમદઅલી ઝીણા કે રહિમતુલ્લા નહિ પરંતુ મિન્ટો જ હતા.'

5. ભારતીય સ્વાતંત્ર્ય ચળવળમાં વિદેશમાં કયા ક્રાંતિકારીઓ સક્રિય હતા?

6. રૉલેટ એક્ટ કોણે અને કેમ ઘડી કાઢ્યો?

---

7. ગાંધીજીએ અસહકાર આંદોલન પાછું ખેંચતા શું જણાવ્યું?

---

8. અસહકારનું આંદોલન કેમ મોકુફ રાખવામાં આવ્યું?

પ્રશ્ન-7 નીચેનાં પ્રશ્નોનાં મુદ્દાસર જવાબ આપો :

1. ટૂંકનોંધ લખો :

(i) સ્વરાજ પક્ષ : ---

(ii) અસહકાર આંદોલનનાં કાર્યક્રમો : ---

---

2. ભારતમાં મુસ્લિમ લીગની સ્થાપના થઈ કારણ જણાવો.

3. ગુજરાતની ક્રાંતિકારી પ્રવૃત્તિઓ વિશે નોંધ લખો.

પ્રશ્ન-૪ નીચેનાં પ્રશ્નોનાં સવિસ્તાર જવાબ આપો :

1. ભારતમાં સ્વાતંત્ર્ય આંદોલનમાં ઉગ્ર ક્રાંતિકારી ચળવળનો ઝડપથી ઉદ્‌ભવ અને વિકાસ વર્ણવો.

2. અસહકારક આંદોલનનું મહત્ત્વ અને તેની અસરો જણાવો.

11 મરજીવિયા

વિભાગ-B

(અ) જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડી ફરીથી લખો :

(અ) કૃતિ	(બ) કાર
1. મરજીવિયા	(1) ગઝલ
	(2) સૉનેટ
	(3) લોકગીત

(બ) ખાલી જગ્યા પૂરો :

2. સૉનેટ ..... પંક્તિનું કાવ્યરૂપ છે. (સત્તર, ચૌદ)
3. સમુદ્રમાં મોતી લેવા જનાર વ્યક્તિને ..... કહેવાય. (ખલાસી, મરજીવિયા)
4. 'મરજીવિયા' કાવ્યના કવિ ..... છે. (રણછોડદાસ દલવાડી, પૂજાલાલ દલવાડી)

(ક) એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

5. મરજીવિયાનું એક-એક ડગ કેવું છે ?

.....

(ડ) બે-ત્રણ વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

6. મરજીવિયાને પ્રિયજનોએ કઈ શિખામણ દીધી ?

.....

.....

.....

7. સમુદ્ર ભણી જતી વખતનો મરજીવિયાનો ઉત્સાહ તમારા શબ્દોમાં લખો.

.....

.....

.....

(ઈ) સાત-આઠ લીટીમાં ઉત્તર લખો :

8. મરજીવિયાની સફળતા પાછળનું રહસ્ય તમારા શબ્દોમાં જણાવો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. 'મરજીવિયા' કાવ્યમાં વ્યક્ત થતો જીવન દૃષ્ટિકોણ તમારા શબ્દોમાં વર્ણવો

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

વિભાગ C : વ્યાકરણ વિભાગ

- **નીચેના પ્રશ્નોના આપેલ વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને ઉત્તર લખો.**

10. નીચેના શબ્દોની સાચી જોડણી શોધીને લખો :

(1) મરજિવિયા, મર્જિવિયા, મરજીવીયા, મરજીવિયા .....

(2) સમુદર, સમુદ્ર, સમૂદર, સમૂદ્ર .....

(3) વીનાસકર, વીનાશકર, વિનાશકર, વિનાસકર .....

11. નીચેના શબ્દની સાચી સંધિ છોડો :

(1) નયન (ને + અન, નય + ન, ન + યન) .....

12. નીચેની સંજ્ઞાઓના આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો પ્રકાર લખો :

(1) રત્નાકર (ભાવવાચક, જાતિવાચક, દ્રવ્યવાચક) .....

(2) જળ (જાતિવાચક, દ્રવ્યવાચક, સમૂહવાચક) .....

(3) ઉત્સાહ (દ્રવ્યવાચક, ભાવવાચક, વ્યક્તિવાચક) .....

(4) સમુદ્ર (વ્યક્તિવાચક, સમૂહવાચક, જાતિવાચક) .....

13. નીચેના શબ્દના સમાનાર્થી શબ્દ કૌંસમાંથી શોધીને લખો :

(1) ગહવર (ગુહ્ય, ગૂઢ, ગુફા) .....

(2) રત્નાકર (સમુદ્ર, રત્નો, ખજાનો) .....

(3) સમુદ્ર (સાગર, સરોવર, સરોજ) .....

(4) શિખામણ (આજ્ઞા, હુકમ, સલાહ) .....

14. નીચેના શબ્દોના વિરોધી શબ્દ લખો :

(1) પવિત્ર × ..... (3) શ્રેષ્ઠ × .....

(2) ઉદાર × ..... (4) પ્રસન્ન × .....

15. નીચેના શબ્દોમાં કયો પ્રત્યય રહેલો છે તે જણાવો :

(1) સજલ (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ) .....

(2) અખૂટ (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ) .....

(3) પ્રદીપ્ત (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ) .....

(4) કોષ (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ) .....

(5) સાહસિક (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ) .....

(6) નિશ્ચયી (પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, એકપણ પ્રત્યય નહિ) .....

16. નીચેના શબ્દોના લિંગ ઓળખાવો :

(1) મરજીવા (પુલ્લિંગ, સ્ત્રીલિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

(2) ગહ્વર (પુલ્લિંગ, સ્ત્રીલિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

(3) પ્રિયજન (પુલ્લિંગ, સ્ત્રીલિંગ, નપુંસકલિંગ) .....

17. નીચેના શબ્દોનો સાચો સમાસ પ્રકાર ઓળખાવો :

(1) મહારવ (દ્વન્દ્વ, તત્પુરુષ, કર્મધારય) .....

(2) વિનાશકર (કર્મધારય, ઉપપદ, દ્વન્દ્વ) .....

(3) રત્નાકર (દ્વન્દ્વ, તત્પુરુષ, કર્મધારય) .....

(4) ગિરિમાળા (તત્પુરુષ, કર્મધારય, દ્વન્દ્વ) .....

● **માગ્યા પ્રમાણે ઉત્તર લખો.**

18. નીચેનાં વાક્યમાંથી વિશેષણ શોધી તેનો પ્રકાર લખો :

(1) કહીંથી વળગી વિનાશકારી આંધળી આ બલા ? .....

(2) ખૂંદ્યાં મરણનાં તમોમય તળો અને પામિયા. .....

19. નીચેના તળપદા શબ્દોનાં શિષ્ટરૂપ લખો :

(1) વૃથા : .....

(2) ક્રીધ : .....

(3) તળ : .....

(4) ડગ : .....

20. નીચેના શબ્દોના વિરોધી શબ્દ લખો :

(1) ઉત્સાહ × .....

(2) તમોમય × .....

(3) જીવન × .....

(4) ઉપર × .....

(5) બહાર × .....

(6) આંધળી × .....

(7) વિકરાલ × .....

(8) સજલ × .....

(9) નિર્બળ × .....

21. નીચેનાં વાક્યોનો કાળ ઓળખાવો :

(1) ફર્યાં પ્રિયજનો, બધાં સજલનેત્ર આડાં ફર્યાં. .....

(2) શિખામણ દીધી; વૃથા જીવન વેડફો કાં ભલા ? .....

22. નીચે આપેલા રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ લખો :

(1) કમર કસવી : .....

(2) ડગ ભરવાં : .....

(3) બળ ઊભરવું : .....

(4) આડા ફરવું : .....

(5) આંધળી બલા વળગવી : .....

(6) વાર્યા ન વળવું : .....

23. નીચેના શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ આપો :

(1) જીવના જોખમે દરિયામાંથી મોતી કાઢનાર. .....

(2) આંસુ ભરેલી આંખો. .....

(3) ખૂટે નહિ તેવું .....

(4) પર્વતની લાંબી હારમાળા .....

24. નીચેનાં વાક્યનો અલંકાર ઓળખાવો :

(1) તરંગ ગિરિમાળ શા હૃદય ઉપરે આથડ્યા .....

વિભાગ D : લેખન વિભાગ

25. વિચાર વિસ્તાર કરો :

'ગમે ના શૈશવે ખેલ, યૌવને ના પરાક્રમ,
સાધુતા નહિ વાર્ધકયે, વ્યર્થ તો જિંદગી ક્રમ.

.....

.....

.....

.....

સલામત શાળા
સલામત ગુજરાત

અરે, સુનામી! ચાલો જાણીએ કેમ આવે છે?

ભૂકંપના કારણે દરિયામાં તોફાનની પરિસ્થિતિ સર્જાતા કિનારાના વિસ્તારોમાં દરિયામાં ઊછળતા તોફાની મોજાંઓને કારણે સુનામીની પરિસ્થિતિ સર્જાય છે.

સુનામી પહેલાં

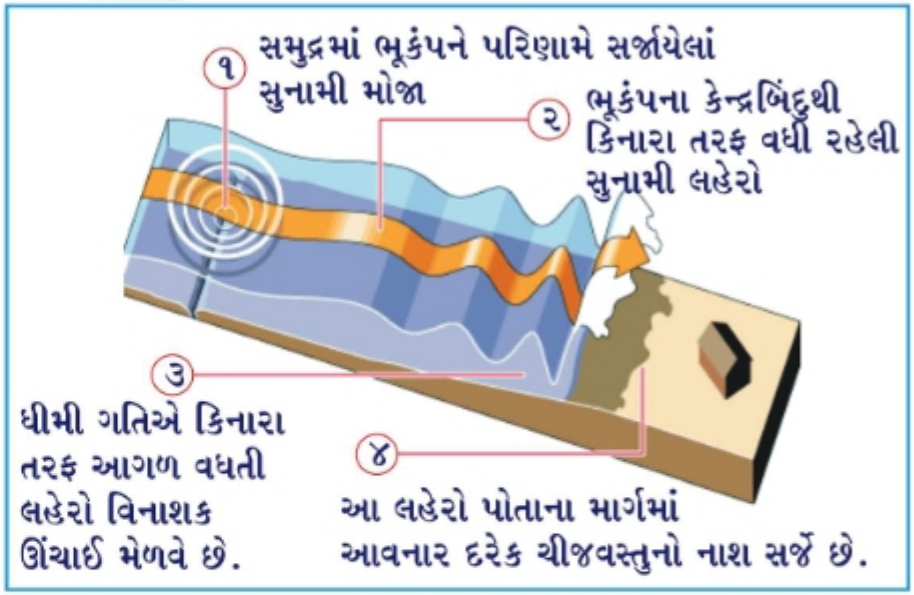
- પાણીને રોકી રાખવા માટે રેતીની થેલીઓ તૈયાર રાખવી.
- જરૂરી સાધન-સામગ્રી જેવી કે ખાદ્ય-ચીજો, પીવાનું પાણી, દવાઓ, પ્રાથમિક સારવારની પેટી વગેરે તૈયાર રાખવાં.
- દરિયાકિનારે નાળિયેરીના અને ચેરનાં વૃક્ષો (મેનગ્રુવ્સ) જેવી વનસ્પતિના ઉછેરને પ્રોત્સાહન આપવું.

સુનામી દરમિયાન

- પાણી ભરાઈ ગયાં હોય તેવા વિસ્તારોમાં વીજળીનાં સાધનોનો ઉપયોગ કરતી વખતે સાવચેતી રાખવી.
- પાણી ભરાઈ રહ્યાં હોય તેવા વિસ્તારોમાં ચાલવા કે તરવાનું સાહસ કરવું નહીં.

સુનામી પછી

- સુનામી પછી પાણીના સંપર્કમાં આવ્યો હોય તેવો ખોરાક ખાવો નહીં તથા ઉકાળેલું પાણી જ પીવું.
- કોઈપણ જગ્યા પર જતા પહેલાં સલામત રસ્તાની જાણકારી અધિકારી પાસેથી લઈ લેવી.

રેડીયો / ટેલીવીઝનની આગોતરી ચેતવણી સાંભળતા રહો અને માહિતીથી વાકેફ રહો.

Education Department
Government of Gujarat

GSDMA

GUJARAT INSTITUTE OF DISASTER MANAGEMENT
BUILDING RESILIENCE

unicef | for every child

All India Disaster Mitigation Institute

સ્વઅધ્યયનપોથી

ભાગ
3

GCERT
Gandhinagar

ગુજરાત શૈક્ષણિક
સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ
ગાંધીનગર

શિક્ષણનો અધિકાર
સમગ્ર શિક્ષા
સૌ ભણે, સૌ આગળ વધે

ગુજરાત શાળા શિક્ષણ પરિષદ
સમગ્ર શિક્ષા,
સેક્ટર ૧૭, ગાંધીનગર

આ સામગ્રી સમગ્ર શિક્ષા, ગાંધીનગર તરફથી વિનામૂલ્યે આપવામાં આવેલ છે. (વર્ષ ૨૦૨૪-૨૫)